

Fremsat den 9. december 2009 af justitsministeren (Brian Mikkelsen)

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love

(Ny politiklageordning m.v.)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1053 af 29. oktober 2009, som ændret ved § 3 i lov nr. 526 af 7. juni 2006, foretages følgende ændringer:

1. *Overskriften til første bog, femte afsnit*, affattes således:

»Femte afsnit.

Politiet«

2. Efter § 117 indsættes:

»Sjette afsnit.

Den Uafhængige Politiklagemyndighed

Kapitel 11 a

§ 118. Den Uafhængige Politiklagemyndighed (Politiklagemyndigheden) er en selvstændig myndighed, der ledes af Politiklagerådet og en direktør.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden behandler klager over politiet, jf. kapitel 93 b, og efterforsker straffesager mod politi-personale, jf. kapitel 93 c.

Stk. 3. Politiklagemyndigheden udøver sine funktioner i fuld uafhængighed.

§ 118 a. Politiklagerådet er Politiklagemyndighedens øverste ledelse og har det overordnede ansvar for myndighedens virksomhed.

§ 118 b. Politiklagerådet består af en formand, som skal være landsdommer, en advokat, en universitetslærer i retsvidenskab og to repræsentanter for offentligheden.

Stk. 2. Medlemmerne beskikkes af justitsministeren for 4 år ad gangen. Genbeskikkelse kan finde sted én gang.

Stk. 3. Formanden beskikkes efter indstilling fra landsretterne.

Stk. 4. Advokaten beskikkes efter indstilling fra Advokatrådet.

Stk. 5. Offentlighedsrepræsentanterne beskikkes efter indstilling fra henholdsvis KL (Kommunernes Landsforening) og Dansk Folkeoplysnings Samråd.

Stk. 6. Medlemmer af Folketinget, regionsråd og kommunalbestyrelser kan ikke være medlemmer af Politiklagerådet.

Stk. 7. Der beskikkes en suppleant for hvert af rådets medlemmer. Stk. 1-6 finder tilsvarende anvendelse på beskikkelse af suppleanter.

§ 118 c. Politiklagemyndighedens daglige ledelse varetages af direktøren, der udnævnes og afskediges af justitsministeren efter indstilling fra Politiklagerådet. Direktøren skal følge de anvisninger og retningslinjer, som gives af rådet.

Stk. 2. Direktøren deltager i Politiklagerådets møder, medmindre rådet undtagelsesvis bestemmer andet.

§ 118 d. Politiklagerådet fastsætter selv sin forretningsorden og de nærmere regler om arbejdets fordeling mellem rådet og direktøren.

§ 118 e. Politiklagemyndigheden afgiver en årlig beretning om sin virksomhed til Folketinget og justitsministeren. Beretningen offentliggøres.«

3. I første bog ændres »Sjette afsnit. Advokater« til: »Syvende afsnit. Advokater«.

4. I § 722, *stk. 1, nr. 2*, ændres »§ 40 i lov om social service« til: »§ 52 i lov om social service«.

5. I § 769, *stk. 2, nr. 1*, ændres »denne lovs« til: »straffelovens«.

6. I § 821 b, *stk. 1, 2. pkt.*, indsættes efter »personfotografi«: »samt udtagelse af spyt- eller blodprøve«.

7. *Kapitel 93 b* affattes således:

»Kapitel 93 b

Behandling af klager over politipersonalet

§ 1019. Den Uafhængige Politiklagemyndighed undersøger og træffer afgørelse vedrørende klager over politipersonalets adfærd i tjenesten (adfærdsklager).

Stk. 2. Rigspolitichefen yder efter anmodning fra Politiklagemyndigheden bistand til undersøgelsen.

Stk. 3. Politiet kan på egen hånd foretage uopsættelige undersøgelseskridt. Politiet skal snarest muligt efter, at sådanne undersøgelseskridt er foretaget, underrette Politiklagemyndigheden herom.

§ 1019 a. Klage indgives til Politiklagemyndigheden. Indgives klagen til politiet eller anklagemyndigheden, skal den straks videresendes til Politiklagemyndigheden, medmindre klagen er egnet til notitssagsbehandling efter § 1019 k. I så fald sender politiet en kopi af klagen til Politiklagemyndigheden.

Stk. 2. Klage over myndighedsmisbrug fra politiets side under behandlingen af en straffesag kan endvidere fremsættes mundtligt til retsbogen under straffesagens behandling.

Stk. 3. Klage skal indgives senest 6 måneder efter, at det forhold, som klagen angår, har fundet sted. Politiklagemyndigheden kan i særlige tilfælde se bort fra fristen.

§ 1019 b. Politiklagemyndigheden kan af egen drift iværksætte en undersøgelse efter reglerne i dette kapitel.

§ 1019 c. Politiklagemyndigheden undersøger sagen og sørger for, at alt relevant materiale tilvejebringes. Politiet stiller det materiale og de oplysninger til rådighed, som Politiklagemyndigheden anmoder om. Politiklagemyndigheden kan indhente oplysninger fra klageren, indklagede og andre.

§ 1019 d. Politiklagemyndigheden kan afvise en adfærdsklage, hvis det findes åbenbart, at der ikke er grundlag for at indlede eller fortsætte en undersøgelse. Det skal fremgå af afgørelsen, at den er truffet på dette grundlag.

§ 1019 e. Indklagede skal have udleveret en kopi af klagen eller en fremstilling af sagens omstændigheder og have adgang til at udtale sig herom.

§ 1019 f. Indklagede har ret til at møde med en bisidder. Politiklagemyndigheden kan bestemme, at udgifterne til bisidder betales af statskassen.

§ 1019 g. Indklagede har ikke pligt til at afgive forklaring til Politiklagemyndigheden, hvis forklaringen må antages at ville udsætte den pågældende for strafansvar eller disciplinæransvar.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden vejleder indklagede om indholdet af stk. 1 og § 1019 e, § 1019 f og § 1019 l, stk. 1, nr. 2. Vejledningen skal gives snarest muligt og senest, inden indklagede afgiver forklaring første gang. Det skal af sagens materiale fremgå, at indklagede har modtaget behørig vejledning.

§ 1019 h. Politiklagemyndigheden kan bestemme, at forklaring skal afgives i retten.

Stk. 2. Retsmøder kan afholdes ved byretten i enhver retskreds, hvor oplysning i sagen må antages at kunne tilvejebringes.

§ 1019 i. Politiklagemyndigheden giver møde i retsmøder, hvor der skal afgives forklaring efter § 1019 h, stk. 1.

Stk. 2. Indklagede og klager skal så vidt muligt underrettes om retsmøder i sagen og have lejlighed til at være til stede.

Stk. 3. Indklagede har ikke pligt til at afgive forklaring, såfremt forklaringen antages at ville udsætte den pågældende for strafansvar eller disciplinæransvar. Retten vejleder indklagede herom.

Stk. 4. Sagen behandles i strafferetsplejens former uden medvirken af domsmænd.

§ 1019 j. Afgives forklaring i retten, jf. § 1019 h, beskikker retten en advokat for klageren og indklagede.

Stk. 2. I andre tilfælde kan retten, når særlige grunde taler derfor, efter begæring fra klageren eller indklagede beskikke en advokat for den pågældende. Politiklagemyndigheden vejleder om adgangen til at begære en advokat beskikket, og Politiklagemyndigheden sørger for, at en anmodning herom indbringes for retten. § 1019 h, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse. Vejledningen skal gives snarest muligt og senest, inden den pågældende afgiver forklaring første gang. Det skal af sagens materiale fremgå, at den pågældende har modtaget behørig vejledning.

Stk. 3. Advokatbeskikkelse efter stk. 1 og 2 sker uden udgifter for klageren og indklagede.

Stk. 4. Den beskikkede advokat skal løbende have tilsendt kopi af det materiale, som Politiklagemyndigheden tilvejebringer som led i undersøgelsen. Advokaten må ikke uden tilladelse fra Politiklagemyndigheden overlevere det modtagne materiale til sin klient eller andre.

Stk. 5. Den beskikkede advokat har adgang til at overvære forklaringer, der afgives af klienten hos Politiklagemyndigheden, og har ret til at stille yderligere spørgsmål til sin klient. Advokaten underrettes om tidspunktet for afgivelse af forklaring, der så vidt muligt skal aftales med advokaten.

Stk. 6. Den beskikkede advokat har adgang til at overvære forklaringer, der afgives i retten, og har ret til at stille yderligere spørgsmål. Advokaten underrettes om tidspunktet for afholdelse af retsmøde, der så vidt muligt skal aftales med advokaten.

§ 1019 k. En adfærdsklagesag kan slutes ved en samtale mellem en overordnet polititjenestemand og klageren (notitssagsbehandling). Notitssagsbehandling kan kun gennemføres, hvis klageren er indforstået hermed. Samtalen skal gennemføres hurtigst muligt efter klagens modtagelse.

Stk. 2. Indgives en adfærdsklage til politiet, kan politiet tilbyde klageren en notitssagsbehandling. I en sag, der er under behandling i Politiklagemyndigheden, kan denne myndighed bestemme, at sagen skal sendes til politiet med henblik på notitssagsbehandling, hvis det skønnes hensigtsmæssigt.

Stk. 3. Indhentes der som led i notitssagsbehandling en udtalelse fra indklagede, kan der ikke efterfølgende pålægges den pågældende disciplinæransvar for det eller de forhold, som indgår i notitssagsbehandlingen.

Stk. 4. Den overordnede polititjenestemand, der gennemfører samtalen efter stk. 1, skal udarbejde en notits om det passerede. Det skal fremgå af notitsen, at klageren er vejledt om betydningen af notitssagsbehandling, og at sagen kan forlanges afgjort af Politiklagemyndigheden. Det skal af notitsen endvidere fremgå, om klageren ønsker klagen afgjort af Politiklagemyndigheden.

Stk. 5. Politiet sender kopi af notitsen til Politiklagemyndigheden, den regionale statsadvokat og rigspolitchefen.

§ 1019 i. Behandlingen af en adfærdsklagesag sluttes, hvis

- 1) der er grundlag for at rejse sigtelse mod indklagede,
- 2) indklagede er mistænkt for et strafbart forhold og forlanger sagen behandlet som straffesag, eller
- 3) det bestemmes, at sagen skal undersøges efter reglerne i lov om undersøgelseskommissioner.

Stk. 2. I tilfælde, der er nævnt i stk. 1, nr. 1 og 2, behandles straffesagen efter reglerne i kapitel 93 c. Behandlingen af adfærdsklagesagen genoptages, hvis tiltale ikke rejses eller gennemføres til fældende dom.

§ 1019 m. Politiklagemyndigheden træffer afgørelse i klagesagen. Afgørelsen kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

§ 1019 n. Politiklagemyndighedens afgørelse i klagesagen skal træffes inden rimelig tid efter, at myndigheden har modtaget klagen.

Stk. 2. Er afgørelsen ikke truffet inden 6 måneder efter modtagelse af klagen, skal Politiklagemyndigheden skriftligt underrette klageren og indklagede om, hvorpå sagen beror, og hvornår der kan forventes en afgørelse. Der skal gives underretning på ny, hvis der 6 måneder efter den seneste underretning fortsat ikke er truffet afgørelse.

§ 1019 o. Politiklagemyndigheden underretter vedkommende politidirektør og rigspolitchefen, når der indledes en adfærdsklagesag. Politiklagemyndigheden underretter endvidere vedkommende politidirektør, statsadvokat og rigspolitchefen om afgørelsen i adfærdsklagesager.

Stk. 2. Disciplinærundersøgelse i anledning af en klage indledes ikke, før behandlingen af adfærdsklagesagen er afsluttet.

§ 1019 p. Justitsministeren kan bestemme, at en undersøgelse ikke skal foretages efter reglerne i dette kapitel, hvis hensynet til statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter kræver det.

§ 1019 q. Politiklagemyndigheden kan behandle og afgøre en klage over en disposition, som politipersonale har truffet, hvis der er en nær sammenhæng mellem dispositionsklagen og en adfærdsklage, som Politiklagemyndigheden behandler.«

8. Kapitel 93 c affattes således:

»Kapitel 93 c

Straffesager mod politipersonale

§ 1020. Anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten indgives til Den Uafhængige Politiklagemyndighed. Indgives anmeldelsen til politiet eller anklagemyndigheden, videresendes den straks til Politiklagemyndigheden.

§ 1020 a. Politiklagemyndigheden iværksætter efter anmeldelse eller af egen drift efterforskning, når der er rimelig formodning om, at politipersonale i tjenesten har begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden iværksætter endvidere efterforskning, når en person er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt.

Stk. 3. Bestemmelserne i § 1019 o finder tilsvarende anvendelse.

§ 1020 b. Sager om overtrædelse af færdselslovens hastighedsbestemmelser, der er begået af politipersonale, efterforskes ikke af Politiklagemyndigheden, hvis

- 1) den pågældende erkender sig skyldig,
- 2) hastighedsovertrædelsen ikke skønnes at ville medføre anden sanktion end bøde eller betinget frakendelse af førerretten, og
- 3) hastighedsovertrædelsen ikke involverer tredjemand.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden efterforsker ikke sager, hvor politidirektøren har vurderet, at der i forbindelse med politipersonales overtrædelse af færdselslovens hastighedsbestemmelser er tale om udrykningskørsel i et køretøj mærket med politiets kendetegn eller med synlige udrykningssignaler.

Stk. 3. Politidirektøren underretter Politiklagemyndigheden og rigspolitchefen om udenretligt vedtagne bøder og betingede frakendelser af førerretten i sager omfattet af stk. 1.

§ 1020 c. Ved behandlingen af de sager, der er nævnt i §§ 1020 og 1020 a, udøver Politiklagemyndigheden under efterforskningen de beføjelser, der ellers tilkommer politiet, jf. dog § 1020 d, stk. 3.

Stk. 2. Rigspolitchefen yder efter anmodning fra Politiklagemyndigheden bistand under efterforskningen.

Stk. 3. Politiet kan på egen hånd foretage uopsættelige efterforskningsskridt. Politiet skal snarest muligt efter, at sådanne efterforskningsskridt er foretaget, underrette Politiklagemyndigheden herom.

§ 1020 d. Offentlig påtale i de sager, der er nævnt i §§ 1020 og 1020 a, tilkommer statsadvokaten, medmindre påtale efter denne lov eller regler fastsat i medfør af loven tilkommer rigsadvokaten eller justitsministeren. Adgangen til at opgive påtale tilkommer påtalemyndigheden.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden udøver ved behandlingen af de sager, der er nævnt i §§ 1020 og 1020 a, de beføjelser, der ellers tilkommer politiet efter § 749, stk. 1. Politiklagemyndighedens afgørelser efter 1. pkt. kan påklages til statsadvokaten.

Stk. 3. Statsadvokaten udøver ved behandlingen af de sager, der er nævnt i §§ 1020 og 1020 a, de beføjelser, der ellers tilkommer politiet efter § 749, stk. 2.

Stk. 4. Statsadvokaten varetager udførelsen af de sager, der er nævnt i §§ 1020 og 1020 a, ved byretterne og landsretterne.

§ 1020 e. Når efterforskningen er afsluttet, sender Politiklagemyndigheden sagen til statsadvokaten med henblik på afgørelse af tiltalepørgsmålet.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden udarbejder en redegørelse til statsadvokaten om efterforskningen. Redegørelsen skal indeholde en gennemgang af efterforskningen og oplysning om de faktiske omstændigheder af betydning for sagens afgørelse. Redegørelsen kan indeholde en vurdering af vægten af de fremkomne beviser.

Stk. 3. Statsadvokaten kan anmode Politiklagemyndigheden om at foretage yderligere efterforskning.

Stk. 4. Politiklagemyndigheden kan påklage statsadvokatens afgørelser efter § 1020 d, stk. 1 og 3, til rigsadvokaten. Rigsadvokatens afgørelse i en klagesag kan ikke påklages til justitsministeren. Fristen for at klage er 4 uger efter, at Politiklagemyndigheden har fået meddelelse om afgørelsen. Fremkommer klagen efter udløbet af denne frist, skal den behandles, såfremt fristoverskridelsen må anses for undskyldelig.

§ 1020 f. Er der ikke inden 1 år fra modtagelsen af en anmeldelse om et strafbart forhold, der er omfattet af dette kapitel, truffet afgørelse om afvisning af anmeldelse, indstilling af efterforskningen, påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning, eller er der ikke anmodet om retsmøde med henblik på sagens behandling som tilståelsessag i medfør af § 831, skal der gives skriftlig underretning til anmelder og de personer, der skal underrettes om statsadvokatens afgørelse efter § 1020 d, stk. 1 og 3, eller Politiklagemyndighedens afgørelse efter § 1020 d, stk. 2.

Stk. 2. Underretning efter stk. 1 skal ligeledes gives, hvis der ikke inden 1 år efter, at Politiklagemyndigheden har indledt efterforskning i sager omfattet af § 1020 a, stk. 2, er truffet afgørelse om indstilling af efterforskningen, påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning eller er anmodet om retsmøde med henblik på sagens behandling som tilståelsessag i medfør af § 831.

Stk. 3. Der skal gives underretning på ny, hvis der 6 måneder efter den seneste underretning fortsat ikke er truffet afgørelse.

§ 1020 g. Retten beskikker en forsvarer, hvis det følger af bestemmelserne i kapitel 66, eller særlige grunde taler derfor.

§ 1020 h. Retten beskikker en advokat for den forurettede, hvis det følger af bestemmelserne i kapitel 66 a, eller efter anmodning fra den pågældende, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 2. Er forurettede afgået ved døden, beskikker retten efter anmodning fra forurettedes nære pårørende en advokat for de pårørende, når forholdene taler derfor.

Stk. 3. Den advokat, der er beskikket efter stk. 1 eller 2, har adgang til det materiale, der er nævnt i § 741 c, stk. 2, 2. pkt., uanset om der er rejst tiltale i sagen.

Stk. 4. Bestemmelserne i kapitel 66 a finder i øvrigt tilsvarende anvendelse.

§ 1020 i. Statsadvokaten kan bestemme, at en straffesag, der omfatter flere forhold eller flere sigtede, i sin helhed skal efterforskes af Politiklagemyndigheden efter bestemmelserne i dette kapitel, hvis en sådan behandling er påkrævet med hen-

syn til et af forholdene eller en af de sigtede, og en samlet efterforskning skønnes hensigtsmæssig.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden kan behandle en klage over en disposition, som politipersonale har truffet, hvis der er en nær sammenhæng mellem dispositionsklagen og en igangværende efterforskning i Politiklagemyndigheden.

Stk. 3. Statsadvokaten træffer afgørelse i dispositionsklager omfattet af stk. 2.

§ 1020 j. Bestemmelserne i denne lov om behandlingen af straffesager finder i øvrigt tilsvarende anvendelse.

§ 1020 k. Justitsministeren kan bestemme, at en sag ikke skal behandles efter reglerne i dette kapitel, hvis hensynet til statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter kræver det.

§ 1020 l. Erstatningskrav, der rejses af en person, der er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt, eller af nære pårørende til en person, der er afgået ved døden som følge af politiets indgriben, eller mens afdøde var i politiets varetægt, behandles på begæring efter fremgangsmåden i kapitel 93 a. Erstatningskrav skal dog fremsættes inden to måneder efter endelig afgørelse i en sag omfattet af § 1020 a, stk. 2, eller i en straffesag mod politipersonale i anledning af skade eller dødsfald som nævnt i 1. pkt.

Stk. 2. Udgifter til advokatbeskikkelse i sager, der er omfattet af stk. 1, afholdes af statskassen.«

9. Kapitel 93 d ophæves.

§ 2

I lov nr. 415 af 10. juni 1997 om gennemførelse af Europolkonventionen, som ændret ved lov nr. 1435 af 22. december 2004, foretages følgende ændring:

1. Efter § 5 indsættes:

»**§ 5 a.** Bestemmelserne i straffelovens kapitel 14 om forbrydelser mod den offentlige myndighed og kapitel 16 om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv finder også anvendelse, når forholdet er begået mod eller af Europolansatte under udførelse af opgaver i Danmark efter konventionens artikel 3 a.

Stk. 2. Forvolder Europolansatte under udførelse af opgaver i Danmark efter konventionens artikel 3 a skader, som efter dansk ret medfører erstatningspligt, udbetales erstatningen af justitsministeren.

Stk. 3. Klager over Europolansattes adfærd under udførelse af opgaver i Danmark efter konventionens artikel 3 a behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 11 a og 93 b.«

§ 3

I lov nr. 1435 af 22. december 2004 om ændring af lov om gennemførelse af Europolkonventionen og lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet og lov om international fuldbyrdelse af straf m.v. (Gennemførelse af

tillægsprotokoller til Europolkonventionen m.v.) foretages følgende ændring:

1. § 1, nr. 5, ophæves.

§ 4

I lov nr. 479 af 17. juni 2008 om ændring af lov om Det Centrale Dna-profil-register, retsplejeloven, lov om registrering af køretøjer og lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet (Gennemførelse af Prüm-afgørelsen om udveksling af oplysninger om dna-profiler, fingeraftryk og køretøjer) foretages følgende ændring:

1. I § 5, stk. 2, ændres »93 b og 93 d« til »11 a og 93 b«.

§ 5

Stk. 1. Lovens § 1, nr. 4-6, og §§ 3 og 4 træder i kraft den 1. juli 2010.

Stk. 2. Lovens § 1, nr. 1-3 og 7-9, træder i kraft den 1. januar 2012.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter tidspunktet for ikrafttrædelse af lovens § 2.

§ 6

Stk. 1. Verserende sager den 1. januar 2012 om klager over politipersonale og anmeldelser om strafbare forhold begået af

politipersonale færdigbehandles efter reglerne i denne lov. Verserende sager kan dog efter drøftelse mellem vedkommende statsadvokat og Politiklagemyndigheden færdigbehandles og afgøres af statsadvokaten efter de hidtil gældende regler.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse på verserende undersøgelse og efterforskning, der af egen drift eller efter den hidtil gældende bestemmelse i retsplejelovens § 1020 a, stk. 2, er iværksat inden den 1. januar 2012.

Stk. 3. Klager over afgørelser, der er truffet inden den 1. januar 2012, og klager over afgørelser, der efter stk. 1 og 2 er truffet efter de hidtil gældende regler, behandles efter de hidtil gældende regler.

Stk. 4. De hidtidige medlemmer af politiklagenævnene kan færdiggøre sager, der efter stk. 1-3 behandles efter de hidtil gældende regler.

Stk. 5. Ved den første beskikkelse af medlemmer af Politiklagerrådet beskikkes advokaten og repræsentanten udpeget af Kommunernes Landsforening for en periode på 2 år.

§ 7

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland

Stk. 2. §§ 2-4 kan ved kongelig anordning sættes helt eller delvist i kraft for Færøerne og Grønland med de afvigelser, som de grønlandske eller færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. *Indledning*
 - 1.1. Lovforslagets formål og baggrund
 - 1.2. Lovforslagets hovedindhold
2. *Gældende ret*
 - 2.1. Behandling af klager over politiet
 - 2.1.1. Tidligere overvejelser
 - 2.1.2. Den gældende ordning
 - 2.1.3. Politiklagenævn
 - 2.1.4. Adfærdsklager – retsplejelovens kapitel 93 b
 - 2.1.5. Straffesager mod politipersonale – retsplejelovens kapitel 93 c
 - 2.2. Dispositionsklager
 - 2.3. Disciplinærsager
 - 2.4. Erstatningskrav
3. *Lovforslagets udformning*
 - 3.1. Generelle overvejelser om politiklageordningen
 - 3.1.1. Behovet for at ændre den gældende politiklageordning
 - 3.1.2. Mulige modeller
 - 3.1.3. Udvalgets vurdering af model 1 og 4
 - 3.1.4. Udvalgets vurdering af model 2 og 3
 - 3.1.5. Behovet for parallelle klageordninger
 - 3.1.6. Justitsministeriets overvejelser
 - 3.2. Politiklagemyndighedens organisation mv.
 - 3.3. Generelle spørgsmål vedrørende Politiklagemyndighedens kompetence
 - 3.3.1. Hvem kan der klages over?
 - 3.3.2. Hvilke sager bør være omfattet af klageordningen?
 - 3.3.3. Særligt om dispositionsklager
 - 3.3.4. Politiklagemyndighedens information til offentligheden
 - 3.3.5. Justitsministeriets overvejelser
 - 3.4. Politiklagemyndighedens kompetence i adfærdsklagesager
 - 3.4.1. Undersøgelse og afgørelse i adfærdsklagesager
 - 3.4.2. Notitssager
 - 3.4.3. Konfliktmægling
 - 3.4.4. Klagefrist
 - 3.4.5. Justitsministeriets overvejelser
 - 3.5. Politiklagemyndighedens kompetence i straffesager mod politipersonale
 - 3.5.1. Efterforskning
 - 3.5.2. Afslutning af sagen
 - 3.5.3. Særligt om færdselssager
 - 3.5.4. Justitsministeriets overvejelser
 - 3.6. Parternes pligt til at udtale sig samt advokatbeskikkelse og bisidder
 - 3.6.1. Klager, anmelder og forurettede
 - 3.6.2. Indklagede eller anmeldte politimand
 - 3.6.3. Advokatbeskikkelse og bisidder
 - 3.6.4. Justitsministeriets overvejelser
 - 3.7. Sagsbehandlingstid
 - 3.8. Erstatningskrav
4. *De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige*
5. *De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.*

6. *De administrative konsekvenser for borgere*
7. *De miljømæssige konsekvenser*
8. *Forholdet til EU-retten*
9. *Hørte myndigheder mv.*
10. *Sammenfattende skema*

1. Indledning

1.1. Lovforslagets formål og baggrund

Formålet med lovforslaget er at gennemføre en revision af retsplejelovens regler om behandling af klager over politipersonale og om behandling af straffesager mod politipersonale.

Lovforslaget indebærer, at der oprettes en ny myndighed - Den Uafhængige Politiklagemyndighed - der i givet fald skal undersøge og træffe afgørelse i sager om politipersonalets adfærd i tjenesten (adfærdsklager) og efterforske strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten.

Lovforslaget bygger på betænkning nr. 1507/2009 om behandling af klager over politiet (herefter »betænkningen«) og svarer i det væsentlige til betænkningens lovudkast.

Betænkningen er afgivet af et bredt sammensat udvalg nedsat af Justitsministeriet i oktober 2006 (herefter »udvalget«). Udvalget har haft til opgave at foretage en gennemgang og vurdering af den gældende ordning med behandling af klager over politiet og behandlingen af straffesager mod politipersonale. Udvalget har gennemgået retsplejelovens regler herom (kapitel 93 b-93 d) med henblik på at overveje, om den gældende ordning i lyset af de indhøstede erfaringer mv. fungerer tilfredsstillende, eller om der er behov for at foretage ændringer af klageordningen.

Udvalget har i den forbindelse haft til opgave at overveje, om det er muligt inden for de overordnede rammer for den nuværende klageordning i endnu højere grad at sikre offentlighedens tillid til, at sager vedrørende politiets personale behandles på betryggende vis, f.eks. ved at styrke politiklagenævnens kompetence, eller om der bl.a. i lyset af udenlandske erfaringer med andre klageordninger er behov for mere vidtgående ændringer af klageordningen. Udvalget har også været opmærksom på vigtigheden af, at klageordningen i videst muligt omfang sikrer en hurtig gennemførelse af sagernes behandling.

Udvalget har endvidere haft til opgave at gennemgå og vurdere, om også klager over politiets dispositioner uden for strafferetsplejen (f.eks. beslutning om at an-

bringe en person i detentionen) bør indgå i et eventuelt nyt klagesystem.

1.2. Lovforslagets hovedindhold

Lovforslaget indeholder navnlig følgende hovedpunkter:

Det foreslås, at der oprettes en ny myndighed - Den Uafhængige Politiklagemyndighed (Politiklagemyndigheden) - der overtager statsadvokaternes opgaver efter retsplejelovens kapitel 93 b med at undersøge og træffe afgørelse i sager om politipersonalets adfærd i tjenesten (adfærdsklager). Den nye myndighed skal endvidere overtage statsadvokaternes opgave efter retsplejelovens kapitel 93 c med at efterforske strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten samt sager om personer, der er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Efter lovforslaget vil et politiklageråd få det overordnede ansvar for Politiklagemyndighedens virksomhed. Det vil efter lovforslaget fortsat være anklagemyndigheden (statsadvokaterne og Rigsadvokaten), der tager stilling til tiltalespørgsmålet og i givet fald møder i retten som anklager.

Den såkaldte notitssagsbehandling i mindre adfærdsklagesager, der er blevet etableret i praksis, foreslås lovfæstet. Det bør herudover ved alle adfærdsklager overvejes, om sagen under visse betingelser kan afsluttes ved en samtale mellem en overordnet politimand og klageren.

Det foreslås, at det udtrykkeligt kommer til at fremgå af retsplejeloven, at der skal træffes afgørelse i adfærdsklagesager inden rimelig tid. Herudover foreslås pligt til at underrette klager og indklagede i adfærdsklagesager, hvis der ikke er truffet afgørelse inden for 6 måneder. I straffesager foreslås pligt til at underrette anmelder og de personer, der skal underrettes om statsadvokatens eller Politiklagemyndighedens afgørelse (typisk sigtede og forurettede), hvis der ikke inden for 12 måneder efter anmeldelsen er truffet afgørelse om indstilling af efterforskning, påtaleopgivelse mv.

Det foreslås, at Politiklagemyndigheden ikke skal efterforske sager om overtrædelse af færdselslovens hastighedsbestemmelser, der er begået af politipersonale, hvis den pågældende erkender sig skyldig, hastigheds-

overtrædelsen ikke skønnes at ville medføre anden sanktion end bøde eller betinget frakendelse af førerretten, og hastighedsovertrædelsen ikke involverer tredjemand. Sådanne sager skal efter forslaget behandles af politiet.

Endelig foreslås det, at den forenkede procedure for behandling af erstatningskrav i retsplejelovens kapitel 93 a om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning også skal kunne anvendes ved erstatningskrav i sager om personer, der er afgået ved døden eller kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Det indebærer bl.a., at der er en nem adgang til domstolsprøvelse af erstatningsspørgsmålet, og at der sker advokatbeskikkelse.

2. Gældende ret

2.1 Behandling af klager over politiet

2.1.1. Tidligere overvejelser

Som der nærmere er redegjort for i betænkningen side 25-28, har behandlingen af klager over politiet løbende været debatteret, og ordningen er blevet ændret flere gange.

Indtil 1973 var det politiet selv, der foretog undersøgelser af klager over politiet. I 1973 blev der i hver politikreds oprettet et lokalnævn vedrørende politiets virksomhed. Baggrunden var, at det i 1960'erne i den offentlige debat var blevet kritiseret, at politiet selv foretog undersøgelser af klager over politipersonale, og det blev anført, at der var behov for kontrol med disse undersøgelser.

Ved lov nr. 325 af 13. juni 1973 blev der således gennemført en ordning, hvorefter kontrollen med undersøgelser af klager over politiet skulle overgå til et organ, hvis flertal var folkevalgt (lokalnævn). Formålet hermed var i første række at styrke tillidsforholdet mellem politiet og befolkningen.

Ved gennemførelsen af lokalnævnsordningen blev der i hver politikreds oprettet et lokalnævn vedrørende politiets virksomhed. En hovedopgave for lokalnævnet var at vedligeholde og udbygge kontakten mellem politiet og befolkningen. En anden hovedopgave var at træffe bestemmelse om undersøgelse af klager over politipersonalets adfærd under udførelsen af tjenesten. Det var fortsat politiet, som foretog undersøgelsen.

På baggrund af den kritik, der fra flere sider havde været rejst mod lokalnævnsordningen, blev der i 1981 gennemført ændringer i reglerne om lokalnævnenes behandling af klagesager mv., navnlig således at en advokat, der var udpeget af Advokatrådet blandt de beskik-

kede forsvarsadvokater i politikredsen, skulle medvirke ved lokalnævnenes behandling af klager over politiet (lov nr. 270 af 10. juni 1981).

2.1.2. Den gældende ordning

De gældende regler om behandlingen af klager over politipersonalet blev indsat i retsplejeloven ved lov nr. 393 af 14. juni 1995 om behandlingen af klager over politipersonalet mv. og trådte i kraft den 1. januar 1996.

Reglerne bygger på anbefalingerne i betænkning nr. 1278/1994 om behandlingen af klager over politipersonalet, der blev afgivet af et udvalg nedsat af Justitsministeriet. Udvalget blev nedsat, da en række spørgsmål i relation til behandlingen af klager over politipersonale havde givet anledning til debat, og det anføres i udvalgets kommissorium bl.a., at tilliden til politiet forudsætter, at klager over politipersonalet undergives en korrekt behandling, og at klagesystemet opleves som betryggende.

Der er efterfølgende foretaget visse ændringer i reglerne. Det kan navnlig nævnes, at der i 2005 blev indsat hjemmel til, at der i straffesager mod politipersonale, når forholdene taler for det, kan beskikkes en bistandsadvokat for nære pårørende til en person, der er død i politiets varetægt eller som følge af politiets indgriben.

Reglerne om behandling af klager mv. findes i tre kapitler i retsplejeloven. Kapitel 93 b og kapitel 93 c regulerer henholdsvis behandlingen af adfærdsklager over politipersonalet og behandlingen af straffesager mod politipersonalet, mens kapitel 93 d vedrører politiklagenævnene.

Den nuværende ordning indebærer, at statsadvokaterne undersøger og afgør adfærdsklager. Statsadvokaterne efterforsker endvidere straffesager mod politipersonale og afgør tiltalespørgsmålet i disse sager. Til hver statsadvokat er der tilknyttet et kontrolorgan (et politiklagenævn), der består af en advokat og to lægmænd, der har indseende med statsadvokaternes behandling af adfærdsklager og straffesager mod politipersonale.

Rigsadvokaten afgiver en årlig beretning om behandlingen af klager over politipersonalets adfærd i tjenesten samt straffesager mod politipersonale.

Nedenfor redegøres for retsplejelovens kapitel 93 d om politiklagenævnene (pkt. 2.1.3), retsplejelovens kapitel 93 b om behandlingen af adfærdsklager over politipersonalet (pkt. 2.1.4) og retsplejelovens kapitel 93 c om behandlingen af straffesager mod politipersonale (pkt. 2.1.5). I pkt. 2.2 og 2.3 er behandlingen af dispositionsklager henholdsvis disciplinærsager mod politipersonale beskrevet. I pkt. 2.4 er der redegjort for visse erstatningsretlige aspekter i klager over politipersonale.

2.1.3. Politiklagenævn

Der er etableret seks politiklagenævn, der organisatorisk er afgrænset i overensstemmelse med de regionale statsadvokaters stedlige kompetence.

Hvert politiklagenævn består af en advokat som formand og to lægmænd, som udpeges af justitsministeren for et tidsrum af 4 år. Genbeskikkelse kan kun finde sted én gang, jf. retsplejelovens § 1021.

Formanden udpeges efter indstilling fra Advokatrådet. Lægmændene udpeges efter indstilling fra Kommunernes Landsforening.

Lægmændene må ikke være medlemmer af en kommunalbestyrelse, et regionsråd eller Folketinget. Bestemmelsen i retsplejelovens § 70 om nævninger og domsmænd finder tilsvarende anvendelse på lægmændene. Det indebærer, at visse stillinger er uforenelige med hvervet som medlem af politiklagenævn. Det gælder f.eks. ministre, advokater, advokatfuldmægtige, centraladministrationens, domstolenes, anklagemyndighedens, politiets og fængselsvæsenets tjenestemænd.

Advokaten skal have kontor og lægmændene bopæl i det område, der hører under vedkommende politiklagenævn.

I bekendtgørelse nr. 1042 af 15. december 1995 om politiklagenævn er der fastsat nærmere regler om bl.a. politiklagenævnenes sammensætning og udpegning af medlemmer til nævnene. Endvidere er der i bekendtgørelse nr. 1041 af 15. december 1995 fastsat en forretningsorden for politiklagenævnene.

Politiklagenævnet fører tilsyn med statsadvokatens behandling af klager over politipersonale og straffesager mod politipersonale og tilkendegiver, hvordan disse sager efter nævnets opfattelse bør afgøres, jf. nærmere herom nedenfor i pkt. 2.1.4 om adfærdsklager og 2.1.5 om straffesager mod politipersonale.

2.1.4. Adfærdsklager – retsplejelovens kapitel 93 b

2.1.4.1. Klager over politipersonalets adfærd i tjenesten (adfærdsklager) behandles af statsadvokaterne, jf. retsplejelovens § 1019, stk. 1. Bestemmelsen indebærer, at statsadvokaten skal undersøge og afgøre klager over politipersonalets adfærd i tjenesten.

Klageordningen omfatter politipersonale, dvs. den del af de ansatte ved politiet, der har politimyndighed. Omfattet er således det politiuddannede personale og politiets jurister. Ordningen omfatter ikke det juridiske personale hos statsadvokaterne og Rigsadvokaten eller politiets og anklagemyndighedens kontorpersonale mv.

Klageordningen omfatter udelukkende forhold, der er begået i tjenesten, og ikke forhold, der er begået uden

for tjenesten. Det vil afhænge af en konkret vurdering, om en handling er foretaget i tjenesten. På grund af polititjenestens særlige karakter bør begrebet »i tjenesten« efter lovens forarbejder i denne sammenhæng tolkes temmelig vidt. Kravet om at være i tjeneste vil almindeligvis være opfyldt, når politipersonale har optrådt i uniform, har legitimeret sig som politipersonale eller i øvrigt har tilkendegivet sig som politipersonale og påberåbt sig sin særlige myndighed over for en borger.

Som eksempler på tilfælde, hvor der er handlet i tjenesten, kan nævnes en sag om en politimand, der blev anset for at være indtrådt i tjenesten, da han som gæst på et værtshus angav at ville skrive en såkaldt beværternotits, en sag om en politimester, der kørte spirituskørsel i frokostpausen, og en sag om en politimand, der brugte politilegitimation i forbindelse med en taxakørsel efter en julefrokost.

Begrebet adfærdsklager omfatter, jf. Justitsministeriets vejledning nr. 7 af 18. januar 1982, bl.a.:

Klager over vold og anden hårdhændet behandling i forbindelse med anholdelse, under opløb og lignende.

Klager over myndighedsmisbrug, f.eks. i forbindelse med anholdelse eller ransagning.

Klager over anden ukorrekt fremgangsmåde under udførelsen af tjenesten.

Klager over uhøflig tiltale eller anden ukorrekt personlig optræden.

Uden for klageordningen falder klager over materielle afgørelser og politipersonalets dispositioner i forbindelse med sagsbehandlingen (dispositionsklager). Om sordringen mellem adfærdsklager og dispositionsklager henvises i øvrigt til pkt. 2.2.

Må en klage opfattes som en anmeldelse om et strafbart forhold, behandles sagen efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 c, jf. pkt. 2.1.5. nedenfor. Det er ikke afgørende, hvordan klageren selv betegner forholdet.

2.1.4.2. Selv om det efter ordlyden af retsplejelovens § 1019, stk. 1, er statsadvokaten, der behandler klager over politipersonalets adfærd, forudsættes det i bestemmelsens forarbejder, at mindre klagesager kan afgøres ved en samtale mellem en overordnet polititjenestemand og klageren. Begrebet »mindre klagesager« fortolkes i praksis som rene bagatelsager og anvendes i sager om uhøflig tale eller anden ukorrekt optræden.

Modtager klageren i sådanne tilfælde en beklagelse af det passerede eller en forklaring med tilsagn om, at forholdet vil blive påtalt, og erklærer vedkommende sig tilfreds hermed, vil der ofte ikke være behov for at iværksætte nogen nærmere undersøgelse. Klageren skal dog vejledes af politiet om den formelle klagemulighed

til statsadvokaten, og politiet skal udfærdige en notits om det passerede, som forelægges statsadvokaten, således at statsadvokaten kan få lejlighed til eventuelt at iværksætte en undersøgelse af egen drift. Det forudsættes, at statsadvokaten sender en kopi af notitsen til politiklagenævnet, der har mulighed for at anmode om yderligere undersøgelser.

Denne særlige måde at behandle visse adfærdsklager på betegnes som notitssagsbehandling.

Indtil 2002 var notitssagsbehandling forbeholdt klager, hvor borgeren valgte at henvende sig direkte til det lokale politi med sin klage. Rigsadvokaten har i cirkulæreskrivelse af 30. september 2002 om forenkling af politiklagenævnsordningen i Danmark udvidet muligheden for notitssagsbehandling ved at give statsadvokaten mulighed for at sende en modtaget bagatelklage til vedkommende politidirektør med henblik på den beskrevne notitsbehandling. Statsadvokaten kan tilbagevende en modtaget klage til politidirektøren under forudsætning af, at klageren over for statsadvokaten erklærer sig indforstået med, at sagen søges afgjort på denne måde, at klageren vejledes om, at sagen, hvis klageren ikke er tilfreds med udfaldet af samtalen med en overordnet politimand, kan behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b, og at samtalen gennemføres kort tid efter, at klagen er indgivet. Politidirektøren skal også i dette tilfælde udfærdige en notits om det passerede. Notitsen sendes til statsadvokaten, der underretter politiklagenævnet ved kopi af notitsen.

Notitssagsbehandling har i de senere år været anvendt i en ikke uvæsentlig del af adfærdsklagesagerne. F.eks. blev 129 ud af 379 adfærdsklagesager i 2006 og 147 ud af 489 adfærdsklagesager i 2007 afsluttet som notitssager.

2.1.4.3. En klage over politipersonalets adfærd indgives til vedkommende statsadvokat, jf. retsplejelovens § 1019 a. Hvis klagen modtages af politiet eller en anden myndighed, skal den videresendes til statsadvokaten.

Klage over myndighedsmissbrug fra politiets side under behandlingen af en straffesag kan endvidere fremsættes mundtligt til retsbogen under straffesagens behandling, jf. § 1019 a, stk. 1. Retten sender i så fald en udskrift af retsbogen til statsadvokaten.

Retsplejelovens § 1019 a indeholder ikke en nærmere regulering af, hvem der kan klage. Typisk vil en klage blive indgivet af den, der anser sig for forulempet af politiet, eller eventuelt af en advokat for den pågældende. Klagen vil imidlertid også kunne indgives af andre, f.eks. af den pågældendes forældre eller af forbipasserende, der har overværet den episode, klagen vedrører.

Statsadvokaten kan afvise at behandle en klage, hvis klagen indgives mere end 6 måneder efter, at det forhold, som klagen angår, har fundet sted, jf. retsplejelovens § 1019 a, stk. 2. Dette er begrundet i, at mulighederne for at gennemføre en undersøgelse i anledning af en klage kan være væsentligt forringede, hvis klagen indgives længe efter den episode, der giver anledning til klagen. Bestemmelsen er dog fakultativ, og statsadvokaten kan beslutte at realitetsbehandle sagen, selv om fristen er overskredet, hvis omstændighederne taler for det.

Statsadvokaten kan ikke afvise at indlede en undersøgelse efter kapitel 93 b i anledning af en klage, fordi klagefristen er sprunget, uden at sagen forinden har været forelagt for politiklagenævnet.

Statsadvokaten kan endvidere af egen drift iværksætte en undersøgelse efter reglerne i kapitel 93 b, jf. retsplejelovens § 1019 k. Det kan f.eks. ske, hvis en offentlig interesse tilsiger, at omstændigheder i forbindelse med politiets virksomhed ved en bestemt lejlighed bør søges fastlagt f.eks. som følge af kritisk omtale i medierne af politipersonalets adfærd.

Politiklagenævnet kan af egen drift over for statsadvokaten tilkendegive, at der efter nævnets opfattelse bør indledes en undersøgelse efter reglerne i kapitel 93 b, jf. retsplejelovens § 1021 a, stk. 2.

Statsadvokaten underretter straks politiklagenævnet om adfærdsklager, der skal behandles efter retsplejelovens kapitel 93 b. Derved sikres det, at politiklagenævnet fra starten kan følge disse sager.

Statsadvokaten underretter endvidere vedkommende politidirektør og Rigspolitiet, når der indledes en adfærdsklagesag. Derved får ansættelsesmyndigheden lejlighed til at tage stilling til, om den indklagede politimand bør suspenderes eller midlertidigt overføres til andet arbejde, mens sagen verserer.

Statsadvokaten færdigbehandler adfærdsklagesagen (dvs. træffer afgørelse i sagen), før der er givet fald indledes disciplinærsag. Statsadvokaten skal ikke fremkomme med nogen indstilling til ansættelsesmyndigheden om, hvorvidt der bør indledes disciplinærsag, jf. i øvrigt pkt. 2.3 nedenfor.

2.1.4.4. Det er statsadvokaten, der undersøger en klage over politipersonalets adfærd i tjenesten. Politiet kan i adfærdsklagesager udelukkende foretage uopsættelige undersøgelseskridt, dvs. undersøgelseskridt, der ikke kan afvente, at statsadvokaten indleder sin undersøgelse af sagen, jf. retsplejelovens § 1019, stk. 3. Det kan f.eks. være iværksættelse af en lægeundersøgelse på en skadestue eller sikring af vidners identitet. Formålet med bestemmelsen, der har et snævert anvendelsesområde, er at undgå bevistab som følge af den tid, der i praksis

vil kunne gå, før statsadvokaten kan tage sig af sagen. Hvis politiet foretager sådanne undersøgelsesskridt, skal statsadvokaten snarest muligt underrettes herom.

Statsadvokaten kan anmode Rigspolitiet om bistand til undersøgelsen, jf. retsplejelovens § 1019, stk. 2. Dette kan omfatte bistand fra Rigspolitiet, Nationalt Efterforskningscenter og Rigspolitiets øvrige specialafdelinger, f.eks. Kriminalteknisk Center.

Modtager statsadvokaten en klage, beder denne politidirektøren om at identificere begivenheden og den involverede politimand samt om at underrette indklagede (dvs. den, klagen angår). Hvis oplysningerne allerede fremgår af klagen, underretter statsadvokaten snarest muligt den involverede politimand om klagen. Indgives klagen til politidirektøren, identificerer denne begivenheden og den involverede politimand, underretter denne og fremsender materialet til statsadvokaten.

Statsadvokaten undersøger herefter klagen og udarbejder en sagsfremstilling på grundlag af de foreliggende oplysninger. Det forudsættes dog i forarbejderne, at der ikke udarbejdes en fremstilling af sagens faktiske omstændigheder i tilfælde, hvor en klage eller en anmeldelse afvises på det foreliggende grundlag, uden at der indledes en undersøgelse eller efterforskning, f.eks. fordi klagen må anses for åbenbart grundløs, eller klagefristen er overskredet.

Politiklagenævnet skal efter retsplejelovens § 1021 b løbende have tilsendt kopi af det materiale, statsadvokaten tilvejebringer i forbindelse med undersøgelsen. Statsadvokaten skal endvidere løbende orientere politiklagenævnet om alle væsentlige beslutninger, der træffes i forbindelse med undersøgelsen.

Politiklagenævnet kan anmode statsadvokaten om at foretage bestemte yderligere undersøgelsesskridt. Det forudsættes dog i forarbejderne, at politiklagenævnet som hovedregel først benytter sig af muligheden for at anmode om foretagelse af bestemte yderligere undersøgelsesskridt efter, at statsadvokaten har afsluttet sin undersøgelse. Det forudsættes endvidere, at statsadvokaten i almindelighed vil efterkomme sådanne anmodninger.

Såfremt statsadvokaten i en adfærdsklagesag modsætter sig politiklagenævnets anmodning, kan nævnet påklage statsadvokatens afgørelse til Rigsadvokaten.

2.1.4.5. Indklagede skal have udleveret statsadvokatens fremstilling af sagens faktiske omstændigheder og have adgang til at udtale sig om fremstillingen, jf. retsplejelovens § 1019 b. Indklagede har ret til at møde med en bisidder ved afhøring hos statsadvokaten, jf. retsplejelovens § 1019 c.

Statsadvokaten kan bestemme, at forklaring skal afgives i retten, jf. § 1019 f, stk. 1.

Udgangspunktet er, at politipersonale er forpligtet til over for statsadvokaten at fremkomme med oplysninger om forhold vedrørende tjenesten. Det samme udgangspunkt gælder over for dommeren, hvis forklaring afgives i retten.

I overensstemmelse med princippet om, at en person ikke har pligt til at inkriminere sig selv, har indklagede imidlertid ikke pligt til at afgive forklaring, hvis forklaringen antages at ville udsætte ham eller hende for strafansvar eller disciplinæransvar, jf. retsplejelovens § 1019 d, stk. 1. Det samme gælder, hvis sagen behandles i retten, jf. § 1019 g, stk. 3.

Disciplinæransvar omfatter i denne forbindelse et formelt disciplinært ansvar, dvs. en formel irettesættelse eller advarsel, en bøde, overførelse til andet arbejdssted eller stilling, degradering eller afsked. En risiko for, at et forhold uden for det disciplinære område kan give anledning til en tjenstlig tilkendegivelse fra ledelsen, forudsættes efter forarbejderne ikke at medføre, at indklagedes pligt til at udtale sig bortfalder.

Som der nærmere er redegjort for i betænkningen side 38, antages det uanset forbuddet mod selvinkriminering, at politipersonale i et vist omfang må være forpligtet til at fremkomme med oplysninger af rent faktisk karakter, f.eks. om forløbet af en politiforretning, også selv om denne måtte have givet anledning til en klage eller en anmeldelse.

Hvis den pågældende politimand undlader at afgive forklaring eller afgiver urigtig erklæring til statsadvokaten i en sag, hvor der ikke er risiko for straf eller formelt disciplinært ansvar, vil det efter omstændighederne kunne behandles som en selvstændig tjenesteforseelse. Hvis han eller hun undlader at afgive forklaring i retten, hvor der ikke er risiko for straf eller formelt disciplinært ansvar, vil forholdet skulle bedømmes efter de almindelige regler om vidners vægring ved at afgive forklaring. Politimanden vil endvidere i givet fald efter omstændighederne kunne straffes for falsk forklaring for retten, jf. straffelovens § 158, hvis vedkommende kommer med urigtige oplysninger.

Hvis der er risiko for straf eller disciplinær sanktion, vil politimanden ikke ifalde strafansvar for urigtig erklæring eller falsk forklaring for retten, hvis han eller hun udtaler sig til statsadvokaten eller afgiver forklaring i retten, jf. straffelovens § 159, stk. 1, om sigtedes afgivelse af falsk forklaring i straffesager. Princippet i § 159, stk. 1, fører også til straffrihed i tilfælde, hvor den, som har forklaret falsk, har haft føje til at antage, at han eller hun kunne blive sigtet ved at afgive sandfærdig forklaring. Det samme antages at gælde, hvis politimanden har

haft føje til at antage, at han eller hun kunne blive udsat for en disciplinær sanktion.

Klageren er ikke forpligtet til at udtale sig udenretligt til statsadvokaten. Hvis statsadvokaten har bestemt, at der skal afgives forklaring i retten, jf. retsplejelovens § 1019 f, vil klageren som udgangspunkt efter de almindelige regler i retsplejeloven være forpligtet til at afgive vidneforklaring.

2.1.4.6. Afgives forklaring i retten, beskikker retten en advokat for klageren og indklagede, jf. retsplejelovens § 1019 e, stk. 1. Advokatbeskikkelsen er obligatorisk. Som omtalt ovenfor vil en klage kunne indgives af f.eks. tilfældigt forbigående, der har overværet den episode, klagen vedrører. I relation til spørgsmålet om advokatbeskikkelse sigter udtrykket »klageren« imidlertid kun til den, der anser sig for forulempet af politiet, og som derfor kan betragtes som part i sagen.

I andre tilfælde kan retten, når forholdene taler for det, på klagerens eller indklagedes begæring beskikke en advokat for den pågældende, jf. retsplejelovens § 1019 e, stk. 2. Det beror på en konkret vurdering i den enkelte sag, om der skal ske advokatbeskikkelse, og der må her ved navnlig lægges vægt på karakteren af klagen. Er der tale om en klage over hårdhændet behandling i forbindelse med anholdelse, under opløb og lignende, eller klager over myndighedsmisbrug, f.eks. i forbindelse med anholdelse eller ransagning, vil der efter retspraksis ofte være anledning til at beskikke en advokat. Endvidere kan der være anledning til at beskikke en advokat for klageren, hvis klageren er mindreårig, eller hvis klageren på grund af legemlig eller psykisk sygdom har et særligt behov for bistand. Det er dog en forudsætning for advokatbeskikkelse, at klagen ikke er åbenbart grundløs.

Er der tale om klager over anden ukorrekt fremgangsmåde under udførelsen af tjenesten eller klager over uhøflig tiltale eller anden ukorrekt personlig optræden, vil der som regel ikke være tilstrækkelig anledning til at beskikke advokat.

Parterne skal vejledes af statsadvokaten om muligheden for advokatbeskikkelse, og advokatbeskikkelsen sker uden udgift for parterne.

Den advokat, der beskikkes, skal løbende have tilsendt kopi af det materiale, som statsadvokaten tilvejebringer som led i undersøgelsen, og har adgang til at overvære afhøringer af sin klient såvel hos statsadvokaten som i retten og har ret til at stille yderligere spørgsmål til sin klient.

2.1.4.7. Statsadvokaten udfærdiger en redegørelse til politiklagenævnet om resultatet af undersøgelsen efter kapitel 93 b, jf. retsplejelovens § 1021 d.

Redegørelsen skal indeholde en gennemgang af forløbet af undersøgelsen og en gennemgang af de faktiske omstændigheder, der er af betydning for sagens afgørelse.

I de tilfælde, hvor der ikke indledes en undersøgelse, f.eks. fordi klagen er åbenbart grundløs, skal statsadvokaten ikke udfærdige en redegørelse. Statsadvokaten må imidlertid nærmere begrunde over for politiklagenævnet, hvorfor der ikke er fundet anledning til at indlede en undersøgelse.

Det skal fremgå af redegørelsen, hvordan statsadvokaten finder, at sagen bør afgøres.

Politiklagenævnet kan anmode statsadvokaten om at foretage bestemte yderligere undersøgelses- og efterforskningsskridt.

Politiklagenævnet meddeler statsadvokaten, hvordan sagen efter dets opfattelse bør afgøres, jf. retsplejelovens § 1021 e. I adfærdsklager kan politiklagenævnet tilkendegive som sin opfattelse, at statsadvokaten over for klageren bør beklage det passerede, eller at en klage bør afvises.

2.1.4.8. En sag vil normalt blive afsluttet, hvis klagen tilbagekaldes. Da en undersøgelse også kan iværksættes på statsadvokatens initiativ, kan behandlingen af klagen dog fortsætte, hvis statsadvokaten finder grundlag for det.

Statsadvokaten afviser en adfærdsklage, hvis der ved undersøgelsen ikke er fremskaffet oplysninger, der støtter klagen, eller klagen er åbenbart grundløs. Finder statsadvokaten på baggrund af undersøgelsen, at der er grundlag for at give klageren helt eller delvist medhold i klagen, vil statsadvokaten i sin afgørelse beklage det passerede over for klageren.

Statsadvokatens beklagelse af, at der er begået individuelle fejl, vil ofte munde ud i en kritik af den indklagede politimand. Dette behøver imidlertid ikke at være tilfældet. Beklagelsen kan også angå fejl af mere generel karakter, som undersøgelsen har afdækket. I sådanne situationer kan statsadvokatens beklagelse følges op af en henvendelse til de relevante myndigheder, som oftest Rigspolitiet, politidirektøren eller Justitsministeriet med henblik på en kvalitetsforbedring af politiets arbejde og en vurdering af politiets metoder.

Statsadvokaten har endvidere i nogle sager beklaget et hændelsesforløb eller et forhold over for klageren, selv om der ikke har været grundlag for at bebrejde den indklagede politimand noget.

Endvidere er der tilfælde, hvor statsadvokatens undersøgelse er mundet ud i, at der er udvist kritisabel adfærd

eller endog strafbart forhold, men hvor den pågældende politimand ikke har kunnet identificeres.

En adfærdsklagesag overgår til at blive behandlet som en straffesag efter retsplejelovens kapitel 93 c, jf. pkt. 2.1.5 nedenfor, inden statsadvokaten træffer afgørelse, hvis der er grundlag for at rejse sigtelse mod indklagede, eller hvis indklagede er mistænkt for et strafbart forhold og forlanger sagen behandlet som straffesag, jf. retsplejelovens § 1019 i. Behandlingen af adfærdsklagesagen genoptages, hvis tiltale ikke rejses eller gennemføres til fældende dom.

Rigsadvokaten har i en cirkulæreskrivelse af 30. maj 2000 vedrørende forenkling og standardisering af formuleringen af afgørelser i adfærdssager fastsat retningslinjer for, hvilke afgørelser undersøgelsen kan munde ud i, herunder hvilke udtryk der som udgangspunkt bør anvendes ved beskrivelsen af en kritisabel adfærd. I cirkulæreskrivelsen er der fastsat en kritikskala i tre grader: kritik, alvorlig kritik og meget alvorlig kritik.

Hvis statsadvokaten finder, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at kritisere en adfærd, kan denne karakteriseres som uhensigtsmæssig.

Får klageren helt eller delvist medhold i sin klage, er statsadvokatens reaktionsmuligheder udtømte. Sagen oversendes til de disciplinære myndigheder (politidirektøren eller Rigspolitiet), der herefter træffer afgørelse om, hvilke konsekvenser statsadvokatens afgørelse skal have i forhold til den pågældende politimand, jf. pkt. 2.3 nedenfor.

2.1.4.9. Klager over afgørelser truffet af statsadvokaterne vedrørende adfærdsklager behandles af Rigsadvokaten, hvis afgørelse i en klagesag ikke kan påklages til Justitsministeriet, jf. retsplejelovens § 1019 h.

Det er kun sagens parter og politiklagenævnet, der kan klage over statsadvokatens afgørelse til Rigsadvokaten.

Som part anses efter almindelige forvaltningsretlige regler den, der har en væsentlig, direkte, individuel og retlig interesse i sagens afgørelse. Det vil navnlig være den forurettede.

Sagens parter skal underrettes, hvis afgørelsen i en adfærdsklagesag påklages.

Fristen for klager over afgørelser i adfærdsklagesager er 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen. Fremkommer klagen efter udløbet af denne frist, kan den kun behandles, såfremt fristoverskridelsen må anses for undskyldelig, jf. retsplejelovens § 1019 h, stk. 2.

Klageadgangen indebærer en helt ny realitetsbehandling af sagen. Der skal således på ny foretages en fuldstændig prøvelse af beviserne, retsspørgsmål og skøns-

spørgsmål. Rigsadvokaten kan som led i klagesagens behandling indhente nye oplysninger, herunder for at belyse omstændigheder, der er gjort gældende i forbindelse med klagen. Dette kan f.eks. være yderligere eller supplerende afhøringer af vidner, klageren eller indklagede og indhentelse af fotografier eller rids.

Rigsadvokaten påser ved sin behandling, både at afgørelsen indholdsmæssigt er rigtig, og at de formelle regler for sagsbehandlingen er overholdt. Dette indebærer, at Rigsadvokaten f.eks. ikke er bundet af, at der har været enighed mellem statsadvokaten og politiklagenævnet om, hvilke faktiske omstændigheder der kan lægges til grund ved sagens afgørelse.

2.1.5. Straffesager mod politipersonale – retsplejelovens kapitel 93 c

2.1.5.1. Anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten indgives til vedkommende statsadvokat, jf. retsplejelovens § 1020. Reglerne i kapitel 93 c omfatter ligesom adfærdsklager de ansatte i politiet, der har politimyndighed, dvs. det politiudannede personale og politiets jurister.

Bestemmelsen indebærer, at anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten skal indgives til statsadvokaten og ikke - som det ellers er tilfældet i andre straffesager - til politiet. Hvis anmeldelsen modtages af politiet (eller en anden myndighed), må den videresendes til statsadvokaten.

Statsadvokaten afviser en indgivet anmeldelse, hvis der ikke findes grundlag for at indlede efterforskning, jf. retsplejelovens § 1020 g. Henvendelsen vil imidlertid efter omstændighederne kunne føre til, at statsadvokaten indleder en adfærdsklagesag efter reglerne i kapitel 93 b, jf. pkt. 2.1.4 ovenfor.

Klageordningen omfatter ligesom retsplejelovens kapitel 93 b om klager over politipersonalet udelukkende forhold, der er begået i tjenesten.

For så vidt angår retsstillingen for indklagede og klageren henvises til pkt. 2.1.4 om adfærdsklagesager efter retsplejelovens kapitel 93 b.

Rigsadvokaten kan bestemme, at en straffesag, der omfatter flere forhold eller flere sigtede, i sin helhed skal behandles af statsadvokaten efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 c, hvis en sådan behandling er påkrævet med hensyn til et af forholdene eller en af de sigtede, jf. retsplejelovens § 1020 f. Der vil f.eks. kunne forekomme tilfælde, hvor politipersonale har begået kriminalitet både i og uden for tjenesten, men hvor praktiske hensyn taler for, at sagen behandles under ét af statsadvokaten efter reglerne i kapitel 93 c.

Justitsministeren kan bestemme, at en sag ikke skal behandles efter reglerne kapitel 93 c, hvis hensynet til statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter kræver det, jf. retsplejelovens § 1020 i. Bestemmelsen har efter forarbejderne et snævert anvendelsesområde. Som eksempel kan nævnes, at justitsministeren kan beslutte, at en sag mod en politimand, der mistænkes for spionage, skal efterforskes af Politiets Efterretningstjeneste.

2.1.5.2. Statsadvokaten iværksætter efter anmeldelse eller af egen drift efterforskning, når der er rimelig formodning om, at politipersonale i tjenesten har begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige, jf. retsplejelovens § 1020 a, stk. 1. Dette svarer til, hvad der gælder i straffesager, som efterforskes af politiet, jf. retsplejelovens § 742, stk. 2, og skal ses i sammenhæng med det såkaldte objektivitetsprincip, jf. retsplejelovens § 96, stk. 2, hvorefter de offentlige anklagere ikke blot skal påse, at strafskyldige drages til ansvar, men også, at forfølgning af uskyldige ikke finder sted.

Efterforskningen har til formål at klarlægge, om betingelserne for at pålægge strafansvar er til stede, og at tilvejebringe oplysninger til brug for sagens afgørelse samt forberede sagens behandling ved retten. Statsadvokaten udfærdiger snarest rapport om de afhøringer, der foretages, og om andre efterforskningsskridt, medmindre oplysninger herom foreligger på anden måde.

Statsadvokaten underretter straks politiklagenævnet om sager, der skal behandles efter retsplejelovens kapitel 93 c. Derved sikres det, at politiklagenævnet fra starten kan følge disse sager.

Ligesom ved sager, der behandles efter retsplejelovens kapitel 93 b, kan politiklagenævnet af egen drift over for statsadvokaten tilkendegive, at der efter nævnets opfattelse bør indledes efterforskning efter reglerne i kapitel 93 c, jf. § 1021 a, stk. 2.

Statsadvokaten kan ikke afvise at indlede efterforskning i anledning af en anmeldelse, uden at sagen forinden har været forelagt for politiklagenævnet, jf. retsplejelovens § 1021 e, stk. 1.

Hvis statsadvokaten finder, at sagen må behandles som en adfærdsklage, indledes en undersøgelse efter reglerne i kapitel 93 b, og politiklagenævnet underrettes herom. Finder politiklagenævnet, at sagen i stedet bør efterforskes som en straffesag efter reglerne i kapitel 93 c, kan nævnet tilkendegive dette over for statsadvokaten.

Statsadvokaten underretter vedkommende politidirektør og Rigspolitiet, når der indledes efterforskning. Der indledes ikke disciplinærundersøgelse, før statsadvokatens efterforskning er afsluttet. Formålet hermed er at undgå, at sagen samtidig undersøges både som straffesag

og som disciplinærsag. Dette er ikke til hinder for, at den pågældende suspenderes eller midlertidigt overføres til andet arbejde efter de almindelige regler herom, mens sagen verserer.

Når efterforskningen er afsluttet, orienterer statsadvokaten Rigspolitiet eller politidirektøren med henblik på stillingtagen til, om der bør indledes disciplinærsag. Statsadvokaten skal ikke fremkomme med nogen indstilling om, hvorvidt der bør indledes disciplinærsag, jf. i øvrigt pkt. 2.3 nedenfor.

2.1.5.3. En særlig gruppe af straffesager mod politipersonale er færdselssagerne. Denne gruppe omfatter dels sager, hvor der er sket færdselsuheld, dels andre typer af færdselsforseelser, herunder hastighedsovertrædelser. En stor del af færdselssagerne er rene bødesager, men gruppen omfatter også sager med betinget eller ubetinget frakendelse af førerretten, f.eks. på grund af spirituskørsel, og sager, hvor nogen ved et færdselsuheld, hvor politiet er indblandet, er blevet dræbt eller kommet alvorligt til skade.

Efter de gældende bestemmelser i retsplejelovens kapitel 93 c behandles færdselsstraffesager mod politipersonale på samme måde som andre straffesager.

Ved mindre færdselsuheld (de såkaldte forsikrings-sager), hvor der alene sker mindre skader på køretøjerne, f.eks. parkeringsskader, optages der af politiet i almindelige sager normalt kun rapport, hvis forholdet anmeldes som et strafbart forhold. I så fald kan der være tale om en overtrædelse af færdselslovens § 3.

I overensstemmelse hermed har statsadvokaterne for politipersonales vedkommende ikke fundet anledning til af egen drift at indlede efterforskning i sådanne sager, hvor det, uden at der foreligger en anmeldelse, er kommet til statsadvokatens kundskab, at en politimand kan have gjort sig skyldig i overtrædelse af færdselslovens § 3.

En meget stor del af færdselssagerne er hastighedsoverskridelser, herunder navnlig i forbindelse med automatisk trafikkontrol (ATK-sager). For at lette behandlingen af dette meget store antal sager udsendte Rigsadvokaten den 30. september 2002 en cirkulæreskrivelse om forenkling af politiklagenævnsordningen i Danmark.

Når en »uniformeret« politibil registreres i en hastighedskontrol, vil der efter cirkulæreskrivelsen i almindelighed være en formodning for, at der ikke er begået et strafbart forhold i forbindelse med hastighedsoverskridelsen. Behandlingen af sådanne sager er derfor forenklet, således at politidirektøren alene skal fremsende sagen til statsadvokaten i de tilfælde, hvor der kan være

grundlag for at antage, at der ikke var tale om udrykningskørsel på gerningstidspunktet.

Foretages hastighedsoverskridelsen i et civilt køretøj, gælder den forenkledede procedure ikke. Sagen skal derfor altid fremsendes til statsadvokaten med oplysning om, hvorvidt der var tale om udrykningskørsel.

Sager, der berører tredjemand, er heller ikke omfattet af den forenkledede ordning. Det gælder sager, hvor der er sket færdselsuheld, eller hvor der er indgivet anmeldelse mod politipersonale.

2.1.5.4. På ét punkt fraviger reglerne i kapitel 93 c det almindelige krav om, at der skal bestå en rimelig formodning om et strafbart forhold, for at der kan indledes efterforskning. Efter retsplejelovens § 1020 a, stk. 2, iværksætter statsadvokaterne efterforskning, når en person er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt (f.eks. som anholdt eller detentionsanbragt). Efterforskningen skal i disse tilfælde altid foretages i strafferetsplejens former, uanset om der i det konkrete tilfælde er formodning om et strafbart forhold.

Om baggrunden for denne bestemmelse anføres det i betænkning nr. 1278/1994, side 146-147, at der på den ene side er et påtrængende behov for en grundig undersøgelse i disse tilfælde, mens det på den anden side kan være unødigt belastende for det involverede politipersonale, såfremt disse sager altid efterforskes i strafferetsplejens former, hvis dette nødvendigvis skulle indebære en formodning om, at der er begået et strafbart forhold.

Efterforskningen har i de sager, der er omfattet af § 1020 a, stk. 2, et noget videre sigte, end det normalt er tilfældet efter retsplejelovens § 743. Begivenhedsforløbet bør søges klarlagt således, at der tilvejebringes det fornødne grundlag for at vurdere ikke blot, om et strafferetligt eller disciplinært ansvar kan komme på tale, men også om man gennem ændrede procedurer eller regler mv. bedre kan forebygge lignende hændelser. Hvis statsadvokatens efterforskning giver grundlag for at føre straffesag mod politipersonale, må straffesagen behandles af statsadvokaten efter reglerne i kapitel 93 c.

Vurderingen af, hvornår en person må anses for at være kommet alvorligt til skade, tager i praksis udgangspunkt i de skader, der er omfattet af straffelovens § 249, der omhandler uagtsom tilføjelse af betydelig skade på legeme eller helbred. Skader, der f.eks. medfører varige mén, vil således i almindelighed være betydelige, mens det for eksempel ikke gælder ukomplicerede armbrud. Den omstændighed, at en person rammes af skud fra politiet, indebærer efter praksis, at der – uanset om skaden

er omfattet af § 249 – iværksættes en efterforskning efter retsplejelovens § 1020 a, stk. 2.

2.1.5.5. Efterforskningen foretages af statsadvokaten selv eller det juridiske personale i statsadvokaturerne.

Ved behandlingen af straffesager mod politipersonale kan statsadvokaterne udøve de beføjelser, som ellers tilkommer politiet, jf. retsplejelovens § 1020 b. Det vil navnlig sige, at statsadvokaterne kan foretage afhøringer (retsplejelovens kapitel 68) og anholdelse (kapitel 69), begære sigtede varetægtsfængslet (kapitel 70), foretage indgreb i meddelelseshemmeligheden (kapitel 71), legegmsindgreb (kapitel 72), ransagning (kapitel 73) og beslaglæggelse (kapitel 74).

I særlige tilfælde kan statsadvokaten anmode Rigspolitiet om bistand under efterforskningen. Formålet hermed er navnlig at sikre, at statsadvokaterne altid råder over de fornødne ressourcer også til at behandle meget omfattende eller komplicerede straffesager. Efterforskningen foretages i alle tilfælde for statsadvokaten og på dennes ansvar.

Politiet kan udelukkende foretage uopsættelige efterforskningsskridt, dvs. efterforskningsskridt, der ikke kan afvente, at statsadvokaten indleder sin behandling af en konkret sag. Formålet hermed er at undgå bevistab som følge af den tid, der i praksis vil kunne gå, før statsadvokaten kan tage sig af sagen. Såfremt politiet foretager sådanne efterforskningsskridt, skal statsadvokaten snarest muligt underrettes herom.

Politiklagenævnet skal løbende have tilsendt kopi af det materiale, statsadvokaten tilvejebringer i forbindelse med efterforskningen. Statsadvokaten skal endvidere løbende orientere politiklagenævnet om alle væsentlige beslutninger, der træffes i forbindelse med efterforskningen.

Efter retsplejelovens § 1021 c, stk. 1, kan politiklagenævnet anmode statsadvokaten om at foretage bestemte yderligere undersøgelses- eller efterforskningsskridt. Det forudsættes dog i forarbejderne til bestemmelsen, at politiklagenævnet som hovedregel først benytter sig af muligheden efter, at statsadvokaten har afsluttet sin efterforskning. Undtagelse vil f.eks. kunne gøres, hvis der er risiko for tab af beviser. Det forudsættes endvidere, at statsadvokaten i almindelighed vil efterkomme sådanne anmodninger.

Hvis statsadvokaten, sigtede eller dennes forsvarer modsætter sig politiklagenævnets anmodning, forelægges spørgsmålet for retten til afgørelse. Retten kan vurdere lovligheden og hensigtsmæssigheden af det efterforskningsskridt, som politiklagenævnet har anmodet om.

2.1.5.6. Statsadvokaten udfærdiger en redegørelse til politiklagenævnet om resultatet af efterforskningen efter kapitel 93 c, jf. retsplejelovens § 1021 d.

Det skal fremgå af redegørelsen, hvordan statsadvokaten finder, at sagen bør afgøres.

Finder politiklagenævnet i lighed med statsadvokaten, at sagen kan afgøres på det foreliggende grundlag, meddeler nævnet statsadvokaten, hvordan sagen efter nævnets opfattelse bør afgøres. I straffesager kan politiklagenævnet tilkendegive, at der bør rejses tiltale, at der bør meddeles tiltalefrafald, at påtale bør opgives, at en påbegyndt efterforskning bør indstilles, eller at en anmeldelse bør afvises.

Finder politiklagenævnet derimod, at sagen ikke kan afgøres på det foreliggende grundlag, kan nævnet anmode statsadvokaten om at foretage yderligere undersøgelses- eller efterforskningsskridt, jf. retsplejelovens § 1021 c, stk. 1.

Det skal fremgå af statsadvokatens afgørelse, om den er i overensstemmelse med politiklagenavnets opfattelse.

2.1.5.7. Retten beskikker en forsvarer for den politimand, som sagen drejer sig om, når forholdene taler derfor, eller såfremt det følger af bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 66, jf. retsplejelovens § 1020 d. Der skal således som minimum beskikkes en forsvarer for den pågældende i de tilfælde, hvor dette følger af de almindelige regler i retsplejelovens kapitel 66 om sigtede og dennes forsvar (navnlig §§ 731 og 732), f.eks. når der er rejst tiltale i sager, i hvilke der bliver spørgsmål om højere straf end bøde.

Retten beskikker efter anmodning en advokat for den forurettede, når forholdene taler derfor, eller såfremt det følger af bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 66 a om advokatbistand til den forurettede. Er forurettede afgået ved døden, beskikker retten på begæring af den forurettedes nære pårørende en advokat for de pårørende, når forholdene taler derfor, jf. retsplejelovens § 1020 e, stk. 2.

Det anføres i bestemmelsens forarbejder, at det bør være den altovervejende hovedregel, at der beskikkes en advokat for parterne, hvis der er en sådan mistanke om, at et strafbart forhold er begået, at der er grundlag for at rejse sigtelse mod politimanden.

2.1.5.8. Efterforskningen kan munde ud i forskellige afgørelser.

Statsadvokaten afviser en anmeldelse, hvis den er åbenbart grundløs. Derudover indstiller statsadvokaten efterforskningen, hvis den ikke har bragt oplysninger

frem, der giver en rimelig formodning om, at der er begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige.

Har statsadvokaten foretaget en undersøgelse efter retsplejelovens § 1020 a, stk. 2, om personer, der er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt, kan statsadvokaten på samme måde indstille efterforskningen. Det sker, når sagens omstændigheder er fuldt oplyst, og der ikke herved er skabt en rimelig formodning om, at der er begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige.

Statsadvokaten kan også afgøre straffesagen ved at rejse tiltale, opgive påtale eller frafalde tiltale mv. efter de almindelige regler i retsplejeloven.

Offentlig påtale i straffesager mod politipersonale vedrørende forhold begået i tjenesten tilkommer som hovedregel statsadvokaten. Påtalen tilkommer dog rigsadvokaten eller justitsministeren, hvis dette følger af retsplejeloven eller regler fastsat i medfør af retsplejeloven. Derimod er det i intet tilfælde politidirektøren, der rejser tiltale i disse sager.

Adgangen til at opgive påtale tilkommer statsadvokaten eller - hvis påtalekompetencen efter de almindelige regler tilkommer denne - rigsadvokaten eller justitsministeren. Politidirektøren kan ikke opgive påtale, heller ikke i de tilfælde, hvor sigtelsen har vist sig grundløs, således som det ellers er tilfældet efter retsplejelovens § 721, stk. 2, jf. stk. 1, nr. 1.

Statsadvokaterne varetager udførelsen af straffesager mod politipersonale vedrørende forhold begået i tjenesten såvel ved byretterne som ved landsretterne. Dette indebærer en fravigelse af retsplejelovens § 104, stk. 1, hvorefter politidirektørerne varetager udførelsen af straffesager ved byretterne. Efter retsplejelovens § 99, stk. 1, varetager Rigsadvokaten udførelsen af de pågældende straffesager ved Højesteret og Den Særlige Klageret.

2.2. Dispositionsklager

Dispositionsklager er ikke omfattet af den gældende politiklageordning. Afgørelser og dispositioner, der er truffet af politidirektørerne eller på disses ansvar er således undergivet et andet klagesystem.

Klage over politimæssige dispositioner uden for strafferetsplejen skal ske til Rigspolitiet, hvis der er tale om rent politimæssige (operationelle) dispositioner uden for strafferetsplejen. Rigspolitets afgørelser kan ikke indbringes for Justitsministeriet, jf. retsplejelovens § 109, stk. 2. En operationel disposition kan f.eks. være bortvisning af en person fra en lokalitet, afspærring af et område, anbringelse i detentionen, anvendelse af tåregas

eller indsættelse af politihunde. En klage over manglende politimæssig bistand («udrykning») er også en dispositionsklage, der i første instans afgøres af politidirektøren, og hvor klage skal ske til Rigspolitiet.

Er dispositionen foretaget som led i en strafferetlig efterforskning, er der tale om en disposition inden for strafferetsplejen, og afgørelsen kan påklages til den regionale statsadvokat. Det kan være afgørelsen om at benytte bestemte efterforskningsskridt, herunder f.eks. at anholde en person. Der kan også klages over, at bestemte efterforskningsskridt ikke er foretaget. Der kan også klages til statsadvokaten over politiets sagsbehandlingstid i forbindelse med en strafferetlig efterforskning, at en sag er utilstrækkeligt eller urigtigt oplyst, eller at en rapport indeholder en ukorrekt gengivelse af en afgivets forklaring.

Sondringen mellem adfærdsklager og dispositionsklager har i praksis givet anledning til visse afgrænsningsvanskeligheder. Det er ikke ualmindeligt, at en klage kan indeholde både en dispositionsklage inden for og uden for strafferetsplejen, en adfærdsklage og en anmeldelse for strafbart forhold. Som eksempel kan nævnes, at en person mener sig uberettiget bortvist fra et sted, og at han eller hun i forbindelse hermed bliver anholdt. Klagen over bortvisningen vil være en dispositionsklage uden for strafferetsplejen, mens klagen over anholdelsen vil være en dispositionsklage inden for strafferetsplejen. Begge dispositionsklager vil falde uden for politiklagenævnsordningen. En klage over, at anholdelsen har været unødvendigt hårdhændet eller over politipersonales sprogbrug i forbindelse med anholdelsen, vil derimod være en adfærdsklage efter kapitel 93 b. Mener klageren, at en politimand i forbindelse med anholdelsen har begået et strafbart forhold, må denne del af klagen behandles efter kapitel 93 c.

2.3. Disciplinærsager

Reglerne om behandling af disciplinærsager mod politipersonale fremgår navnlig af kapitel 4 i tjenestemandensloven samt af Rigspolitiets kundgørelse I, nr. 10, af 14. juli 1999 om disciplinærsagers behandling.

Efter tjenestemandenslovens § 19 kan der indledes disciplinær undersøgelse mod enhver tjenestemandensansat. For politiets vedkommende er det politiuddannede personale, det tjenestemandensansatte kontorpersonale og det tjenestemandensansatte juridiske personale omfattet af tjenestemandenslovens regler herom.

Det er Rigspolitiets opfattelse, at enhver kritik eller beklagelse af politipersonales adfærd over for borgerne skal have tjenstlige konsekvenser, uanset om der er tale

om en adfærdsklagesag eller en straffesag, jf. kundgørelsen om disciplinærsagers behandling.

Disciplinær forfølgning indledes som følge af manglende overholdelse af tjenstemandens pligter. Der kan i den forbindelse navnlig henvises til tjenstemandslovens § 10, hvorefter tjenstemanden til enhver tid samvittighedsfuldt skal overholde de regler, der gælder for vedkommendes stilling, og såvel i som uden for tjensten vise sig værdig til den agtelse og tillid, som stillingen kræver.

Efter tjenestemandenslovens § 24 kan der som disciplinær straf for en tjenstlig forseelse anvendes advarsel, irettesættelse, bøde, der dog ikke må overstige 1/2 månedsløn, tvangsforflyttelse, degradering eller afsked. Sanktionsvalget sker ud fra en konkret vurdering af sagens omstændigheder, hvor der bl.a. vil blive lagt vægt på forseelsens grovhed og eventuelle tidligere disciplinære afgørelser.

Disciplinærsager behandles alt efter sagens karakter af politidirektøren, Rigspolitiet eller Justitsministeriet.

I alvorligere sager skal der efter tjenestemandenslovens § 20, stk. 2, når disciplinær undersøgelse indledes mod en tjenstemand, udpeges en forhørsleder, der skal forestå tjenstligt forhør.

Mens sagen verserer, kan tjenstemanden eventuelt overføres til andet arbejde eller suspenderes.

2.4. Erstatningskrav

Erstatningskrav, der rettes mod politiet, kan fremsættes og behandles efter de særlige regler i retsplejelovens kapitel 93 a, hvis der er tale om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning.

I sager om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning har bl.a. den, der har været anholdt eller varetægtsfængslet som led i en strafferetlig forfølgning, krav på erstatning for den derved tilføjede skade, såfremt påtale opgives eller tiltalte frifindes, uden at dette er begrundet i, at han eller hun findes utilregnelig. Efter samme regler kan en sigtet, der som led i en strafferetlig forfølgning har været udsat for andre straffeprocessuelle indgreb (f.eks. legemsindgreb og ransagning), tillægges erstatning. Ansvarsgrundlaget er i disse sager objektivt, dvs. at det ikke skal bevises, at det offentlige efter almindelige erstatningsregler har handlet ansvarspådragende.

Det er en betingelse for at behandle et erstatningskrav efter kapitel 93 a, at der er tale om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning. Hvis politiet som led i ordenshåndhævelsen afgiver skud som en nødværgehandling, vil et erstatningskrav i forbindelse hermed ikke

kunne behandles efter kapitel 93 a, mens et erstatningskrav ved skudafgivelse i forbindelse med en anholdelse vil kunne behandles efter de særlige regler i kapitel 93 a. Erstatningskrav i forbindelse med detentionsdødsfald vil f.eks. heller ikke kunne behandles efter kapitel 93 a.

Statsadvokaten træffer afgørelse i sager omfattet af kapitel 93 a og afgørelsen kan påklages til Rigsadvokaten.

Kapitel 93 a indebærer en særlig let adgang til domstolsbehandling af et erstatningskrav. Kravet skal på begæring af den erstatningssøgende indbringes for retten af statsadvokaten, og det er således ikke den erstatningssøgende, der selv skal anlægge sag, jf. retsplejelovens § 1018 f, stk. 1.

Efter retsplejelovens § 1018 h kan erstatningskrav, der på grundlag af dansk rets almindelige erstatningsregler rejses i anledning af en strafferetlig forfølgning, på begæring behandles efter reglerne i kapitel 93 a. Dette indebærer, at de processuelle regler i kapitel 93 a finder anvendelse, hvilket bl.a. omfatter den særligt nemme adgang til at få indbragt erstatningskrav for domstolene og reglerne om advokatbeskikkelse.

Der er ikke i reglerne om behandling af klager over politiet særlige bestemmelser vedrørende erstatningskrav. Det fremgår af cirkulæreskrivelse nr. 18 af 15. marts 2007 om politiets behandling af visse erstatnings-sager, at der over for private kan ydes erstatning for skader som forvoldes af ansatte i politiet. Politidirektøren kan træffe afgørelse i sager om erstatningskrav, hvis kravet ikke overstiger 50.000 kr. Sager om erstatningskrav over 50.000 kr. og sager af principiel karakter skal med politidirektørens indstilling forelægges for Rigspolitiet til afgørelse.

Afvises et erstatningskrav i anledning af et strafbart forhold begået af politipersonale, vil kravet kunne gøres gældende i forbindelse med en eventuel straffesag mod politimanden efter reglerne om den såkaldte adhæsionsproces i retsplejelovens kapitel 89 om påtale af borgerlige krav under straffesager.

I adfærdsklagesager kan et erstatningskrav, som ikke imødekommes, gøres gældende ved et civilt søgsmål. Det samme kan den erstatningssøgende vælge at gøre for så vidt angår erstatningskrav i forbindelse med efterforskning i en straffesag mod politipersonale, herunder § 1020 a, stk. 2-sager (om dødsfald mv.), hvor der ikke rejses tiltale. Sagen skal i så fald anlægges i den borgerlige retsplejes former. Den, der mener sig berettiget til erstatning, har mulighed for at søge fri proces til sagsanlægget efter de almindelige regler herom.

De særlige processuelle regler i kapitel 93 a anvendes ved erstatningskrav i forbindelse med klager over poli-

tipersonale, hvis der er tale om en sag inden for strafferechtsplejen. Der anlægges også i den civile retsplejes former jævnligt sager med påstand om erstatning i sager, hvor anklagemyndigheden ikke har fundet grundlag for at rejse tiltale mod politipersonale.

Erstatningsgrundlaget i disse sager vil være et almindeligt culpaansvar, hvilket betyder, at skadevolderen skal have handlet enten forsætligt eller uagtsomt for at kunne blive pålagt erstatningsansvar. I sager om ulovlig magtanvendelse mv. vil der være tale om en streng culpabedømmelse. Erstatningskravet kan vedrøre både tingsskade og persons-kade og opgøres efter de almindelige erstatningsretlige regler, herunder erstatningsansvarslovens regler om erstatning og godtgørelse for personskade. Der kan efter reglerne i erstatningsansvarsloven f.eks. blive tale om erstatning for helbredsudgifter og tabt arbejdsfortjeneste og godtgørelse for svie og smerte og varigt mén. Hvis det er de efterladte til en person, der er død i politiets varetægt eller som følge af politiets indgriben, der anlægges sagen, kan der rejses krav om erstatning for tab af forsørger og for begravelsesudgifter.

Der vil efter omstændighederne også kunne blive tale om godtgørelse for tort og godtgørelse til de efterladte efter den særlige bestemmelse herom i erstatningsansvarsloven.

3. Lovforslagets udformning

Som anført ovenfor i pkt. 1 har udvalget vedrørende klager over politiet gennemgået og vurderet ordningen med behandling af klager over politiet og af straffesager mod politipersonale. På grundlag af udvalgets overvejelser og anbefalinger foreslås det, at der oprettes en ny uafhængig politiklagemyndighed, der skal overtage statsadvokaternes opgave med at undersøge og træffe afgørelse i sager om politipersonalets adfærd i tjenesten (adfærdsklager). Politiklagemyndigheden skal efter lovforslaget endvidere efterforske strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten, mens det som i andre straffesager vil være anklagemyndigheden, der tager stilling til tiltalingsmålet i straffesager. Efter lovforslaget vil et politiklageråd få det overordnede ansvar for Politiklagemyndighedens virksomhed.

Pkt. 3.1 nedenfor indeholder generelle overvejelser om den nuværende politiklageordning og om udformningen af en fremtidig ordning på dette område. Herefter behandles den foreslåede politiklagemyndigheds organisation og sammensætning mv. (pkt. 3.2) og forskellige generelle spørgsmål vedrørende myndighedens kompetence (pkt. 3.3). De to følgende afsnit angår Politiklagemyndighedens kompetence i henholdsvis adfærdsklage-

sager og straffesager (pkt. 3.4 og 3.5). Derefter behandles visse særlige spørgsmål: De involveredes pligt til at udtale sig og spørgsmålet om advokatbeskikelse (pkt. 3.6), sagsbehandlingstiden (pkt. 3.7) og behandlingen af erstatningskrav (pkt. 3.8).

3.1. Generelle overvejelser om politiklageordningen

3.1.1. Behovet for at ændre den gældende politiklageordning

Udvalget finder overordnet, at den gældende politiklageordning stort set har fungeret tilfredsstillende.

Som der nærmere er redegjort for i betænkningen side 182-183, finder udvalget, at der generelt ikke er grundlag for at fastslå, at tiltalepraksis i forhold til politipersonale har været hverken for restriktiv eller for vidtgående, herunder at der kan påvises sager, hvor der ikke er rejst tiltale, og hvor en straffesag ved domstolene ville have ført til domfældelse, hvis der var blevet rejst tiltale. Udvalget bemærker i den forbindelse, at den kritik mod statsadvokaternes tiltalepraksis, der for nogle år siden kom til udtryk, i væsentlig grad er aftaget efter de straffesager, der har været gennemført mod politipersonale navnlig siden 2005.

Udvalget finder på denne baggrund, at det fortsat bør være anklagemyndigheden (statsadvokaterne og Rigsadvokaten), der har kompetencen til at rejse tiltale mod politipersonale i anledning af strafbare forhold begået i tjenesten. Dette stemmer med den almindelige lovgivningsmæssige linje gennem mange år, hvorefter det er anklagemyndigheden - og ikke en særmyndighed på et bestemt område - der har tiltalekompetencen.

Udvalget bemærker, at der kan være gode grunde til, at anklagemyndigheden lader en sag, der må betegnes som et grænsetilfælde, prøve i retten, også hvis der er tale om en straffesag mod politipersonale. Det må derimod ikke være sådan, at tiltalespørgsmålet i relation til politipersonale afgøres på et andet juridisk eller bevismæssigt grundlag end det, der gælder for andre borgere. Det vil derfor efter udvalgets opfattelse ikke være acceptabelt, hvis der rejses tiltale mod politipersonale i videre eller mindre omfang end mod andre borgere i ensartede tilfælde. Risikoen for en sådan forskellig tiltalevurdering ville efter udvalgets opfattelse være større, hvis tiltalekompetencen blev henlagt til et organ uden for den almindelige anklagemyndighed.

Udvalget bemærker i øvrigt, at en sag i tilfælde af risiko for inhabilitet bør behandles af en anden statsadvokatur, og at det som udgangspunkt kun bør være chargerede medarbejdere i statsadvokaturerne og ikke turnusmedarbejdere (statsadvokatfuldmægtige i uddan-

nesstillinger), der vurderer tiltalespørgsmålet i sager mod politipersonale.

Udvalgets flertal (11 medlemmer) finder endvidere overordnet set, at den gældende klageordning også i *adfærdsklagesager* og i relation til *efterforskningen af straffesager* stort set har fungeret tilfredsstillende, og at den behandling, som sagerne har fået i statsadvokaturerne, gennemgående har været på et højt fagligt niveau.

Udvalget bemærker i den forbindelse bl.a., at der i de senere år er taget en række tiltag med henblik på at nedbringe sagsbehandlingstiden. Udvalget fremhæver bl.a., at klagesagerne nu behandles af en særskilt afdeling i alle statsadvokaturer. Herved er der sikret dels en yderligere ekspertise vedrørende politiklagesagerne dels en større fleksibilitet, idet statsadvokaturerne kan tilføre ekstra ressourcer til området efter behov.

Udvalgets flertal anfører dog samtidig, at der bl.a. i offentligheden og i medierne har været en del kritik af den efterforskning, der har fundet sted, og at der også i adfærdsklagesager har været kritik af statsadvokatens afgørelser. Hertil kommer, at der i de lande, som Danmark normalt sammenlignes med, for at styrke befolkningens tillid til politiet og til klagesystemet er sket en styrkelse af uafhængigheden af den myndighed, som forestår efterforskning mod politipersonale.

Udvalgets flertal finder, at det for at forøge befolkningens generelle tillid til politiklagesystemet er vigtigt, at den myndighed, der forestår undersøgelse og efterforskning af politipersonale, funktionelt og personelt løsrives fra politiet og anklagemyndigheden. Udvalgets flertal henviser også til, at en brugerundersøgelse, som Aalborg Universitet har foretaget for udvalget, viser, at 84 pct. af de adspurgte mener, at politiklager bør behandles af en selvstændig enhed, jf. betænkningen side 185.

Flertallet bemærker endvidere, at da adfærdsklagesager ikke er straffesager, skal de – medmindre andet er udtrykkelig bestemt – derfor ikke behandles efter retsplejelovens bestemmelser herom, men efter reglerne i forvaltningsloven mv. Det kan tale for, at adfærdsklagesager bør behandles af en anden myndighed end statsadvokaterne, hvis kompetence og ekspertise først og fremmest er knyttet til straffesager.

Flertallet nævner også, at statsadvokaturerne ikke har efterforskere ansat. Det betyder, at efterforskningen i straffesager mod politipersonale hidtil er blevet foretaget af juridisk personale uden særlig efterforskningsmæssig baggrund og uddannelse.

Flertallet finder på denne baggrund, at der er behov for en revision af den gældende politiklageordning med henblik på at styrke uafhængigheden af den myndighed, der behandler disse sager. Om den nærmere udformning

af forslaget om at oprette en uafhængig politiklagemyndighed henvises til pkt. 3.1.2-3.1.4 nedenfor.

Et mindretal af udvalgets medlemmer (5 medlemmer) finder, at den nuværende klageordning er velfungerende og med nogle justeringer vil kunne styrkes yderligere. Mindretallet henviser bl.a. til, at efter gennemførelsen af et leanprojekt og efter en tilførsel af yderligere ressourcer i 2007 er problemet med lange sagsbehandlingstider løst.

Hvis det imidlertid for at øge befolkningens tillid til klagesystemet skønnes påkrævet at gennemføre ændringer, der ikke kan rummes inden for de overordnede rammer for den nuværende klageordning, kan disse medlemmer af udvalget tilslutte sig forslaget om etablering af en politiklagemyndighed som nærmere beskrevet nedenfor.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 181-186.

3.1.2. Mulige modeller

Udvalget har til brug for overvejelserne om en ny politiklageordning opstillet 4 mulige modeller for den fremtidige klageordning.

Udvalget har ved udformningen af modellerne lagt vægt på, at klageordningen skal være egnet til at skabe tillid i befolkningen, herunder ved hjælp af lægmænd i klageordningen. Udvalget har i den forbindelse også lagt vægt på klageordningens gennemskuelighed, overskuelighed og betydelige uafhængighed af politiet samt på, at der sikres en saglig og grundig behandling af klager samt effektivitet og anvendelighed i den praktiske hverdag.

Efter udvalgets opfattelse bør der endvidere ikke etableres en ordning, hvor kompetencen til at tage stilling til tiltalospørgsmålet i sager mod politipersonale tilkommer et nævn eller et lignende kollegialt organ. Stillingtagen til tiltalospørgsmål kræver betydelig anklagerfaglig erfaring og sagkundskab, og afgørelsen af tiltalospørgsmålet bør efter udvalgets opfattelse som i andre straffesager henlægges til anklagemyndigheden.

Udvalget lægger endvidere vægt på, at det ikke er i overensstemmelse med dansk retstradition at lade en dommer deltage i selve efterforskningen eller i forbindelse med stillingtagen til, om der skal rejses tiltale for et strafbart forhold. Det bør efter udvalgets opfattelse fastholdes, at dommernes rolle i overensstemmelse med retsplejelovens regler er at træffe afgørelse i de straffesager, hvor der rejses tiltale, og i de sager inden for strafferetsplejen eller i den civile retsplejes former, hvor der rejses erstatningskrav mod politiet.

Udvalget finder det derimod ikke betænkeligt, at en dommer kan fungere som formand for et råd, der har afgørelseskompetencen i adfærdsklagesager. Tværtimod må det antages, at et sådant organ med en dommer som formand vil være med til at skabe øget tillid til de afgørelser, der træffes vedrørende klager over politiets adfærd.

Disciplinærsager afgøres i dag af ansættelsesmyndigheden (f.eks. Rigspolitiet for det politiuddannede personale), og det er efter udvalgets opfattelse den rigtige løsning. Den myndighed, som har den ansættelsesretlige kompetence, bør også tage stilling til, hvilke konsekvenser en medarbejders handlinger skal have for hans eller hendes ansættelsesforhold. Udvalget foreslår derfor ikke ændringer i relation til sammenhængen mellem politiklageordningen og disciplinærsystemet.

Med udgangspunkt i disse generelle overvejelser har udvalget opstillet 4 mulige modeller for en fremtidig politiklageordning.

Efter *model 1* forestår statsadvokaterne ligesom i dag undersøgelsen i adfærdsklagesager. Politiklagenævnene træffer afgørelse i klager over politipersonalets adfærd (som i dag afgøres af statsadvokaterne), og statsadvokaturerne fungerer i den forbindelse som sekretariat for politiklagenævnene, idet statsadvokaterne skal redegøre for sagens faktiske omstændigheder, eventuelle retlige spørgsmål og komme med en indstilling om, hvordan sagen bør afgøres.

Straffesager mod politipersonale vil efter denne model skulle behandles på samme måde som hidtil. Kompetencen til at efterforske straffesager og foretage undersøgelse i sager, hvor nogen er afgået ved døden eller kommet alvorligt til skade i politiets varetægt eller som følge af politiets indgriben, vil stadig være hos statsadvokaten. Det vil også være statsadvokaten (eller i særlige tilfælde Rigssadvokaten eller Justitsministeriet), der træffer afgørelse om tiltalospørgsmålet efter de almindelige regler herom i retsplejeloven. Sagen skal som hidtil forelægges for politiklagenævnet, inden statsadvokaten tager stilling til tiltalospørgsmålet.

Efter *model 2* oprettes en særlig politiklagemyndighed under Justitsministeriet og uafhængig af politi- og anklagemyndighed. Myndigheden kan organiseres som en administrativ myndighed med en direktør, men vil også kunne organiseres med et kollegialt organ (Politiklageråd) som bestyrelse bestående af bl.a. en dommer og lægmand. Myndigheden kan enten være centralt placeret eller have lokale kontorer rundt om i landet. Myndigheden skal bestå både af jurister og efterforskere.

Myndigheden skal undersøge og træffe afgørelse i adfærdsklagesager. Myndigheden skal endvidere efterfor-

ske straffesager mod politipersonale og sager, hvor personer er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Under efterforskningen af et strafbart forhold har myndigheden de samme beføjelser som politiet.

Det er som udgangspunkt fortsat statsadvokaterne, der tager stilling til spørgsmål om tiltalerejsning med klageadgang til Rigsadvokaten.

Efter *model 3* oprettes en særskilt myndighed, der skal undersøge og efterforske alle klagesager, træffe afgørelse i adfærdsklagesager og tage stilling til tiltale-spørgsmålet med klageadgang til Rigsadvokaten. Modellen kan have to udformninger.

Efter den første variant kan myndighedens afgørelser i alle sager påklages til Rigsadvokaten, og Rigsadvokaten kan give myndigheden generelle instruktioner.

Efter den anden variant tilknyttes et kontrolorgan i form af et eller flere politiklagenævne, der enten skal have samme kompetence som i dag eller yderligere beføjelser i form af afgørelseskompetence i adfærdsklagesager. Udvalget finder derimod ikke, at denne model kan kombineres med et politiklageråd som en egentlig bestyrelse. Som nævnt ovenfor bør det efter udvalgets opfattelse ikke være et kollegialt organ – især ikke med en dommer som formand – der skal tage stilling til, om der bør rejses tiltale. Det vil således stadig være Rigsadvokaten, der har den endelige afgørelse i spørgsmålet om tiltalerejsning, men det kan overvejes, om der i adfærdsklagesager bør være adgang til at klage over politiklagenævnets afgørelse til Rigsadvokaten.

Efter *model 4* oprettes en fritstående særskilt myndighed, som skal have adgang til at undersøge og efterforske alle klagesager og træffe afgørelse i adfærdsklagesager og vedrørende spørgsmålet om tiltalerejsning. Der vil eventuelt kunne etableres et politiklagenævn, et tilsynsråd, en bestyrelse eller lignende i tilknytning til myndigheden.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 124-137.

3.1.3. Udvalgets vurdering af model 1 og 4

Udvalget finder, at *model 1* ikke vil være egnet til fremadrettet at sikre den fornødne tillid til politiklagesystemet. Der vil være tale om en meget begrænset ændring af afgørelseskompetencen, og undersøgelsen og efterforskningen af sagerne vil som i dag blive foretaget af statsadvokaterne.

En gennemførelse af denne model med flere politiklagenævne vil også skabe et stort behov for koordinering, som det umiddelbart er vanskeligt at pege på, hvem der

skal stå for, idet nævnene i deres virksomhed skal være uafhængige. En anden mulighed vil være, at der alene er et enkelt politiklagenævn for hele landet, men det vil kræve et sekretariat af betydelig størrelse, og det vil i givet fald stadig være de lokale statsadvokater, der skal sørge for at få også adfærdsklagesagerne tilstrækkeligt oplyst.

Det må i givet fald overvejes, hvordan politiklagenævnene skal sammensættes, hvis de skal have afgørelseskompetencen i adfærdsklagesager, herunder om der skal være adgang til prøvelse i to instanser. Den nuværende sammensætning bør efter udvalgets opfattelse i givet fald ændres. Det vil formentlig være nødvendigt for at sikre koordineringsbehovet og den nødvendige tillid, herunder ikke mindst fra politipersonalet, at der bliver mulighed for at indbringe politiklagenævnens afgørelser for Rigsadvokaten, eller at der etableres en ressourcekrævende ordning, hvorefter der med Rigsadvokaten som sekretariat oprettes et særligt (over)politiklagenævn.

Udvalget anfører, at model 1 i modsætning til model 2 ikke vil indebære den styrkelse, der ligger i, at et uafhængigt politiklageråd vil få det overordnede ansvar for hele klagesagsbehandlingen og vil kunne fastlægge generelle retningslinjer for både efterforskningen i straffesager og undersøgelsen og afgørelsen i adfærdsklagesager.

På denne baggrund kan udvalget ikke anbefale denne model hverken med opretholdelse af det nuværende antal politiklagenævne eller med et enkelt politiklagenævn for hele landet.

Udvalget kan endvidere ikke anbefale model 4, som indebærer, at der oprettes en helt ny fuldstændig fritstående myndighed, der skal have kompetence til at undersøge og efterforske alle politiklagesager og træffe afgørelse i alle sager, herunder i relation til spørgsmålet om tiltalerejsning i straffesager, uden at dette kan indbringes for nogen anden myndighed.

Udvalget lægger som nævnt afgørende vægt på, at kompetencen til at rejse tiltale mod politipersonale fortsat er hos anklagemyndigheden (statsadvokaten og Rigsadvokaten).

Det er udvalgets opfattelse, at det vil være principielt betænkeligt at henlægge tiltalekompetencen i sager mod politipersonale til et særligt organ uden for den almindelige strafferetsplejes organisation. En sådan myndighed vil på et specifikt område få en kompetence, som er sideordnet med anklagemyndigheden, herunder Rigsadvokaten. Ud fra retssikkerhedsmæssige hensyn forekommer det særdeles betænkeligt, hvis sager mod politipersonale skulle efterforskes og spørgsmålet om

tiltalerejsning afgøres af en sådan myndighed uden mulighed for at påklage spørgsmålet om tiltalerejsning til Rigsadvokaten, der har det overordnede ansvar for at koordinere anklagemyndighedens arbejde og sikre en ensartet tiltalepraksis.

Der kan efter udvalgets opfattelse heller ikke ses bort fra, at der kan være risiko for, at en sådan »alternativ« anklagemyndighed med dens meget snævre ansvarsområde vil rejse tiltale i større omfang end den almindelige anklagemyndighed, der også er ansvarlig for en lang række andre sagskategorier. Dermed kunne der være risiko for usaglig forskelsbehandling af politipersonale i forhold til andre borgere, og man kunne frygte, at det i en sådan fritstående myndighed i længden ikke ville være muligt at opretholde et højt fagligt niveau. Det vil heller ikke stemme med den almindelige udvikling de seneste mange år, som klart er gået i retning af, at det er anklagemyndigheden, der har tiltalekompetencen i alle straffesager.

Udvalget understreger i den forbindelse, at det er meget vigtigt, at politiklageordningen ikke blot af befolkningen opleves som tillidsskabende, men at den også opfattes som tillidsvækkende og legitim af det politipersonale, som der klages over, eller mod hvem der indledes en efterforskning.

Udvalget bemærker også, at det i et lille land som Danmark i praksis vil være meget vanskeligt at opnå en så høj grad af uafhængighed, som modellen lægger op til, uden at det risikerer at gå ud over kvaliteten af sagsbehandlingen. Hertil kommer, at det må anses for stort set umuligt at etablere en ordning, hvor en fritstående myndighed slet ikke må trække på politiets specialafdelinger, men skal have egen ekspertise.

Så vidt det er udvalget bekendt, er der heller ikke lande, som Danmark normalt sammenligner sig med, hvor man er gået så langt som at oprette en fuldstændig fritstående politiklagemyndighed uden klageadgang vedrørende tiltalespørgsmålet til den øverste anklager.

Udvalget kan således ikke anbefale model 4.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 197-200.

3.1.4. Udvalgets vurdering af model 2 og 3

Udvalget finder som anført i pkt. 3.1.1, at det er nødvendigt for at styrke tilliden til politiklageordningen, at den myndighed, der efterforsker og undersøger disse sager, gøres uafhængig af politi og anklagemyndighed. Udvalgets drøftelser herom har koncentreret sig om *model 2 og 3*.

Begge disse modeller indebærer, at der oprettes en ny særskilt politiklagemyndighed. Forskellen på de to mo-

deller er, at myndigheden i model 3 tillægges påtalekompetencen (dvs. afgørelsen af, om der skal rejses tiltale) med klageadgang til Rigsadvokaten, mens denne kompetence i model 2 ligesom i alle andre straffesager er hos anklagemyndigheden. Model 2 minder om den engelske klageordning (Independent Police Complaints Commission), mens model 3 minder om den norske ordning med Specialenheten for politisaker.

Udvalget har nærmere drøftet de fordele og ulemper, der er forbundet med de to ordninger, herunder i lyset af erfaringerne i Norge og Storbritannien.

I begge modeller styrkes tilliden til, at der finder en uafhængig undersøgelse og efterforskning sted, idet undersøgelsen og efterforskningen varetages af politiklagemyndigheden og flyttes væk fra statsadvokaturene.

I relation til model 3 kan det anføres, at det nuværende system for så vidt bevares, i det omfang ordningen udformes sådan, at der vil være klageadgang i de konkrete sager til Rigsadvokaten. Det forudsættes, at Rigsadvokaten kun undtagelsesvis griber ind i myndighedens arbejde i forbindelse med straffesager mod politipersonale efter begge varianter af modellen. Endvidere forudsættes det, at Rigsadvokaten kun undtagelsesvis griber ind i myndighedens behandling af adfærdsklagesagerne i den første variant af modellen, hvor der er klageadgang til Rigsadvokaten i adfærdsklagesagerne. For så vidt angår straffesagerne kan dette føre til, at der reelt ikke bliver tale om en prøvelse af tiltalespørgsmålet i to instanser. Hertil kommer, at det i forbindelse med model 3 vil være vanskeligt at bevare det læge elements indflydelse og den bredere indflydelse, som et politiklageråd kan give, idet en myndighed med tiltalekompetence efter udvalgets opfattelse som nævnt ikke bør ledes af et bredt sammensat råd. Som kontrolorgan i model 3 må det derfor i givet fald overvejes at oprette et centralt politiklagenævn for hele landet - en ordning, som udvalget som tidligere nævnt ikke finder at kunne anbefale.

Mod model 2 kan det indvendes, at der ikke bliver nogen klageadgang i adfærdsklagesagerne, og at de indvendinger, der har været rejst mod statsadvokaternes tiltalekompetence i sager mod politipersonale, ikke vil blive løst.

Efter udvalgets opfattelse vil det imidlertid med et bredt sammensat politiklageråd være ubetænkeligt, at der ikke er nogen klageadgang i adfærdsklagesagerne. Som nævnt ovenfor i pkt. 3.1.1 finder udvalget endvidere, at der generelt ikke er grundlag for at fastslå, at tiltalepraksis i forhold til politipersonale har været for restriktiv eller for vidtgående, herunder, at der kan påvises sager uden tiltalerejsning, hvor en straffesag ved domstolene ville have ført til domfældelse, hvis der var

blevet rejst tiltale. Den kritik mod statsadvokaternes talepraksis, der for nogle år siden kom til udtryk, er desuden i væsentlig grad aftaget efter de straffesager, der har været gennemført mod politipersonale navnlig siden 2005.

Udvalget bemærker endvidere, at en straffesag ved risiko for inhabilitet bør behandles af en anden statsadvokat, og at det som udgangspunkt kun bør være chargerede medarbejdere i statsadvokaturene og ikke turnusmedarbejdere (statsadvokatfuldmægtige i uddannelsesstillinger), der vurderer tiltalespørgsmålet i sager mod politipersonale.

Efter en samlet vurdering af de to modeller anbefaler udvalget, at model 2 gennemføres.

Denne model indebærer, at retssikkerhedsgarantierne for alle implicerede i politiklagesagerne, der ofte er af indgribende betydning for parterne, bevares og udbygges. Modellen vil også sikre en ensartet behandling af klagerne hos én myndighed og vil kunne sikre en høj faglig kompetence hos de personer, som skal forestå og udføre efterforskningen. En uafhængig politiklagemyndighed vil også kunne bidrage til øget borgertilgængelighed og bedre informationsformidling og give befolkningen bedre indsigt i behandlingen af politiklagesager, hvilket er vigtigt for tilliden til klageordningen og dermed dens legitimitet.

I nogle lande kan politiet selv afgøre adfærdsklager, men udvalget finder, at det gældende danske system, hvor adfærdsklager ikke behandles og afgøres af politiet selv, har fungeret på en så hensigtsmæssig måde, at det ville være et væsentligt tilbageskridt, hvis disse klagesager på ny skulle afgøres af politiet. Hertil kommer, at det vil være med til at give en ny uafhængig politiklagemyndighed en vis sagsmængde, at myndigheden undersøger og træffer afgørelse også i adfærdsklagesager.

For at tydeliggøre, at en ny uafhængig politiklagemyndighed ikke er en del af politiet eller anklagemyndigheden, foreslås bestemmelserne herom indsat i et nyt særskilt afsnit i retsplejeloven.

Udvalget har også overvejet den del af den gældende klageordning, der indebærer, at der som kontrolorgan er knyttet et politiklagenævntil hver af statsadvokaturene, jf. pkt. 2.1.3 ovenfor.

Udvalget anfører, at politiklagenævntene siden deres oprettelse i 1996 har udført et godt stykke arbejde, men at de er alene rådgivende uden nogen form for afgørelseskompetence, og med deres nuværende sammensætning vil det som nævnt ovenfor næppe være hensigtsmæssigt at tilføre dem yderligere kompetence.

Udvalget finder endvidere, at der ikke er behov for at opretholde den nuværende ordning med politiklagen-

ævn som kontrolinstans, hvis der oprettes en ny uafhængig politiklagemyndighed med bl.a. et politiklageråd med en dommer som formand og med offentlighedsrepræsentanter som medlemmer.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 184-186 og 200-201.

3.1.5. Behovet for parallelle klageordninger

Udvalget har i tilknytning til overvejelserne om model 1-4 overvejet, om et flerstrengt system med elementer af »frit lejde«- som det f.eks. kendes inden for sundhedsområdet og luftfarten – kunne anvendes inden for politiklageordningen.

Inden for sundhedsområdet er der således f.eks. 3 ordninger. For det første behandler Sundhedsvæsenets Patientklagenævnt klager over sundhedspersonales faglige virksomhed, f.eks. undersøgelse, diagnose, behandling eller pleje. Nævnets afgørelse sendes bl.a. til ansættelsesmyndigheden, der derefter har mulighed for at tage ansættelsesretlige skridt i forhold til den, der har begået fejl.

For det andet behandler Patientforsikringen – med klagegang til Patientskadeankenævnt – sager om erstatning til patienter og efterladte til patienter, som påføres skade i forbindelse med undersøgelse, behandling og lignende på et sygehus. Der er i princippet vandtætte skotter mellem Patientklagenævnt og patientforsikringsordningen. En sag må derfor ikke sendes fra patientforsikringsordningen til Patientklagenævnt, og de bilag, der indgår i de to systemer, må ikke udveksles. Det er hensigten med denne ordning at øge mulighederne for, at sundhedspersonalet vil bidrage med at belyse en erstatningssag, hvis vedkommende ikke risikerer, at sagen sendes videre til Patientklagenævnt.

For det tredje har sundhedspersoner, som bliver opmærksom på en utilsigtet hændelse i forbindelse med en patients behandling eller ophold på sygehus, pligt til at rapportere disse hændelser. Regionerne registrerer og analyserer rapporteringerne og indberetter disse til Sundhedsstyrelsen i anonymiseret form. Formålet med rapporteringerne er at forbedre patientsikkerheden og behandlingen af patienter.

Inden for luftfartsvæsenet er der pligt til at indberette havarier og mere alvorlige hændelser, der f.eks. har været tæt på at medføre en ulykke, og visse driftsforstyrrelser og andre irregulære forhold af betydning for flyvesikkerheden. Sådanne indberetninger er undergivet tavshedspligt, og den indberettende kan ikke straffes for overtrædelse af nærmere angivne bestemmelser i luftfartsloven.

Udvalget anfører bl.a., at politiets opgaver adskiller sig væsentligt fra andre myndighedsopgaver, da politiet har mulighed for (og i visse tilfælde pligt til) fysisk magtudøvelse over for borgerne. Klager over politiet bliver derfor formentlig i højere grad, end det er tilfældet på andre områder, opfattet som en klage over den enkelte politimand, og risikoen for, at den pågældende kan blive udsat for kritik med tjenstlige konsekvenser til følge, er større end på andre områder. Disse forhold har efter udvalgets opfattelse ført til - og må nødvendigvis føre til - at hensynet til den enkelte politimands retssikkerhed tillægges særdeles stor vægt, således at kravene til bevisets styrke for at give en klager medhold også i en adfærdsklagesag nærmer sig kravet til bevisets styrke i en straffesag. Det indebærer, at der i sager om en klage over en politimands adfærd eller anmeldelse af en politimand for strafbare forhold ikke må være nogen rimelig tvivl om, at klagen eller anmeldelsen er berettiget. Særligt i sager, som skal afgøres uden andre beviser end klagers eller anmelders og politimandens udtalelser, kan der derfor ofte ikke med den fornødne sikkerhed lægges til grund, at den pågældende politimand har begået fejl. Hertil kommer, at den pågældende politimand ofte kan påberåbe sig en selv-inkrimineringsrisiko og dermed kan undlade at udtale sig nærmere, hvilket kan føre til en dårligere belysning af de faktiske forhold, der er afgørende for klagen.

Udvalgets flertal (15 medlemmer) bemærker bl.a., at det næppe vil være acceptabelt, at politipersonale, der begår et strafbart forhold i tjenesten, eller som handler på en sådan måde, at det vil kunne give anledning til en alvorlig disciplinær reaktion, ikke vil kunne drages til ansvar. Flertallet finder på denne baggrund, at der ikke bør indføres en ordning, der generelt giver politipersonale mulighed for at afgive forklaring under »frit lejde«. Området for et eventuelt flerstrengt system vil i praksis ikke blive særlig stort. Hertil kommer, at statsadvokaterne allerede efter det nuværende klagesystem har mulighed for at udtale såkaldt systemkritik, og at en ny uafhængig politiklagemyndighed også bør have og udnytte denne mulighed.

Skulle man forestille sig en flerstrengt klageordning i relation til klager over politiet, kunne den efter flertallets opfattelse gå ud på, at der var dels en streng i relation til klagen over den enkelte politimand, dels en streng, der i lighed med Patientskadeankenævnet vedrørte spørgsmålet om erstatning fra politiet som sådan. Hvis et sådant flerstrengt system skulle have nogen reel betydning i forhold til et »enstrengt klagesystem«, måtte det forudsætte, dels at kravene til bevisets styrke for, at der var begået fejl mv., var mindre i erstatningsstrengen, dels at der ikke kunne udveksles oplysninger mellem de

to strenge. Et sådant dobbeltstrengt system vil imidlertid blive kompliceret, og dets nytteværdi ville efter flertallets opfattelse næppe stå mål med anstrengelserne, bl.a. set i lyset af, at der vil være mange sager, hvor der ikke er lidt noget tab. Det vil også for klageren kunne fremstå som uforståeligt, hvis han eller hun får medhold i, at vedkommende skal have erstatning, men at der ikke er noget at kritisere den pågældende politimand for.

For at lette borgernes mulighed for at få prøvet erstatningskrav mod politiet foreslår et enigt udvalg i stedet, at den lette adgang efter retsplejelovens kapitel 93 a til at få prøvet erstatningskrav mod politiet bør gælde i alle tilfælde, hvor nogen er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt, jf. nærmere herom i pkt. 3.8 nedenfor.

De problemer, der i nogle tilfælde har været med at få politipersonale til at opfylde deres oplysningspligt i sager, hvor der for de pågældende ikke er risiko for selvinkrimineringsrisiko, lader sig efter flertallets opfattelse ikke løse ved en ordning med frit lejde eller i politiklagesystemet i øvrigt. Disse tilfælde må løses ved uddannelse og dialog og eventuelt ved iværksættelse af tjenstlige sanktioner mod den politimand, der ikke opfylder sin oplysningspligt. Som eksempel kan nævnes den situation, at det ønskes oplyst, hvem der modtog et bestemt alarmopkald. Under afhøring af den mulige kreds af personer, der kan have modtaget opkaldet, er der ingen, der vil udtale sig herom. Hvis det efterfølgende afklares, hvem der modtog opkaldet, vil de øvrige politifolk efter omstændighederne kunne ifalde et disciplinæransvar for ikke at have opfyldt deres oplysningspligt, jf. også pkt. 3.6 nedenfor.

Flertallet bemærker også, at den omstændighed, at personer ikke får medhold af bevismæssige grunde, ikke er særegen for politiklageordningen. Problemstillingen er generel inden for strafferetsplejen. Uanset hvordan politiklagesystemet indrettes, vil det således ikke være muligt at gøre alle tilfredse i den forstand, at alle vil få helt eller delvist medhold i deres klage.

Efter en samlet vurdering finder udvalgets flertal på denne baggrund ikke grundlag for at foreslå et flerstrengt klagesystem med elementer af »frit lejde« i lighed med sundhedsområdet og luftfarten.

Et mindretal i udvalget (1 medlem) er enig i, at reglerne inden for luftfarten og sundhedssektoren ikke vil kunne overføres til politiklageområdet, men peger på, at de dog illustrerer, at lovgiver i nyere tid har været opmærksom på problemerne med, at klagesager forbindes med spørgsmålet om muligheden for at pålægge den enkelte et ansvar. Mindretallet foreslår på denne baggrund visse

ændringer af Politiklagemyndighedens kompetence og indklagedes retsstilling inden for rammerne af den politiklageordning, som udvalget i øvrigt foreslår. Mindretallets ændringsforslag behandles nærmere i pkt. 3.6.3 nedenfor.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 186-191 og 196-197.

3.1.6. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig med udvalget i, at den gældende politiklageordning overordnet set må anses for at være velfungerende, men at det bl.a. i lyset af den kritik, der har været af ordningen, er vigtigt fremadrettet både hos befolkningen og politiet at sikre grundlaget for en almindelig tillid til, at behandlingen af politiklager foregår korrekt, objektivt og retssikkerhedsmæssigt forsvarligt.

Af de grunde som udvalgets flertal i øvrigt har anført, kan Justitsministeriet på denne baggrund tilslutte sig »model 2«. Justitsministeriet er således enig i, at der bør oprettes en ny uafhængig politiklagemyndighed, der fremover skal undersøge og afgøre klager over politipersonales adfærd i tjenesten (adfærdsklager) og efterforske straffesager vedrørende politipersonale. Justitsministeriet kan også tilslutte sig forslaget om, at et politiklageråd med en dommer som formand og med offentlighedsrepræsentanter bør have det overordnede ansvar for Politiklagemyndighedens virksomhed.

Justitsministeriet er endvidere enig med udvalget i, at det ligesom i andre straffesager bør være anklagemyndigheden (normalt statsadvokaterne), der tager stilling til tiltalespørgsmålet i straffesager mod politipersonale, mens efterforskningen af sagen som nævnt bør varetages af Politiklagemyndigheden. Justitsministeriet lægger bl.a. vægt på, at tiltalespørgsmålet i straffesager mod politipersonale af principielle grunde bør afgøres efter de samme retningslinjer som i andre straffesager, idet politipersonale med hensyn til »rollen« som tiltalt i en straffesag bør behandles som alle andre borgere i forhold til retssystemet. Justitsministeriet er således enig i, at tiltalespørgsmålet bør behandles af den myndighed, som har en bred generel anklagerfaglig ekspertise og erfaring fra en lang række andre sagskategorier, således at der sikres en ensartet tiltalepraksis i straffesager.

Med hensyn til spørgsmålet om såkaldt parallelle klageordninger med mulighed for »frit lejde« for det implicerede politipersonale er Justitsministeriet enig med udvalgets flertal i, at der som følge af politiets særlige rolle og magtbeføjelser ikke er grundlag for at indføre en ordning med frit lejde for politipersonale, således at politifolk ikke skulle kunne pålægges disciplinære eller

strafferetlige reaktioner i anledning af deres adfærd, hvis de f.eks. vælger at udtale sig under sagen, jf. dog pkt. 3.4.2 nedenfor om de såkaldte notitssager. Af de grunde, som er anført af udvalgets flertal, kan Justitsministeriet endvidere tilslutte sig, at der ikke er tilstrækkelig anledning til at indføre såkaldt parallelle klageordninger på dette område.

Det tilføjes, at ministeren for sundhed og forebyggelse senere i denne folketingssamling forventes at fremsætte et lovforslag om etablering af et nyt patientklagesystem – en patientombudsmands-/patientklageinstitution – der bl.a. vil give patienterne bedre klagemuligheder, skabe én indgang til klagesystemet og give mulighed for hurtigere afgørelser i klagesager.

Med hensyn til den nærmere udformning af den foreslåede fremtidige politiklageordning henvises i øvrigt til pkt. 3.2-3.8 nedenfor.

3.2. Politiklagemyndighedens organisation mv.

3.2.1. Udvalget finder, at Politiklagemyndigheden i sin virksomhed bør være fuldstændig uafhængig af politiet og anklagemyndigheden. Det foreslås derfor, at myndigheden i administrativ henseende placeres direkte under Justitsministeriet, der vil være den øverste ansvarlige for Politiklagemyndighedens bevillinger og andre økonomiske forhold, personale og IT.

Da myndigheden er uafhængig, vil dens afgørelser i konkrete adfærdsklagesager ikke kunne påklages til Justitsministeriet eller nogen anden administrativ myndighed. Spørgsmål om Politiklagemyndighedens undersøgelse i adfærdsklagesager og myndighedens afgørelser i disse sager vil således ikke kunne indbringes for anden administrativ myndighed.

Politiklagemyndigheden bør have den endelige kompetence i adfærdsklagesager, mens kompetencen til at tage stilling til tiltalespørgsmålet i forbindelse med eventuelle strafbare forhold begået af politipersonale – som i alle andre straffesager – bør være hos anklagemyndigheden (statsadvokaterne og Rigsadvokaten og i særlige tilfælde Justitsministeriet), jf. pkt. 3.1.1-3.1.4 ovenfor.

Med hensyn til behandlingen mv. af straffesager bør Politiklagemyndigheden være undergivet anklagemyndighedens generelle instrukser (fra Rigsadvokaten og statsadvokaterne). Myndigheden skal således følge de generelle forskrifter og direktiver om efterforskningen i straffesager, der kommer fra navnlig Rigsadvokaten, mens efterforskningen i konkrete sager gennemføres af Politiklagemyndigheden. Statsadvokaten involveres som udgangspunkt ikke i Politiklagemyndighedens efterforskning og har ikke nogen indflydelse på tilrette-

læggelsen af denne. Myndigheden skal således ikke forelægge for statsadvokaten, hvilke efterforskningskridt der skal foretages, og statsadvokaten kan ikke give pålæg om, at efterforskningen skal foregå på en bestemt måde. Der kan heller ikke klages over efterforskningen til statsadvokaten, idet eventuel uenighed om lovligheden af Politiklagemyndighedens efterforskningskridt og om f.eks. en forsvarers rettigheder må afgøres af retten, jf. retsplejelovens § 746 (som ikke foreslås ændret). Der er dog efter udvalgets opfattelse intet til hinder for, at Politiklagemyndigheden i større sager underretter statsadvokaten om efterforskningen, eller at der i øvrigt finder et samarbejde sted i større konkrete sager. Udvalget fremhæver, at statsadvokaten ikke kan bede Politiklagemyndigheden om at stoppe en efterforskning, og at statsadvokatens involvering kun kan ske på initiativ fra Politiklagemyndigheden. Politiklagemyndighedens afvisning af en anmeldelse vil dog kunne påklages til den regionale statsadvokat, jf. forslaget til § 1020 d, stk. 2.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 202-203.

3.2.2. Udvalget foreslår, at der som en del af Den Uafhængige Politiklagemyndighed oprettes et Politiklageråd, der skal have det overordnede ansvar for Politiklagemyndighedens virksomhed og fastlægge generelle overordnede retningslinjer for myndighedens arbejde.

Det daglige ansvar for myndighedens arbejde bør påhvile en direktør, der er chef for myndighedens medarbejdere.

Udvalget finder, at der ved denne sammensætning af Politiklagemyndigheden opnås en god balance mellem den faglige del af myndigheden, der skal forestå det daglige arbejde, og eksternt indflydelse og kompetence i form af et råd, der som en slags bestyrelse eller kontrolinstans har det overordnede ansvar for myndighedens virke. Ved denne model bevares også det læge element som i dag findes i politiklagesystemet, og et bredt sammensat politiklageråd vil også kunne være med til at styrke Politiklagemyndighedens uafhængighed og anseelse og være med til at forøge tilliden til politiklagesystemet.

Udvalget foreslår, at Politiklagerådet skal have 5 medlemmer. Det foreslås, at medlemmerne beskikkes af justitsministeren efter indstilling fra relevante myndigheder og organisationer, jf. nedenfor. Det forudsættes, at justitsministeren i almindelighed vil skulle følge indstillingerne. Der beskikkes et tilsvarende antal suppleanter. Det foreslås, at beskikkelse sker for en periode på 4 år med mulighed for genbeskikkelse for yderligere én periode. Den maksimale periode, som et medlem kan deltage i rådets arbejde, vil således være 8 år.

For at styrke tilliden til rådets arbejde og dets uafhængighed foreslås det, at formanden skal være landsdommer. Formanden beskikkes efter indstilling fra de to landsretter. For at sikre at begge landsretter bliver repræsenteret, bør formandskabet gå på skift mellem de to landsretter, og således at suppleanten for formanden er en dommer fra Vestre Landsret, hvis formanden er fra Østre Landsret, og omvendt.

Det foreslås, at rådet ud over formanden skal bestå af en advokat, en universitetslærer i retsvidenskab og to repræsentanter for offentligheden. Herved får Politiklagerådet en bred sammensætning, hvor også det læge element, som i dag kendetegner politiklagenævne, indgår.

Svarende til, hvad der gælder for Den Særlige Klageret (retsplejelovens § 1 a, stk. 3) og Dommerudnævnelsesrådet (retsplejelovens § 43 b, stk. 3), foreslås det, at advokaten beskikkes efter indstilling fra Advokatrådet, og at de to offentlighedsrepræsentanter beskikkes efter indstilling fra henholdsvis KL (Kommunernes Landsforening) og Dansk Folkeoplysnings Samråd. Universitetslæreren i retsvidenskab bør - ligesom det er tilfældet i relation til Den Særlige Klageret og Procesbevillingsnævnet – udpeges direkte af justitsministeren, idet det forudsættes, at der udpeges en erfaren professor eller lektor med interesse for politiets arbejde. Udvalget finder det for at styrke uafhængigheden rigtigst, at der er tale om en juridisk universitetslærer, der er tilknyttet et af universiteterne, og tilføjelsen i retsplejelovens §§ 1 a, stk. 3, og 23, stk. 1, (om udpegning af medlemmer til Den Særlige Klageret henholdsvis Procesbevillingsnævnet) om »en anden jurist med særlig videnskabelig uddannelse« foreslås derfor ikke medtaget.

Politiklagerådet bør på samme måde som en bestyrelse have det overordnede ansvar for Politiklagemyndighedens arbejde og fastlægge de generelle overordnede retningslinjer for dette arbejde.

Rådet bør endvidere kunne behandle og træffe afgørelse i konkrete sager, der er af principiel karakter eller af betydelig almindelig interesse, eller som af andre særlige grunde findes at burde afgøres af rådet. I andre sager træffes afgørelsen af direktøren eller af den, som er bemyndiget hertil af rådet eller direktøren. Udadtill bør afgørelsen fremtræde som truffet af Politiklagemyndigheden, idet der ikke kan klages over direktørens afgørelser til rådet. Det er ikke tanken, at rådet skal involveres i alle konkrete sager, men det vil i øvrigt være op til rådet selv at fastlægge de nærmere retningslinjer for, hvilke sager der skal forelægges for rådet.

Politiklagerådet bør selv fastsætte sin forretningsorden og regler om arbejdets fordeling mellem rådet og direk-

tøren. Forretningsordenen bør f.eks. indeholde nærmere regler om de tilfælde, hvor der finder afstemning sted i rådet. Det forudsættes, at afgørelse i rådet ved uenighed træffes ved almindelig stemmeflerhed. Der er ikke noget til hinder for, at det fremgår af en afgørelse fra Politiklagemyndigheden, om den har været drøftet i Politiklagerådet, men resultatet af en eventuel afstemning bør i almindelighed ikke offentliggøres.

Politiklagemyndighedens daglige arbejde bør som nævnt ledes af en direktør, der er chef for de medarbejdere, der er ansat i myndigheden. Udvalget foreslår, at direktøren ansættes og afskediges af justitsministeren efter politiklagerådets indstilling.

Direktøren skal være forpligtet til alene at følge de anvisninger og retningslinjer, der gives af rådet, og altså ikke anvisninger fra anden side. Dog vil Politiklagemyndigheden som nævnt ovenfor være underlagt Rigsadvokatens generelle instrukser om behandlingen af straffesager.

Direktøren bør deltage i Politiklagerådets møder, medmindre rådet undtagelsesvis bestemmer andet, hvilket forudsættes alene at ske i helt særlige tilfælde. Der er ikke noget til hinder for, at også andre medarbejdere deltager i rådets møder, såfremt rådet giver samtykke hertil.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 202-203.

3.2.3. Udvalget finder som nævnt, at Politiklagemyndigheden bør ledes af en direktør, der forudsættes at være en erfaren og anerkendt jurist. Derudover vil det formentlig være nødvendigt med en souschef, der kan varetage direktørens funktioner, når denne ikke er til stede. Der vil endvidere til afdelingen skulle knyttes et yderligere antal juridiske medarbejdere. Der bør fortrinsvis være tale om chargede medarbejdere, der på egen hånd vil kunne varetage myndighedens funktioner. Myndigheden vil herudover skulle bestå af en eller flere efterforskningsledere, et antal faste efterforskere og administrativt personale.

Antallet af faste efterforskere bør efter udvalgets opfattelse udgøre 5-10 medarbejdere. Hvis der er brug for det, bør Politiklagemyndigheden kunne anmode om bistand fra Rigspolitiet. Det kan f.eks. være i tilfælde, hvor Politiklagemyndigheden ikke selv har ressourcer til at gennemføre efterforskningen, eller hvor det ikke vil være hensigtsmæssigt, hvis Politiklagemyndigheden træder frem, f.eks. i forbindelse med mistanke om, at der lækkes tavshedsbelagte oplysninger fra en politistation. Det forudsættes, at en sådan undersøgelse i givet fald bør styres nøje af Politiklagemyndigheden og foretages på myndighedens ansvar. Politiklagemyndigheden bør også i andre sammenhænge, f.eks. i relation til kriminal-

teknisk bistand, kunne trække på Rigspolitiets specialafdelinger.

Udvalget finder ikke grundlag for at foreslå særlige regler om sammensætningen af personalet i Politiklagemyndigheden, f.eks. i relation til tidligere arbejde i politi eller anklagemyndighed.

Der er efter udvalgets opfattelse på den ene side intet til hinder for, at en medarbejder har en politimæssig uddannelse og tidligere har gjort tjeneste i politiet, mens dette på den anden side ikke kan stilles som en betingelse. Det må nok forventes, at der vil være en meget stor andel af efterforskere med politimæssig baggrund, herunder tidligere politipersonale. Også personer, der har en politimæssig uddannelse, men som har været beskæftiget med andet arbejde i en periode, vil være en mulighed som efterforskere i Politiklagemyndigheden.

Udvalget fremhæver, at hver enkelt medarbejder i Politiklagemyndigheden i sit daglige virke bør have for øje, at myndigheden er uafhængig af politiet og anklagemyndigheden.

Udvalget finder ikke anledning til at stille forslag om en »karantæneperiode« for tidligere medarbejdere i politiet. Udvalget har herved navnlig lagt vægt på, at det vil være særdeles vanskeligt at skaffe kvalificerede efterforskere, hvis der stilles krav om en sådan karantæneperiode. Politiklagemyndighedens efterforskning må nødvendigvis være på et meget højt fagligt niveau, så der er den nødvendige tillid hertil hos befolkningen, og hos det politipersonale, som efterforskningen retter sig imod, og som selv har en politimæssig baggrund og ofte efterforskningsmæssig erfaring.

Udvalget har også lagt vægt på, at der hverken i det engelske Independent Police Complaints Commission eller i den norske Specialeenhet for politisaker er krav om en karantæneperiode for efterforskere.

Politiklagemyndigheden skal kunne rykke ud med meget kort varsel, f.eks. i forbindelse med sager, hvor en person er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Udvalget har derfor overvejet, om myndigheden permanent bør have et eller flere kontorer rundt omkring i landet. Udvalget finder imidlertid i lyset af Danmarks størrelse og de lette transportmuligheder ikke anledning til at anbefale dette. Der er dog naturligvis intet til hinder for, at der i en periode – hvis der måtte være behov for det – indrettes midlertidige kontorfaciliteter for Politiklagemyndigheden andre steder end på myndighedens hovedadresse.

Udvalget bemærker, at antallet af sager, hvor en person er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågæld-

ende var i politiets varetægt, i årene fra 2002 til 2005 var mellem 7 og 10, i 2006 har været 20 og i 2007 21. Det forudsættes i øvrigt, at der etableres en vagtordning, således at medarbejdere fra myndigheden med kort varsel vil kunne komme til stede, når der er brug for det.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 212-215.

3.2.4. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag om Politiklagemyndighedens organisatoriske placering, sammensætning mv., og lovforslaget er med enkelte redaktionelle ændringer udformet i overensstemmelse med udvalgets udkast.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 2 (forslag til retsplejelovens § 118 (om Politiklagemyndighedens uafhængighed), §§ 118-118 b og 118 d (om Politiklagerådets sammensætning og opgaver) og § 118 c (om direktørens opgaver)), § 1, nr. 7 (forslag til retsplejelovens § 1019, stk. 2 (om Rigspolitiets bistand til undersøgelsen i adfærdsklagesager)), og § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 1020 c, stk. 2 (om Rigspolitiets bistand til efterforskningen i straffesager mod politipersonale)), og bemærkningerne hertil.

3.3. Generelle spørgsmål vedrørende Politiklagemyndighedens kompetence

3.3.1. Hvem kan der klages over?

Udvalget finder efter en samlet vurdering ikke anledning til at foreslå ændringer i, hvilke personer (funktioner) der bør være omfattet af politiklageordningen.

Det politiuddannede personale bør fortsat være omfattet af ordningen. Det er den mulighed for magtanvendelse, herunder af fysisk karakter, som denne del af politiets personale har, der er baggrunden for, at der er etableret en særlig klageordning vedrørende politipersonale.

Udvalget finder i lyset af de arbejdsopgaver, som politiets kontorpersonale mv. har, at der ikke er anledning til, at disse personalegrupper bør være omfattet af klageordningen. Klage over disse personalegrupper bør derfor som hidtil behandles af politidirektørerne og Rigspolitiet.

For så vidt angår politiets juridiske personale er det andre hensyn, der gør sig gældende end for det politiuddannede personale. Selv om det juridiske personale har mulighed for at anvende politimæssige beføjelser i form af anholdelse mv., er det i praksis sjældent, at det sker, mens der er flere tilfælde, hvor en af politiets jurister beskyldes for uhøflig optræden eller anvendelse af urimelig sprogbrug. Anmeldelser om strafbare forhold mod politiets jurister er sjældent forekommende, men

det sker dog, at der er anmeldelser i form af f.eks. beskyldninger om korrupsion og lignende. Samlet er antallet af klagesager over politiets jurister beskedent.

Udvalget finder på denne baggrund, at det er mest hensigtsmæssigt at bevare den nuværende ordning, hvorefter jurister, der gør tjeneste i en politikreds eller hos Rigspolitiet, er omfattet af politiklageordningen.

Medarbejderne hos den overordnede anklagemyndighed (statsadvokaterne og Rigssadvokaten) bør efter udvalgets opfattelse fortsat ikke være omfattet af politiklageordningen. Klage over disse medarbejdere vil endeligt skulle afgøres af Justitsministeriet.

Nogle af politiets jurister møder i sager ved landsretten (og eventuelt i nævningsager i byretterne) som medhjælpere for statsadvokaten, jf. retsplejelovens § 103, stk. 2. Da de pågældende i denne funktion direkte er undergivet statsadvokaten, bør klage over deres optræden i forbindelse med denne funktion som hidtil ikke være omfattet af politiklageordningen.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 173-174.

3.3.2. Hvilke sager bør være omfattet af klageordningen?

Udvalget finder, at den nuværende afgrænsning af den særlige politiklageordning til adfærdsklagesager og sager om strafbare forhold i tjenesten er hensigtsmæssig og velbegrunder. Udvalget finder således, at ordningen, som udgangspunkt ikke bør omfatte forhold uden for tjenesten.

Udvalget har herved lagt vægt på, at klageordningen udspringer af de særlige beføjelser til at bruge fysisk magt, som politiet i modsætning til andre myndigheder er tillagt. Udvalget har også lagt vægt på, at begrebet »i tjenesten« fortsat i tvivlstilfælde bør fortolkes vidt, jf. pkt. 2.1.4 ovenfor. Herudover har udvalget lagt vægt på, at det er vigtigt, at Politiklagemyndighedens ressourcer fra starten anvendes i de sager, hvor der er et reelt behov for, at efterforskningen foretages af en uafhængig myndighed. Udvalget bemærker endvidere, at eventuelle habilitetsproblemer i forbindelse med forhold uden for tjenesten må løses ved, at sagen overgives til behandling i en anden politikreds eller eventuelt i Rigspolitiet.

Udvalget foreslår dog, at Politiklagemyndigheden i særlige tilfælde skal kunne forestå efterforskningen også af forhold, der er begået uden for tjenesten. Det drejer sig navnlig om de situationer, hvor der er mistanke mod en politimand om forhold, der er begået både i og uden for tjenesten. Det foreslås, at statsadvokaten i sådanne tilfælde kan bestemme, at Politiklagemyndigheden skal forestå efterforskningen i hele sagen mod den pågældende. Statsadvokaten vil også kunne bestemme, at en

sag, hvor der både er en eller flere sigtede politimænd, og andre sigtede uden tilknytning til politiet, i sin helhed skal efterforskes af Politiklagemyndigheden.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 175.

3.3.3. Særligt om dispositionsklager

Ved et tillægskommissorium af 6. august 2008 blev udvalget anmodet om at overveje, om klager over politiets dispositioner uden for strafferetsplejen bør indgå i en eventuel ny politiklageordning. Baggrunden for tillægskommissoriet var presseomtale af borgeres klager over politibetjeningen, herunder ønsker om politimæssig bistand (»udrykning«).

Udvalget finder ikke, at alle dispositionsklager uden for strafferetsplejen bør være omfattet af den særlige klageordning.

Udvalget har herved lagt vægt på, at antallet af dispositionsklager er meget stort, og at der er tale om meget forskelligartede klager. Der kan bl.a. være tale om klage over egentlige ledelsesmæssige vurderinger og beføjelser, og der må nødvendigvis indgå et betydeligt politifagligt og ledelsesmæssigt skøn i sådanne dispositioner. Hertil kommer, at en stor del af klagerne over politiets dispositioner efter udvalgets opfattelse slet ikke vil være egnede til at indgå i politiklagesystemet. Ofte er der tale om klager over dagligdags dispositioner, der klares med en samtale med borgeren, og hvor der ikke træffes og ikke er behov for en formel afgørelse.

Hertil kommer, at dispositionsklager er karakteriseret ved, at klagen ikke vedrører magtmisbrug mv. fra politiets eller en enkelt politimands side, men angår tilfælde, hvor det skøn, som er udøvet i forbindelse med en bestemt politimæssig disposition, ved en efterfølgende vurdering viser sig muligvis at burde have været udøvet anderledes. De hensyn, der ligger bag, at der er etableret en særlig klageordning i forbindelse med magtmisbrug og andre tjenesteforsømmelser mv. eller strafbare forhold fra politiets side, gør sig således ikke på samme måde gældende i relation til dispositionsklager. Det bemærkes i den forbindelse, at hvis der er mulighed for, at der f.eks. foreligger magtmisbrug eller anden tjenesteforsømmelse, eller der er tale om dårlig adfærd fra politiets side i forbindelse med en dispositionsklage, vil sagen allerede efter de gældende regler overgå til at blive behandlet som en adfærdsklage i politiklagesystemet. Er der tale om en disposition, hvor der er mistanke om et strafbart forhold, vil sagen også allerede efter de gældende regler skulle behandles efter de særlige regler i kapitel 93 c om straffesager mod politipersonale.

Hvis den foreslåede uafhængige politiklagemyndighed i den nye klageordning skulle overtage alle dispo-

sitionsklager, ville det indebære, at der skulle tilføres meget betydelige ressourcer til politiklageordningen, og der ville være risiko for, at der ville blive åbnet op for et uoverskueligt klagesystem, hvor de afsatte ressourcer og indsatsen efter udvalgets opfattelse ikke ville stå mål med den opnåede gevinst.

I relation til de tilfælde af manglende udrykning fra politiet, som bl.a. har været fremme i den offentlige debat, er det udvalgets opfattelse, at det vil være betænkeligt, hvis alle klager over manglende politibetjening skulle rettes til en ny uafhængig politiklagemyndighed. Det ville således betyde, at Politiklagemyndigheden bl.a. detaljeret skulle vurdere opbygningen af politikredsens vagtcentraler, herunder hvilke ressourcer der skal afsættes hertil, og størrelsen og prioriteringen af det politimæssige beredskab i øvrigt.

Efter udvalgets opfattelse bør de rene dispositionsklager således som udgangspunkt ligesom i dag holdes uden for politiklagesystemet og behandles af anklagemyndigheden (ved dispositionsklager inden for strafferetsplejen) eller af politidirektørerne og Rigspolitiet (ved dispositionsklager uden for strafferetsplejen).

Udvalget finder dog, at der kan være tilfælde, hvor det vil være hensigtsmæssigt og forsvarligt, at dispositionsklager som et accessorium til en politiklage vil kunne behandles i politiklageordningen. Det vil være tilfældet i de situationer, hvor der i forbindelse med en adfærdsklage eller en anmeldelse om strafbart forhold tillige klages over en disposition, som en politimand har truffet i forbindelse med den pågældende politiforretning. De rent ledelsesmæssige dispositioner bør derimod ikke være omfattet af politiklageordningen, f.eks. om hvordan politiets ressourcer skal anvendes eller generelle overvejelser af operationel/polititaktisk karakter.

Udvalget foreslår derfor, at Politiklagemyndigheden, hvis der er en nær sammenhæng mellem en dispositionsklage og en adfærdsklage eller en straffesag mod en politimand, skal have mulighed for også at behandle dispositionsklagen. Politiklagemyndigheden bør dog i forbindelse med behandlingen af en dispositionsklage forelægge sagen for den pågældende politimands foresatte, typisk en politidirektør eller Rigspolitiet, således at politiledelsen kan få lejlighed til at komme med bemærkninger om dispositionen.

Som eksempler, hvor der kan være en sådan nær sammenhæng, kan nævnes beslutningen om at indsætte politihunde eller et detentionsdødsfald. Beslutningen om at indsætte hunde i forbindelse med en politiforretning vil i almindelighed være en politimæssig disposition. Må det antages, at klagen f.eks. går på, at brugen af hunde er sket i chikanøst øjemed eller som led i magtmisbrug

fra politiets side, kan klagen dog være omfattet af kapitel 93 b om klager over politipersonalet (eller eventuelt kapitel 93 c om straffesager mod politipersonale). Ved efterforskningen af et dødsfald i en detention kan der tilsvarende indgå vurderinger både af politiets detentionsanbringelse og gennemførelsen af anbringelsen.

Udvalget anfører, at det må antages, at der vil blive tale om et forholdsvis begrænset antal tilfælde, hvor Politiklagemyndigheden som et accessorium vil kunne behandle dispositionsklager.

Udvalget finder ikke, at det på forhånd bør være udelukket, at Politiklagemyndigheden vurderer en disposition inden for strafferetsplejen, hvis der er en nær sammenhæng med klagen i øvrigt. Som eksempel kan nævnes en anholdelse af en person (som sker inden for strafferetsplejen), der mener sig uberettiget bortvist.

Udvalget foreslår, at der i retsplejelovens kapitel 93 b om adfærdsklager indsættes en særlig bestemmelse om denne adgang for Politiklagemyndigheden til i visse tilfælde at behandle og afgøre dispositionsklager, der har en nær sammenhæng med en adfærdsklage.

Udvalget foreslår endvidere, at der i retsplejelovens kapitel 93 c indsættes en bestemmelse om, at Politiklagemyndigheden også i forbindelse med efterforskningen af en straffesag kan behandle dispositionsklager, der har en nær sammenhæng med straffesagen. Politiklagemyndigheden bør derimod ikke i disse tilfælde vurdere hensigtsmæssigheden af dispositionen, hvis sagen i øvrigt forelægges for statsadvokaten med henblik på afgørelse af tiltalsspørgsmålet. Det bør i disse sager være statsadvokaten, der vurderer dispositionen.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 151-156 og 175.

3.3.4. Politiklagemyndighedens information til offentligheden

Politiklagemyndigheden bør efter udvalgets opfattelse have en række opgaver af mere informativ karakter både i forhold til offentligheden og til politiets personale. Myndigheden bør også overtage Rigsadvokatens opgave med at indsamle og koordinere statistisk materiale på politiklageområdet. Det forudsættes således, at myndigheden skal have egen hjemmeside, hvor alle oplysninger om klager over og straffesager mod politipersonale samles, og at myndigheden udarbejder en årsberetning om klager over politiet. Årsberetningen bør også indeholde nærmere oplysninger om de straffesager og disciplinærsager, der i årets løb har været rejst som følge af myndighedens arbejde. Det forudsættes, at Politiklagemyndigheden til brug for årsberetningen modtager de

nødvendige oplysninger fra anklagemyndigheden, Rigspolitiet og politidirektørerne.

Udvalget anbefaler endvidere, at medarbejdere fra myndigheden deltager som undervisere i forbindelse med uddannelse af politifolk og i øvrigt deltager i oplysende arbejde om klager over politiet. Endelig anbefales det, at myndigheden deltager i det internationale samarbejde, der er under opbygning i forhold til tilsvarende myndigheder i andre europæiske lande.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 212.

3.3.5. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig i udvalgets overvejelser om afgrænsningen af, hvilke persongrupper og sager som bør være omfattet af Politiklagemyndighedens kompetence, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Af de grunde, som udvalget har anført, er Justitsministeriet endvidere enig i, at den foreslåede Politiklagemyndighed ikke bør have beføjelse til generelt at behandle klager over politiets dispositioner uden for eller inden for strafferetsplejen.

Justitsministeriet er enig med udvalget i, at en dispositionsklage dog bør kunne behandles sammen med en klagesag eller straffesag, hvis der er en nær sammenhæng mellem sagerne. I forhold til udvalgets lovudkast er der indføjjet en bestemmelse i lovforslaget, som udtrykkeligt fastsætter, at det er statsadvokaten, der på grundlag af Politiklagemyndighedens efterforskning (og efter høring af politidirektøren/Rigspolitiet) træffer afgørelse i en sådan dispositionsklage, når den behandles sammen med en straffesag mod politipersonale, jf. forslaget til retsplejelovens § 1020 i, stk. 3.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 1 (forslag til retsplejelovens § 118 c (om Politiklagemyndighedens årlige beretning)), § 1, nr. 7 (forslag til retsplejelovens § 1019, stk. 1, (om klager over politipersonalets adfærd) og § 1019 q (om adgangen til at behandle dispositionsklager i forbindelse med adfærdsklagesager)), og § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 1020 i, stk. 1, (om samlet behandlingen af straffbare forhold begået i og uden for tjenesten) og § 1020 i, stk. 2 og 3, (om adgangen til at behandle dispositionsklager i forbindelse med straffesager)), og bemærkningerne hertil.

3.4. Politiklagemyndighedens kompetence i adfærdsklagesager

3.4.1. Undersøgelse og afgørelse i adfærdsklagesager

Udvalget foreslår, at Politiklagemyndigheden skal have til opgave at undersøge alle adfærdsklagesager bortset fra klager, der kan behandles som notitssag, jf. pkt. 3.4.2 nedenfor.

Ved modtagelsen af en sag bør Politiklagemyndigheden tage stilling til, om sagen skal behandles som en adfærdsklage eller som en anmeldelse af et strafbart forhold. Det er naturligvis af betydning, hvordan klageren selv betegner sin klage, men det er ikke afgørende. Hvis en klager fastholder, at der er tale om en anmeldelse af et strafbart forhold, har den pågældende krav på, at der tages stilling hertil.

Udvalget foreslår, at Politiklagemyndigheden selv rettælægger sin sagsbehandling.

Det er udvalgets vurdering, at de gældende bestemmelser om indenretlig afhøring i tilstrækkelig grad giver mulighed for at foretage indenretlige afhøringer, hvis det anses for hensigtsmæssigt eller påkrævet. Udvalget foreslår derfor, at Politiklagemyndigheden kan bestemme, at der skal afgives indenretlig forklaring i forbindelse med undersøgelse af en adfærdsklage i samme omfang som i dag. Udvalget foreslår dog, at værnetingsbestemmelsen gøres mere enkel, så der skabes mulighed for, at indenretlig afhøring kan finde sted i den retskreds, hvor det er mest hensigtsmæssigt. Dette svarer til værnetingsbestemmelsen i retsplejelovens § 694, stk. 1 (som ikke foreslås ændret), om retsmøder under efterforskningen i straffesager. Politiklagemyndigheden møder i givet fald selv i retten under sådanne retsmøder.

Udvalget foreslår herudover, at Politiklagemyndigheden på et hvilket som helst tidspunkt af sagsbehandlingen kan afvise en adfærdsklage, hvis det findes åbenbart, at der ikke er grundlag for at give klageren medhold. En sådan adgang til at afvise adfærdsklager bør anvendes med varsomhed, men myndigheden bør have mulighed for ikke unødvendigt at bruge ressourcer på chikanøse, useriøse, uforståelige og åbenbart grundløse klager.

Hvis der ikke sker afvisning, træffer Politiklagemyndigheden, når undersøgelsen er tilendebragt, afgørelse i adfærdsklagesagen og tager i forbindelse hermed stilling til, om der er grundlag for at udtale kritik. Kritikken kan vedrøre en bestemt politimands udsagn, adfærd eller handlemåde, men kan også være en »systemkritik«.

Udvalget finder i lyset af forslaget om et særligt Politiklageråd ikke grundlag for at foreslå, at der skal gælde en særlig klageadgang for adfærdsklagesagerne eller opretholdes et særligt kontrolorgan i form af et politiklagenævn, jf. også pkt. 3.1.4 ovenfor. Det bør således afgøres endeligt af Politiklagemyndigheden, om der er grundlag for kritik i anledning af en adfærdsklage.

Hvis en klage vedrørende samme begivenhedsforløb indeholder både en adfærdsklage og anmeldelse om et strafbart forhold, bør spørgsmålet om, hvorvidt der skal rejses tiltale, forelægges for statsadvokaten, før Politiklagemyndigheden tager stilling til adfærdsklagen. Vedrører klagen derimod forskellige hændelsesforløb uden sammenhæng, bør Politiklagemyndigheden afgøre, om det er mest hensigtsmæssigt at vente med at tage stilling til adfærdsklagen, indtil statsadvokaten har vurderet, om der i relation til et andet hændelsesforløb er grundlag for at rejse tiltale.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 206-209.

3.4.2. Notitssager

Som nævnt i pkt. 2.1.4 ovenfor kan mindre adfærdsklagesager efter praksis i dag afsluttes med en samtale mellem en overordnet politimand og klageren og en efterfølgende notits til statsadvokaten og politiklagenævnet.

Udvalget finder, at den nuværende ordning med notitssagsbehandling har været meget velfungerende, og peger på, at en udvidelse af ordningen med notitssagsbehandling i sager om klager over politiets adfærd i tjenesten vil kunne være med til at sikre en hurtig og fleksibel gennemførelse af sagsbehandlingen og samtidig frigive ressourcer til behandling af bl.a. mere tunge adfærdsklagesager. Udvalget foreslår på denne baggrund at lovfæste og udvide anvendelsesområdet for sådanne notitssager. Udvalget har i den forbindelse også lagt vægt på, at en brugerundersøgelse, som Aalborg Universitet har gennemført, bl.a. viser, at op mod halvdelen af de klagerere, der deltog i undersøgelsen, frem for et formelt klageforløb, som de oplevede, ville have foretrukket en uformel samtale med en overordnet polititjenestemand og dermed en væsentlig hurtigere behandling af klagen.

Det forudsættes, at behandlingen af en adfærdssag på denne lettere måde alene gennemføres, såfremt klageren ønsker det. Klageren kan når som helst i processen forlange, at sagen behandles i det sædvanlige klagesystem.

Udvalget finder endvidere, at det bør være en forudsætning for notitssagsbehandling, at en indklaget politimand, der til brug for notitssagsbehandlingen afgiver en udtalelse, skal kunne gøre dette uden risiko for en disciplinær reaktion. Udvalget foreslår derfor, at der ikke efterfølgende kan pålægges en politimand, der som led i notitssagsbehandlingen er fremkommet med en udtalelse, en disciplinær sanktion i anledning heraf. Derved sikres det, at indklagede kan medvirke ved notitssagens behandling uden at risikere, at de oplysninger, som han

eller hun fremkommer med, senere kan bruges imod vedkommende.

Udelukkelsen af en disciplinær sanktion bør først indtræde, når indklagede afgiver en udtalelse til brug for notitssagsbehandlingen. Inddrages indklagede ikke i notitssagsbehandlingen, vil en efterfølgende disciplinær sanktion således ikke være udelukket, hvis klageren ikke ønsker sagen afgjort som notitssag. Hvis klageren efter, at indklagede er fremkommet med en udtalelse, ikke ønsker sagen afgjort som notitssag, vil Politiklagemyndigheden kunne udtale kritik mv., men der vil ikke som følge heraf kunne pålægges nogen disciplinær sanktion.

Udvalget finder, at notitssagsbehandling kun bør kunne finde sted i adfærdsklagesager. Er der mistanke om et strafbart forhold, kan notitssagsbehandling således ikke gennemføres. Sagen må i så fald som enhver anden straffesag efterforskes, og det må vurderes, om der er grundlag for at rejse tiltale mod nogen. Det vil således navnlig være i de mindre alvorlige adfærdsklagesager om f.eks. ukorrekt fremgangsmåde i tjenesten og uhøflig tiltale eller anden ukorrekt personlig optræden, at notitssagsbehandling vil være velegnet.

Udvalget finder dog ikke på forhånd at kunne udelukke, at notitssagsbehandling vil kunne finde sted i forbindelse med f.eks. en klage over hårdhændet behandling i forbindelse med en anholdelse. Det bør derfor ved enhver adfærdsklage konkret overvejes, om sagen skønnes egnet til notitssagsbehandling. Er der tale om en adfærd, der nærmer sig vold, således at der er mulighed for, at sagen kan ende med en alvorlig disciplinær sanktion i forhold til den indklagede politimand, eller er der som nævnt tale om mistanke om strafbart forhold, bør sagen ikke kunne slutes som notitssag.

Udvalget foreslår, at politiet ligesom i dag forestår notitssagsbehandlingen ved en samtale med klageren. Den overordnede politimand, der gennemfører samtalen med klageren, skal udarbejde en notits om samtalen og dens udfald. Af notitsen skal det fremgå, at klageren er vejledt om, at han eller hun kan få en formel afgørelse i sagen, men at den pågældende ikke har ønsket dette og er indforstået med notitssagsbehandling.

Udvalget finder fortsat, at det bør være muligt at lade den indklagede politimand deltage i samtalen, idet det dog bemærkes, at den overordnede politimand næppe bør gennemføre egentlige mæglingsbestrebelse, idet dette i givet fald bør ske under medvirken af en uafhængig konfliktmægler i overensstemmelse med almindelige mæglingsstandarder, jf. også pkt. 3.4.3 nedenfor.

Udvalget foreslår, at der i retsplejelovens kapitel 93 b om adfærdsklagesager indsættes en udtrykkelig bestem-

melse om, at adfærdsklagesager kan slutes ved notitssagsbehandling.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 156-162.

3.4.3. Konfliktmægling

Der er i udvalget enighed om, at der også på politiklageområdet i adfærdsklagesager kan være muligheder i at anvende en form for konfliktmægling, men der er samtidig betydelig skepsis over for, om konfliktmægling vil være en brugbar løsningsmodel i andet end et helt minimalt antal sager. Udvalget peger i den forbindelse bl.a. på, at det er vigtigt, at offentligheden har tillid til, at adfærdsklager også ved anvendelse af konfliktmægling behandles på betryggende vis. Ethvert mæglingsforløb er imidlertid fortroligt, og der vil derfor ikke på grundlag af mæglingen efterfølgende kunne blive tale om disciplinær- eller strafforfølgning mod den pågældende politimand.

Udvalget finder ikke grundlag for i retsplejeloven at foreslå særlige regler om konfliktmægling i politiklagesager, men peger på, at den nye uafhængige politiklagemyndighed i givet fald vil kunne etablere en forsøgsordning med egentlig konfliktmægling i adfærdsklagesager.

Med en sådan forsøgsordning vil det kunne afklares, om konfliktmægling i adfærdsklagesager er et brugbart redskab til at få løst nogle sager til alle involveredes tilfredshed. Desuden vil nogle af de spørgsmål, som konfliktmægling i adfærdsklagesager rejser, kunne afklares, f.eks. sammenhængen mellem fortroligheden ved mægling og behovet for disciplinærfølgning mod politimænd.

Udvalget er opmærksom på, at konfliktmægling i adfærdsklagesager vil rejse en række problemstillinger, der bør afklares, inden en forsøgsordning iværksættes, men udvalget finder ikke, at disse forhold er af en sådan karakter, at de på forhånd bør udelukke, at Politiklagemyndigheden kan iværksætte en forsøgsordning med konfliktmægling. Man kan sagtens forestille sig situationer - også uden for notitssagsområdet - hvor personer, der klager over bestemte af politiets adfærdsformer (eksempelvis sprogbrug, chikane mv.), primært ønsker en forklaring om eller beklagelse af det passerede i umiddelbar forlængelse heraf og netop ikke har indgivet klagen for at »forfølge« den enkelte politimand. I sådanne situationer vil en forsøgsordning med konfliktmægling kunne være en mulighed i tilfælde, hvor sagen ikke kan slutes ved notitssagsbehandling.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 162-164.

3.4.4. Klagefrist

Udvalget finder, at der fortsat bør være en frist på 6 måneder for indgivelse af klage. Hvis klagen ikke er indgivet inden for fristen, bør den afvises, medmindre den enten har en sådan alvorlig karakter, at afvisning ikke skønnes rimelig, eller det er undskyldeligt, at klagen ikke er indgivet tidligere.

Udvalget foreslår, at bestemmelsen om afvisning ændres, således at det fremgår, at 6-måneders fristen er en egentlig klagefrist og ikke blot en »kan-regel«. Det betyder, at klagen skal afvises, hvis den ikke er indleveret inden 6 måneder, men således at Politiklagemyndigheden i særlige tilfælde kan behandle sagen, selv om klage indgives senere.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 178-179.

3.4.5. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag, herunder overvejelserne om konfliktmægling, og lovforslaget er i det væsentlige udformet i overensstemmelse hermed.

Det forudsættes, at den foreslåede notitssagsbehandling ikke vil blive gennemført, hvis det er tvivlsomt, om sagen er egnet til at blive søgt behandlet som notitssag, f.eks. fordi der i den konkrete sag er tvivl om, hvorvidt politimandens adfærd eventuelt vil kunne give anledning til en alvorligere disciplinær sanktion. Det forudsættes herunder, at der ikke indhentes en udtalelse fra indklagede, før det i givet fald står klart, at klageren er indforstået med notitssagsbehandlingen.

For så vidt angår politipersonales mulighed for at afgive oplysninger til brug for en notitssagsbehandling uden at risikere disciplinæransvar bemærkes, at det i lyset af høringen over betænkningen i forslaget til retsplejelovens § 1019 k, stk. 3, er præciseret, at dette alene gælder det eller de forhold, som indgår i notitssagsbehandlingen. Politipersonale bør naturligvis ikke kunne undgå et eventuelt disciplinært ansvar som følge af en anden kritisabel adfærd ved at oplyse om denne i forbindelse med notitssagsbehandlingen af en klage over f.eks. uhøflig tiltale.

I lyset af høringen over betænkningen foreslås det endvidere i forslaget til retsplejelovens § 1019 o, stk. 2, at den regionale statsadvokat skal underrettes om Politiklagemyndighedens afgørelse i adfærdsklagesager. Baggrunden herfor er statsadvokaternes generelle tilsynsforpligtelse i forhold til politikredsens behandling af straffesager, jf. retsplejelovens § 101, stk. 2, 1. pkt. (som ikke foreslås ændret).

Det bemærkes, at en adfærdsklagesag i nogle tilfælde udspringer af en episode, som fører til en straffesag mod klageren. Begge sager kan derfor vedrøre samme begivenhed. Dette kan give anledning til overvejelser om, hvilken sag der bør behandles først. Sættes klagesagen i bero vil politimanden ikke have vidnepligt i sagen mod klageren, og forklaringen afgives ikke under sædvanligt vidneansvar. Politiklagemyndigheden vil i givet fald ligesom statsadvokaterne i dag have et vidt skøn over, hvordan en undersøgelse i disse tilfælde tilrettelægges, herunder om det efter en konkret vurdering er hensigtsmæssigt at sætte behandlingen af en adfærdsklagesag i bero.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 7 (forslag til retsplejelovens §§ 1019-1019 m og 1019 o-1019 q (om undersøgelse og afgørelse i adfærdsklagesager, notitssagsbehandling og klagefrist)), og bemærkningerne her til.

3.5. Politiklagemyndighedens kompetence i straffesager mod politipersonale

3.5.1. Efterforskning

Udvalget foreslår, at Politiklagemyndigheden skal have til opgave at efterforske sager, hvor der er mistanke om strafbart forhold begået af en politimand i tjenesten, jf. dog pkt. 3.5.3 neden for om visse færdselsstraffesager. Anmeldelser om strafbare forhold, der modtages af politiet eller anklagemyndigheden, skal videresendes til efterforskning hos Politiklagemyndigheden.

Politiklagemyndigheden bør også – ligesom politiet i almindelige straffesager – have kompetence til af egen drift at tage sager op til undersøgelse og efterforskning. I tilfælde, hvor nogen er død eller kommet alvorligt til skade i politiets varetægt eller som følge af politiets indgriben, bør myndigheden endvidere ligesom statsadvokaterne i dag gennemføre en efterforskning, også selv om der ikke er mistanke om, at en politimand har begået et strafbart forhold.

I forbindelse med efterforskningen i straffesager bør Politiklagemyndigheden udøve de beføjelser, som ellers tilkommer politiet. Det betyder, at Politiklagemyndigheden under efterforskningen kan udøve politiets beføjelser efter retsplejelovens kapitel 67-75 b, herunder i relation til afhøringer og straffeprocessuelle tvangsindgreb som anholdelse, varetægtsfængsling, indgreb i meddelelshemmeligheden, legemsindgreb, ransagning og beslaglæggelse.

Politiklagemyndigheden tilrettelægger selv sin sagsbehandling. Det er udvalgets opfattelse, at de gældende bestemmelser om indenretlig afhøring i tilstrækkelig

grad giver mulighed for at foretage indenretlig afhøring, hvis det skønnes påkrævet, og reglerne herom foreslås videreført for Politiklagemyndigheden. Politiklagemyndigheden møder selv i retsmøder, der afholdes i forbindelse med en strafferetlig efterforskning. Efterforskningen i straffesager bør i øvrigt ske i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige regler om behandling af straffesager.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 206-208.

3.5.2. Afslutning af sagen

Som der nærmere er redegjort for i pkt. 3.1 ovenfor, finder udvalget, at kompetencen til at tage stilling til, om der skal rejses tiltale i sager mod politipersonale, fortsat bør være hos statsadvokaten (dog Rigsadvokaten eller justitsministeren, hvis dette følger af de almindelige regler om påtalekompetencen, hvorefter f.eks. justitsministerens beslutning er en forudsætning for tiltalerejsning i sager om terrorisme). Det er således statsadvokaten, der bør have den påtalekompetence, der efter retsplejelovens § 719, stk. 1, og §§ 721 og 722 tilkommer politiet i »almindelige« straffesager. Hverken politidirektøren eller Politiklagemyndigheden har således efter forslaget kompetence til at tage stilling til tiltalerspørgsmålet, jf. dog pkt. 3.3.5.3 neden for om visse hastighedsovertrædelser.

Efter retsplejelovens § 749, stk. 1, kan politiet i almindelige straffesager afvise en indgivet anmeldelse, hvis der ikke er grundlag for at indlede efterforskning. Udvalget finder det ikke nødvendigt, at denne type anmeldelser skal forelægges for statsadvokaterne, og det foreslås derfor, at Politiklagemyndigheden tillægges afvisningskompetencen efter § 749, stk. 1, i relation til anmeldelser mod politipersonale om strafbare forhold. Da der er tale om en afgørelse inden for strafferetsplejen, finder udvalget det rigtigst, at Politiklagemyndighedens afgørelse om at afvise en anmeldelse kan påklages til den regionale statsadvokat. Da der ikke er tale om en afgørelse truffet af statsadvokaten i 1. instans, vil statsadvokatens afgørelse ikke kunne påklages til Rigsadvokaten, jf. retsplejelovens § 99, stk. 3, og § 101, stk. 2 (som ikke foreslås ændret).

Efter retsplejelovens § 749, stk. 2, kan politiet beslutte at indstille en efterforskning, hvis der ikke har været rejst sigtelse. Udvalgets flertal (15 medlemmer) finder, at denne kompetence i straffesager mod politipersonale som en væsentlig del af den anklagemæssige kompetence bør være hos statsadvokaterne. Det er således kun ved den indledende vurdering af, om en anmeldelse skal afvises, at Politiklagemyndigheden bør kunne træffe afgørelse. I alle andre tilfælde bør sagen sendes til

statsadvokaten med henblik på at vurdere, om efterforskningen skal indstilles.

Udvalgets mindretal (1 medlem) finder, at Politiklagemyndigheden også bør have beføjelse til at slutte sager efter § 749, stk. 2, og § 721, stk. 1, nr. 1 (om åbenbart grundløse sigtelser), jf. herom pkt. 3.6.3 nedenfor.

Har Politiklagemyndigheden afsluttet efterforskningen i en sag, hvor der er indgivet anmeldelse om et strafbart forhold, hvor en politimand har været sigtet eller afhørt med en sigtets rettigheder, eller hvor myndigheden i øvrigt finder, at der er eller har været rimelig grund til antage, at der har været tale om et strafbart forhold, sendes sagen til den regionale statsadvokat til afgørelse af tiltalerspørgsmålet.

I forbindelse med fremsendelsen af sagen til statsadvokaten bør Politiklagemyndigheden udfærdige en redegørelse til statsadvokaten om efterforskningen. Redegørelsen bør indeholde en gennemgang af forløbet af efterforskningen og oplysning om de faktiske omstændigheder, der er tillagt betydning for sagens afgørelse.

Udvalget har overvejet, om Politiklagemyndigheden ud over denne redegørelse for sagens faktiske omstændigheder bør have pligt til eller mulighed for at komme med en vurdering af beviserne i sagen og sagens juridiske aspekter, herunder navnlig tiltalerspørgsmålet.

Det er ikke hensigten, at Politiklagemyndigheden skal udarbejde en juridisk redegørelse til statsadvokaten i form af en længere indstilling med en udførlig gennemgang af tiltalerspørgsmålet, herunder tilkendegivelse om, under hvilke bestemmelser i straffeloven eller anden lovgivning et forhold bør henføres. Det er heller ikke tanken, at Politiklagemyndigheden skal udarbejde udkast til anklageskrift. Udvalget finder derfor ikke, at Politiklagemyndigheden bør have pligt til at komme med en indstilling om beviserne og sagens juridiske aspekter. På den anden side bør Politiklagemyndigheden ikke være afskåret fra at udtale sig om beviserne og i den forbindelse komme ind på juridiske aspekter i sagen. Udvalget foreslår derfor, at Politiklagemyndigheden i forbindelse med redegørelsen til statsadvokaten kan (dvs. har mulighed for at) komme med en vurdering af de fremkomne beviser. Det vil i givet fald være op til Politiklagerådet og direktøren nærmere at udmønte denne mulighed i praksis.

Udvalget har herved også lagt vægt på, at Politiklagerådets formand efter udvalgets forslag skal være landsdommer, og at en bestemmelse om pligt for Politiklagemyndigheden til at udtale sig om beviserne kan støde på principielle betænkeligheder om en dommers rolle i forbindelse med overvejelserne om tiltalerejsning, jf. også pkt. 3.1.2 ovenfor. Udvalget henviser i den for-

bindelse også til § 4, stk. 5, i lov om undersøgelseskommissioner, hvorefter en undersøgelseskommission med en dommer som formand kun kan foretage retlige vurderinger til belysning af, om der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar, i det omfang dommeren finder det retssikkerhedsmæssigt forvarligt.

Udvalget fremhæver, at det er Politiklagerådet, der i givet fald tager stilling til, i hvilket omfang rådet skal involveres i konkrete sager. Ved denne vurdering må rådet have for øje, at rådet (eller den dommer, der er formand for rådet) ikke skal have funktion som »undersøgelsesdommer«.

Udvalget foreslår, at Politiklagemyndigheden bør underrette anmelderen, mistænkte og sigtede politimænd og eventuelt andre involverede (f.eks. forurettede, hvis denne ikke er anmelderen) om sagens fremsendelse til statsadvokaten. Politiklagemyndigheden bør ikke underrette om indholdet af redegørelsen til statsadvokaten, men oplyse, at redegørelsen, herunder myndighedens eventuelle vurdering af bevisernes vægt, vil komme til at fremgå af statsadvokatens afgørelse. Når statsadvokaten træffer sin afgørelse, bør der henvises til Politiklagemyndighedens redegørelse, og statsadvokatens afgørelse bør også indeholde oplysning om Politiklagemyndighedens eventuelle vurdering af bevisernes vægt.

Finder statsadvokaten, at der mangler oplysninger i sagen, bør han eller hun kunne anmode Politiklagemyndigheden om at foretage yderligere efterforskning. Der er i øvrigt ikke noget til hinder for, at Politiklagemyndigheden i alvorlige sager orienterer statsadvokaten på et tidligere tidspunkt under efterforskningen, eller at der under efterforskningen i sådanne sager på Politiklagemyndighedens initiativ finder en drøftelse sted med statsadvokaten.

Spørgsmålet om, hvorvidt der bør rejses tiltale, afgøres herefter af anklagemyndigheden på samme måde som i enhver anden straffesag efter retsplejelovens bestemmelser herom. Statsadvokatens afgørelse vil kunne påklages til Rigsadvokaten, mens Rigsadvokatens afgørelse ikke kan påklages til Justitsministeriet, jf. retsplejelovens § 99, stk. 3 (som ikke foreslås ændret).

Det betyder, at det er statsadvokaten, der foretager den strafferetlige vurdering af, om der bør rejses tiltale, og i givet fald afgør, hvilke bestemmelser tiltalen skal angå. Det er også statsadvokaten, der har kompetence til at opgive påtale eller træffe bestemmelse om tiltalefrafald, og det er statsadvokaten, der bestemmer, om en sag skal søges afgjort ved bødeforelæg i overensstemmelse med retsplejelovens § 832 eller som tilståelsessag, jf. § 831. Politiklagemyndigheden har således i relation til tiltale-

spørgsmålet ikke nogen kompetence til at udføre anklagerfunktioner. Politidirektørerne har heller ikke nogen kompetence i relation til tiltalesspørgsmålet, jf. dog nedenfor i pkt. 3.5.3 om visse færdselssager.

Udvalget finder ikke, at Politiklagemyndigheden ligesom politiklagenævnene i dag bør tillægges en selvstændig beføjelse til at klage til Rigsadvokaten, hvis statsadvokaten ikke rejser tiltale. Det må således forventes, at en forurettet, der ikke er tilfreds med afgørelsen, oftest vil udnytte klageadgangen. Forurettede vil ved sin stillingtagen til, om den pågældende ønsker at klage, kunne lade Politiklagemyndighedens eventuelle vurdering af beviserne indgå i sit vurderingsgrundlag. Udvalget har også lagt vægt på, at politiklagenævnenes nuværende mulighed for at klage til Rigsadvokaten kun udnyttes i meget begrænset omfang.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 209-212.

3.5.3. Særligt om færdselssager

3.5.3.1. Færdselssager udgør en væsentlig del af straffesagerne mod politipersonale, og en stor del af sagerne afgøres ved bøvedtagelse. I 2005 udgjorde færdselssagerne f.eks. 45 pct. af de 579 straffesager vedrørende politipersonale, som statsadvokaterne afgjorde, og 96 pct. af alle de sager, hvor statsadvokaterne fandt, at der var grundlag for at rejse tiltale. Statsadvokaterne fandt, at der var grundlag for at rejse tiltale i 69 pct. (179) af de anmeldte færdselssager. Af disse vedrørte 84 pct. (150 sager) hastighedsovertrædelser registreret i en automatisk hastighedskontrol.

Der kan efter udvalgets opfattelse være anledning til at overveje, om det er nødvendigt, at alle færdselssager undergives den samme meget grundige og tidskrævende behandling som mere alvorlige sigtelser mod politipersonale, eller om det vil være forsvarligt - som det allerede i den gældende ordning er sket administrativt - at forenkle behandlingen af nogle af disse sager.

Efter udvalgets opfattelse er det væsentligste ved de mindre alvorlige færdselslovsovertrædelser, typisk hastighedsovertrædelser, at sikre, at disse overtrædelser registreres, og at den pågældende politimand idømmes den bøde mv., som efter fast praksis er sanktionen ved overtrædelser. Med andre ord består opgaven i at sikre, at ingen politimand falder for fristelsen til at undlade at registrere hastighedsovertrædelser, fordi der er tale om en kollega. Udvalget bemærker, at dette imidlertid ikke er noget, som politiklagesystemet kan sikre, og at den nævnte situation på grund af dansk politis integritet og høje standard næppe er noget stort problem i praksis.

Der har dog været enkelte tilfælde, hvor politifolk har set igennem fingre med færdselslovsovertrædelser, som

er begået af andre politifolk. I de meget få tilfælde, hvor dette måtte forekomme, vil behandlingen af en straffesag mod den politimand, der har undladt at rejse sigtelse i en færdselssag mod en kollega, skulle foregå efter de foreslåede regler om behandling af straffesager mod politipersonalet. Problemstillingen bør derimod ikke være afgørende for, hvordan de færdselssager mod politipersonale, der er oprettet og kendt i systemet, bør behandles.

Udvalget bemærker, at man ved tilrettelæggelsen af den fremtidige ordning for behandling af færdselsstraffesager mod politipersonalet dog bør være opmærksom på, at der netop er behov for særlig opmærksomhed på offentlighedens tillid til systemet i de tilfælde, hvor der ikke rejses tiltale mod en politimand for en tilsyneladende færdselslovsovertrædelse, fordi den pågældende eksempelvis har kørt udrykningskørsel. I den omvendte situation, hvor der rejses tiltale i overensstemmelse med registreringen i eksempelvis en automatisk hastighedskontrol, kan der derimod næppe rejses spørgsmål om offentlighedens tillid til systemet.

3.5.3.2. De færdselssager, der i dag er undtaget fra politiklageordningen, bør efter udvalgets opfattelse fortsat være undtaget. Det drejer sig om de helt bagatelagtige sager - de såkaldte forsikringsager, hvor der almindeligvis ikke er en formodning om, at der er begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige. Det drejer sig om sager med mindre færdselsuheld, der kun medfører mindre skader på køretøjets materiel, f.eks. parkeringsskader, og hvor der alene kan være tale om en overtrædelse af færdselslovens § 3, stk. 1, om hensynsfuld og agtpågivende færdsel.

I disse sager bør politidirektøren fortsat kunne foretage de undersøgelser, der er nødvendige for at fastslå, om der er rimelig formodning for, at et strafbart forhold, der forfølges af det offentlige, er begået af de implicerede politimænd. Udvalget finder ikke, at der er behov for en særskilt bestemmelse herom i retsplejelovens kapitel 93 c.

3.5.3.3. Sager om hastighedsoverskridelser behandles i dag forskelligt afhængigt af, om overtrædelsen er registreret i en automatisk hastighedskontrol, og om overtrædelsen er foretaget i et »uniformeret« eller »civilt« tjenestekøretøj. Ved et »uniformeret« køretøj forstås i denne sammenhæng et køretøj, der er mærket med politiets kendetegn eller med synlige udrykningssignaler.

Der er efter udvalgets opfattelse ikke behov for, at sager om politipersonales hastighedsovertrædelser efterforskes af Politiklagemyndigheden i de tilfælde, hvor den pågældende politimand erkender sig skyldig, hastighedsovertrædelsen alene indebærer en bødestraf og eventuelt en betinget frakendelse af førerretten, og over-

trædelsen ikke berører tredjemand. Dette gælder, uanset om hastighedsovertrædelsen konstateres ved automatisk trafikkontrol (ATK) eller på anden måde, f.eks. ved anvendelse af policepilot (udstyr til hastighedskontrol i en politibil). Baggrunden herfor er, at sager om hastighedsoverskridelser afgøres meget skematisk. I disse tilfælde bør bødeforelægget, uanset hvilken slags hastighedskontrol der er tale om, kunne udarbejdes af politidirektøren og forelægges den pågældende politimand uden forelæggelse for Politiklagemyndigheden. Hvis bødeforelægget vedtages, sendes kopi heraf til Politiklagemyndigheden og Rigspolitiet.

I tilfælde, hvor politidirektøren vurderer, at der i forbindelse med en hastighedsoverskridelse er tale om udrykningskørsel, finder udvalget, at det ved en hastighedsovertrædelse i et »civilt« køretøj er rigtigst, at det er Politiklagemyndigheden, der efterforsker sagen og vurderer, om betingelserne for udrykningskørsel var opfyldt. Baggrunden herfor er, at der i disse tilfælde kan være behov for en uafhængig undersøgelse og vurdering for at fastholde offentlighedens tillid til ordningen.

Er der derimod tale om et »uniformeret« køretøj, er der en væsentlig større sandsynlighed for, at der er tale om udrykningskørsel. Det vil derfor efter udvalgets opfattelse i overensstemmelse med den gældende administrative ordning være forsvarligt, at sagen ikke sendes til Politiklagemyndigheden, hvis politidirektøren vurderer, at der er tale om udrykningskørsel. Politidirektøren kan i så fald beslutte at indstille efterforskningen i sagen.

3.5.3.4. Efter færdselslovens § 125, stk. 2, nr. 5, indebærer en hastighedsoverskridelse på mere end 30 pct. et såkaldt »klip« i kørekortet. Hvis den pågældende inden for en periode på tre år har gjort sig skyldig i tre forhold, der indebærer et klip, skal han eller hun betinget frakendes retten til at føre motordrevet køretøj, hvortil der kræves kørekort.

Det er udvalgets opfattelse, at det forhold alene, at en politimand i tjenesten har overskredet fartgrænserne med 30 pct. og således skal have et »klip« i kørekortet, ikke bør medføre, at sagen skal forelægges for Politiklagemyndigheden, hvis den pågældende politimand erkender sig skyldig. Det skyldes, at et »klip« udløses automatisk, når den pågældende har vedtaget bøden for hastighedsforseelsen. Der er således ikke mulighed for skønsmæssigt at undlade et »klip« i kørekortet. Nægter politimanden sig skyldig, vil sagen på sædvanlig måde skulle oversendes til Politiklagemyndigheden.

Efter færdselslovens § 125, stk. 1, nr. 3, skal føreren af et motordrevet køretøj, hvortil der kræves kørekort, betinget frakendes retten til at føre et sådant køretøj, hvis føreren har overskredet de tilladte hastigheder med mere

end 60 pct. eller har kørt med en hastighed på 160 km i timen eller derover.

Betinget frakendelse er en automatisk reaktion, der udløses ved de nævnte hastighedsovertrædelser. Der er således heller ikke mulighed for skønsmæssigt at undlade betinget frakendelse. Selv om sager, hvor en politimand i tjenesten er sigtet for at have overskredet fartgrænserne med 60 pct. eller at have kørt med en hastighed på 160 km i timen, må betragtes som alvorlige overtrædelser af færdselsloven, finder udvalget det unødvendigt, at Politiklagemyndigheden inddrages i sådanne sager, hvis den sigtede politimand erkender sig skyldig. Sagen kan i så fald afgøres ved, at den pågældende vedtager en bøde og betinget frakendelse. Hvis der ikke foreligger en erkendelse, bør Politiklagemyndigheden som i andre straffesager forestå efterforskningen og sende sagen til statsadvokaten med henblik på stillingtagen til, om der bør rejses tiltale med påstand om betinget førerretsfrakendelse.

Også i tilfælde, hvor en politimand som følge af 3 klip i kørekortet for hastighedsoverskridelser skal frakendes førerretten betinget, behøver sagen efter udvalgets opfattelse ikke at blive sendt til Politiklagemyndigheden, hvis den pågældende politimand erkender sig skyldig og vedtager en bøde og betinget frakendelse af førerretten.

Udvalget foreslår, at politidirektøren i sager, hvor en politimand i forbindelse med en hastighedsovertrædelse vedtager en bøde, skal underrette Politiklagemyndigheden herom.

I tilfælde, hvor ubetinget frakendelse kan komme på tale, herunder spirituskørsel, bør sagen efter udvalgets opfattelse i alle tilfælde sendes til Politiklagemyndigheden til efterforskning. Det gælder også, selv om politimanden erkender sig skyldig. Når efterforskningen er afsluttet, er det statsadvokaten, der afgør, om sagen kan afgøres efter de særlige vedtagelsesregler i færdselsloven.

Sager om politipersonales hastighedsovertrædelser i tjenesten, der berører tredjemand, bør efter udvalgets opfattelse altid efterforskes af Politiklagemyndigheden. I disse sager vil der bl.a. kunne opstå spørgsmål om ansvarsplaceringen hos enten politimanden eller tredjemand, hvis der er sket et færdselsuheld, og efterforskningen i sagerne bør derfor af hensyn til offentlighedens tillid til sagsbehandlingen foretages af Politiklagemyndigheden. Det gælder også, selv om politimanden erkender sig skyldig.

3.5.3.5. Udvalget foreslår ikke en enklere sagsbehandling ved andre overtrædelser af færdselsloven end hastighedsoverskridelser. Det skyldes dels, at der antalsmæssigt ikke er tale om særligt mange sager, dels at der

oftest både i rene bødesager og i relation til spørgsmålet om betinget frakendelse af førerretten vil indgå vurderinger af mere skønspregnet karakter, som det er rigtigst, at Politiklagemyndigheden og statsadvokaten foretager.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 164-171.

3.5.4. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets (henholdsvis udvalgets flertals) overvejelser og forslag vedrørende Politiklagemyndighedens behandling af straffesager mod politipersonale, og lovforslaget er i det væsentlige udformet i overensstemmelse hermed.

I forhold til udvalgets lovudkast er det i lovforslaget præciseret, at politidirektøren skal underrette Politiklagemyndigheden om vedtagne bøder og betingede frakendelser af førerretten i de sager om overtrædelse af færdselslovens hastighedsbestemmelser, som efter forslaget behandles af politidirektøren. Der henvises til forslaget til retsplejelovens § 1020 b, stk. 3.

I forbindelse med høringen over betænkningen er det anført, at Politiklagemyndigheden bør have adgang til at klage over statsadvokatens afgørelse af tiltalerspørgsmålet i en straffesag på samme måde som politiklagenævnet efter den gældende politiklageordning kan klage til Rigsadvokaten over statsadvokatens afgørelse.

Som anført af udvalget vil den forurettede i sagen i givet fald kunne klage over statsadvokatens afgørelse om f.eks. at undlade videre strafforfølgning af den pågældende politimand, og politiklagenævnene har kun i meget begrænset omfang udnyttet klageadgangen efter de gældende regler. Efter Justitsministeriets opfattelse vil en videreførelse af denne klageadgang således, at Politiklagemyndigheden får mulighed for at klage til Rigsadvokaten over statsadvokatens afgørelse af tiltalerspørgsmålet, imidlertid bidrage til yderligere at sikre den almindelige tillid til den foreslåede nye politiklageordning. En sådan klageadgang kan også ses i forlængelse af forslaget om, at Politiklagemyndigheden i forbindelse med, at sagen sendes til statsadvokaten, bør have mulighed for (men ikke pligt til) at udtale sig om beviserne i sagen mv. Det vil i givet fald være op til Politiklagemyndigheden nærmere at vurdere, i hvilket omfang denne mulighed for at udtale sig om bevisernes vægt og for at klage over statsadvokatens afgørelse bør udnyttes i praksis. Det foreslås på denne baggrund, at Politiklagemyndigheden får mulighed for at klage til Rigsadvokaten over statsadvokatens afgørelse af tiltalerspørgsmålet i en straffesag mod politipersonale, f.eks. en beslutning om at opgive påtale i sagen.

I forbindelse med høringen over betænkningen er det endvidere anført, at det bør overvejes, om Politiklage-

myndigheden bør undersøge alle sager, hvor politiet har affyret skud og ramt en person, uanset om personen er kommet alvorligt til skade. Efter den gældende bestemmelse i § 1020 a, stk. 2, skal statsadvokaten bl.a. foretage undersøgelser, hvor en person er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben mv. I praksis fortolkes begrebet »alvorligt til skade« som udgangspunkt i overensstemmelse med retspraksis efter straffelovens § 249 om uagtsom betydelige skadeforvoldelse. Statsadvokaten undersøger imidlertid alle sager, hvor politiet har affyret skud og ramt en person, uanset om personen er kommet alvorligt til skade. I forbindelse med høringen over betænkningen er det herudover anført, at det bør overvejes, om Politiklagemyndigheden i givet fald også bør undersøge sager, hvor politiet har affyret skud uden at ramme nogen.

I overensstemmelse med udvalgets anbefalinger foreslås det, at Politiklagemyndigheden på samme måde som statsadvokaterne i dag skal undersøge sager, hvor personer er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt, jf. forslaget til retsplejelovens § 1020 a, stk. 2. Det forudsættes, at bestemmelsen ligesom i dag i praksis anvendes således, at alle sager, hvor en person er blevet ramt af skud fra politiet, uanset om personen er kommet alvorligt til skade, undersøges af Politiklagemyndigheden.

Justitsministeriet finder, at den særlige politiklageordning bør begrænses til sager, hvor de særlige hensyn, som ligger bag ordningen, gør sig gældende. Dette omfatter f.eks. sager, hvor personer er kommet alvorligt til skade eller er blevet ramt af skud, men ikke en række tilfælde, hvor politipersonale har affyret skud uden at ramme nogen, f.eks. skud brugt til aflivning af et lidende dyr eller varselsskud affyret uden risiko for fare. Det bemærkes i den forbindelse, at alle sager, hvor politipersonale har affyret skud, skal indberettes til Rigspolitiet. Hvis der i den forbindelse er eller opstår mistanke om, at den pågældende politimand har handlet strafbart, vil sagen af politidirektøren eller Rigspolitiet skulle sendes til Politiklagemyndigheden (efter den gældende ordning til statsadvokaten) med henblik på, at sagen kan blive efterforsket efter reglerne om straffesager mod politipersonale.

Det bemærkes, at en straffesag mod politipersonale i nogle tilfælde udspringer af en episode, som også fører til en straffesag mod klageren. Begge sager kan derfor vedrøre samme begivenhed. Dette kan give anledning til overvejelser om, hvilken sag der bør behandles først. Sættes straffesagen mod politimanden i bero, vil politimanden ikke have vidnepligt i sagen mod klageren, og forklaringen afgives ikke under sædvanligt vidneansvar.

Politiklagemyndigheden vil i givet fald ligesom statsadvokaterne i dag have et vidt skøn over, hvordan en undersøgelse i disse tilfælde tilrettelægges, herunder om det efter en konkret vurdering er hensigtsmæssigt at sætte efterforskningen af en straffesag mod politipersonale i bero. Tilsvarende gælder for anklagemyndighedens vurdering af tiltalespørgsmål i de to »parallelle« straffesager.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens §§ 1020-1020 e og 1020 j-1020 k (om efterforskning mv. i straffesager mod politipersonale)), og bemærkningerne hertil.

3.6. Parternes pligt til at udtale sig samt advokatbeskikkelse og bisidder

3.6.1. Klager, anmelder og forurettede

Udvalget finder ikke anledning til at foreslå ændringer i en klagers eller anmelders retsstilling i henholdsvis adfærdsklagesager og straffesager. Han eller hun vil således ikke være forpligtet til at udtale sig udenretligt til Politiklagemyndigheden, men vil efter retsplejelovens almindelige bestemmelser være forpligtet til at afgive forklaring som vidne i retten, hvis Politiklagemyndigheden efter den foreslåede politiklageordning (ligesom statsadvokaten efter gældende regler) har bestemt, at der skal afgives forklaring i retten.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 175.

3.6.2. Indklagede eller anmeldte politimand

Udvalget finder ikke anledning til at foreslå ændringer i de gældende regler om indklagedes eller anmeldtes ret og pligt til at udtale sig, jf. pkt. 2.1.4 ovenfor, hvorefter udgangspunktet er, at en politimand er forpligtet til over for statsadvokaten at fremkomme med oplysninger om forhold vedrørende tjenesten. Det samme udgangspunkt gælder over for dommeren, hvis forklaring afgives i retten. I overensstemmelse med princippet om, at en person ikke har pligt til at inkriminere sig selv, har indklagede imidlertid ikke pligt til at afgive forklaring, hvis forklaringen antages at ville udsætte ham eller hende for strafansvar eller disciplinæransvar.

Udvalget bemærker, at selv om der er forekommet situationer, hvor det har virket uheldigt, at det ikke har været muligt at finde frem til, hvilken af flere politifolk der har foretaget en bestemt strafbar handling, må det fastholdes, at politipersonale - ligesom alle andre - ikke har pligt til selvinkriminering.

Udvalget anfører, at nogle af de forhold, der har givet anledning til usikkerhed i forhold til politipersonales

retsstilling, er problemstillinger af mere generel karakter, som også vedrører andre offentligt ansatte. Det gælder f.eks., i hvilket omfang en politimand i kraft af tjenesteforholdet er forpligtet til at fremkomme med oplysninger af faktisk karakter. Det samme gælder udstrækningen af strafansvaret for falsk forklaring, hvis den, der ikke har pligt til at svare, alligevel udtaler sig. Udvalget finder, at sådanne problemstillinger i givet fald bør behandles i en bredere sammenhæng og henviser i den forbindelse også til, at offentligt ansattes pligt til at udtale sig bl.a. er beskrevet i vejledningen »God adfærd i det offentlige« fra juni 2007 udgivet af Personalestyrelsen, KL og Danske Regioner.

Udvalget bemærker endvidere, at det ligesom i dag bør være en dommer, der i givet fald tager stilling til, om politipersonale har pligt til at udtale sig, og der må således tages skridt til en indenretlig afhøring, hvis politipersonale ikke vil afgive forklaring udenretligt til Politiklagemyndigheden.

Et mindretal i udvalget (1 medlem) finder det tvivlsomt, om udvalgets forslag vil medføre en væsentlig forøgelse af offentlighedens tillid til klagesystemet. For at optimere Politiklagemyndighedens undersøgelsesbeføjelser og dermed muligheden for at få klarlagt, hvad der faktisk er sket, foreslår mindretallet, at politipersonale i et vist omfang skal kunne afgive forklaring til Politiklagemyndigheden uden at risikere straf eller disciplinære sanktioner samtidig med, at politipersonale skal have en strafsanktioneret pligt til at udtale sig til Politiklagemyndigheden.

Mindretallet foreslår således, at Politiklagemyndigheden bør tillægges beføjelse til at udelukke et strafansvar eller et disciplinært ansvar, hvis det er åbenbart, at der ikke er grundlag for et sådant, og at Politiklagemyndigheden bør have samme beføjelser som politidirektøren til at fratage en rejst sigtelse i »almindelige straffesager«, jf. retsplejelovens § 749, stk. 2, og § 721, stk. 1, nr. 1, om indstilling af efterforskning og påtaleopgivelse, jf. også pkt. 3.4.1 ovenfor.

For så vidt angår politipersonales pligt til at udtale sig til Politiklagemyndigheden er den almindelige regel efter mindretallets opfattelse, at en ansat har pligt til at give oplysning til sin overordnede i almindelige klagesager. Politiklagemyndigheden er uafhængig og er ikke overordnet det almindelige politipersonale. Det medfører efter mindretallets opfattelse, at politipersonalet næppe efter almindelige forvaltningsretlige regler har pligt til at afgive oplysninger til Politiklagemyndigheden. Mindretallet foreslår derfor, at politipersonalet i adfærdsklagesager bør have pligt til under strafansvar at afgive forklaring til Politiklagemyndigheden. Mindretallet foreslår endvidere en regel om politipersonales pligt til

at udtale sig i straffesager mod politipersonale svarende til tjenestemandslovens § 21, stk. 4, hvorefter enhver ansat har pligt til under strafansvar at afgive forklaring til forhørslederen. Hvis en ansat vægrer sig ved at afgive forklaring, kan vedkommende indkaldes til at afgive forklaring i retten med udtalepligt og under sædvanligt vidneansvar. Mindretallet finder, at den foreslåede regel bør praktiseres således, at den ansatte har udtalepligt, men at denne alene kan gennemtvinges gennem indenretlig afhøring.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 176 og 191-197.

3.6.3. Advokatbeskikkelse og bisidder

De gældende regler om advokatbeskikkelse for klager og den indklagede politimand i adfærdsklagesager og for forurettede og den sigtede politimand i straffesager mod politipersonale har efter udvalgets opfattelse i det væsentlige fungeret tilfredsstillende og foreslås derfor som udgangspunkt videreført i en ny politiklageordning. Bestemmelserne afspejler efter udvalgets opfattelse på en passende måde den afvejning, der bør foretages mellem på den ene side hensynet til klageren og den indklagede politimand og på den anden side hensynet til de udgifter, der er forbundet med beskikkelse.

Udvalget finder dog, at der på et par punkter kan være anledning til at foretage justeringer af loven.

Udvalget finder ikke anledning til at foreslå ændringer af den nuværende praksis om advokatbeskikkelse, jf. herom pkt. 2.1.4 ovenfor, men foreslår, at det i bestemmelserne om advokatbeskikkelse markeres, at advokatbeskikkelse – ud over de tilfælde, hvor der skal afholdes retsmøde, eller hvor det følger af retsplejelovens kapitel 66 om beskikkelse af forsvarer eller kapitel 66 a om beskikkelse af bistandsadvokat for forurettede – kan ske efter en konkret vurdering, når særlige grunde taler derfor.

Udvalget foreslår endvidere, at det i reglerne vedrørende adfærdsklagesager præciseres, at beskikkede advokater ikke blot skal indkaldes til retsmøder, hvor deres klient skal afgive forklaring, men også til retsmøder, hvor andre skal afgive forklaring til brug for sagen. Det gælder både klagerens og indklagedes advokat. Det foreslås endvidere, at den beskikkede advokat skal have mulighed for under retsmøder ikke blot at stille spørgsmål til sin klient, men også til andre, der skal afgive forklaring i retten. Efter udvalgets opfattelse bør den beskikkede advokat i forbindelse med forklaringer hos Politiklagemyndigheden fortsat kun have adgang til at overvære forklaringer, der afgives af klienten. Det foreslås endvidere, at det i lovtæksten udtrykkelig angives,

at tidspunktet for afgivelse af forklaring i alle tilfælde så vidt muligt bør aftales med en beskikket advokat.

Udvalget er opmærksom på, at en beskikket advokat i adfærdsklagesager derved vil få større mulighed for at stille spørgsmål end en bistandsadvokat efter retsplejelovens kapitel 66 a. Udvalget finder imidlertid ikke, at dette kan give anledning til betænkeligheder under hensyn til sagernes forskellige karakter og de forskellige roller, som parterne har i en adfærdsklagesag og en straffesag.

Udvalget foreslår også, at den gældende bestemmelse om indklagedes adgang til at møde med en bisidder opretholdes, dog således at der sker en ændring af reglerne om betaling af udgifterne til bisidder. I dag afgøres spørgsmålet om betaling af en politimands udgifter til en bisidder efter tjenestemandenslovens § 23, hvorefter tjenestemænd godtgøres udgiften til en bisidder, hvis en undersøgelse efter tjenestemandensloven afsluttes uden disciplinær sanktion. I andre tilfælde afgør vedkommende minister under hensyntagen til sagens udfald og omstændighederne i øvrigt, om udgiften til bisidder skal godtgøres helt eller delvist.

Udvalget foreslår, at det i stedet bliver Politiklagemyndigheden, der bestemmer, om udgifterne til bisidder skal betales af statskassen. Politiklagemyndigheden bør efter udvalgets opfattelse normalt kun tage stilling hertil efter anmodning. Hvis der ikke udtales kritik af den indklagede politimand, bør det normalt bestemmes, at statskassen betaler udgifterne til bisidder, mens det i andre tilfælde må bero på en konkret vurdering, om udgifterne til bisidder bør betales af statskassen. Hvis retten har givet afslag på at beskikke en advokat, kan det indgå i Politiklagemyndighedens vurdering af, om der er anledning til at lade statskassen afholde udgifterne til en advokat som bisidder.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 176-178.

3.6.4. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets (henholdsvis flertallets) overvejelser og forslag om parternes pligt til at udtale sig og om advokatbeskikkelse, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Med hensyn til spørgsmålet om politipersonalets pligt til at udtale sig til Politiklagemyndigheden og mindretallets bemærkninger herom bemærker Justitsministeriet, at det med lovforslaget er forudsat, at politipersonale vil have pligt til at udtale sig udenretligt over for Politiklagemyndigheden i samme omfang, som de i dag har pligt til at udtale sig over for statsadvokaterne, når disse undersøger politikklager, jf. pkt. 2.1.4 ovenfor om gældende ret. Det må som udgangspunkt anses for omfattet

af politipersonalets tjenstlige forpligtelser at udtale sig til den myndighed, som efter lovgivningen behandler klager over politiet og anmeldelser om politipersonales strafbare forhold – naturligvis som udgangspunkt med de begrænsninger, der følger af princippet om, at der ikke er pligt til at udtale sig ved risiko for selvinkriminering. Dette har bl.a. den konsekvens, at en politimand, som afviser at udtale sig, selv om der ikke er risiko for selvinkriminering, både i dag og efter den foreslåede ordning efter omstændighederne vil kunne mødes med disciplinære sanktioner. Hertil kommer, at der både efter den gældende og den foreslåede ordning er mulighed for indenretlig afhøring af politipersonale som vidner under sædvanligt strafansvar også her med respekt for princippet om, at en person ikke har pligt til at inkriminere sig selv.

Rigsadvokaten har i øvrigt over for Justitsministeriet oplyst, at man i den gældende ordning i praksis meget sjældent oplever tilfælde, hvor politipersonale afviser at udtale sig i forbindelse med behandlingen af en klagesag mv.

Forslaget fra udvalgets mindretal indebærer, at politipersonalet under strafansvar skal være forpligtet til at afgive forklaring til Politiklagemyndigheden, og er i hvert fald i et vist omfang kombineret med en frit lejdeordning, hvor den pågældende ikke risikerer straf eller disciplinær forfølgning. Som der nærmere er redegjort for i pkt. 3.1.6 ovenfor, finder Justitsministeriet imidlertid ligesom udvalgets flertal, at der som følge af politiets særlige magtbeføjelser ikke bør indføres en ordning, hvor den pågældende politimand i andet end de mindre alvorlige notitssager, jf. pkt. 3.4.2, ikke kan pålægges disciplinært ansvar eller strafansvar i anledning af sine handlinger.

På den anførte baggrund finder Justitsministeriet ikke grundlag for at indføre en ordning som foreslået af udvalgets mindretal.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 7 (forslag til retsplejelovens §§ 1019 f-1019 g og 1019 i-1019 j (om indklagedes og klagers retsstilling i adfærdsklagesager)) og lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens §§ 1020 g-h (om politipersonales og klagers retsstilling i straffesager mod politipersonalet)), og bemærkningerne hertil.

3.7. Sagsbehandlingstid

3.7.1. I de senere år har bl.a. sagsbehandlingstiden i sager om klager over politiet været kritiseret. På den baggrund fremgik det af udvalgets kommissorium, at udvalget skulle være opmærksom på vigtigheden af, at

klageordningen i videst muligt omfang sikrer en hurtig gennemførelse af sagernes behandling.

Udvalget konstaterer, at der de senere år er iværksat en række tiltag med henblik på at nedbringe sagsbehandlingstiden, bl.a. har statsadvokaterne fået tilført yderligere jurister til at behandle klagesagerne, der er blevet oprettet særlige enheder hos statsadvokaterne med hovedansvar for politiklagesagerne, og der er etableret målesystemer, så udviklingen i sagsbehandlingstiden kan følges bedre.

Udvalget har overvejet, i hvilket omfang det som led i bestræbelserne på at fremme politiklagesagernes behandling kan være nyttigt at anvende egentlige fristregler for sagsbehandlingen. Som der nærmere er redegjort for af Strafferetsplejeudvalget i betænkning nr. 1492/2007 kan en fristregel, der indebærer en præcis grænse for, hvornår et bestemt skridt i sagsbehandlingen skal være tilendebragt, virke i retning af at opnå det ønskede resultat, men det er væsentligt at være opmærksom på, at sådanne regler også rummer en række ulemper.

Udvalget har også overvejet, på hvilken måde lovgiver, der (uden at fastsætte bestemte frister) fastslår, hvem der har ansvaret for sagernes fremme, kan være med til at fremskynde sagsbehandlingen.

Udvalget bemærker, at enhver drøftelse af sagsbehandlingstider har sammenhæng med, hvilke ressourcer der stilles til rådighed for sagsbehandlingen.

Udvalget fremhæver også, at det ikke er muligt at opnå en hurtig sagsbehandling, medmindre alle aktører »spiller med«. Det er derfor vigtigt, at der i forbindelse med f.eks. tilrettelæggelse af afhøringer udvises betydelig fleksibilitet, og klagerens eller indklagedes ønske om en bestemt advokat bør vurderes i forhold til sagens effektive fremme.

3.7.2. Udvalget sonderer ved sine overvejelser om disse spørgsmål mellem straffesager og adfærdsklagesager.

Det gældende kapitel 93 c om straffesager mod politipersonale indeholder ikke særregler om efterforskning, påtaleopgivelse og tiltalerejsning, og udvalget fremhæver, at straffesager mod politipersonale indholdsmæssigt bør efterforskes og afgøres på samme måde som straffesager mod andre borgere.

Udvalget finder på denne baggrund, at der som udgangspunkt ikke i straffesager mod politipersonale bør gælde særlige bestemmelser med krav om en hurtigere sagsbehandling end i andre straffesager.

Retsplejelovens § 718 a, stk. 1, om, at der skal træffes afgørelse inden rimelig tid, og anklagemyndighedens forpligtelse efter § 718 a, stk. 2, til at underrette sigtede om, hvorpå sagen beror, og hvornår afgørelse i sagen kan

forventes truffet, vil også gælde i straffesager mod politipersonale. En sigtet politimand vil desuden kunne anvende adgangen efter § 718 b til at indbringe sagen for retten, hvis en afgørelse om påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning mv. ikke truffet inden 1 år og 6 måneder efter det tidspunkt, hvor han eller hun er gjort bekendt med sigtelsen. Yderligere vil retten efter § 733, stk. 2, kunne nægte at beskikke den advokat, som sigtede ønsker som forsvarer, hvis dennes medvirken vil medføre en forsinkelse af betydning for sagens fremme.

For så vidt angår sagens behandling efter tiltalerejsning ved domstolene følger det af retsplejelovens § 843 a, at hovedforhandlingen så vidt muligt skal berammes inden 2 uger fra indleveringen af anklageskriftet, og at det påhviler anklagemyndigheden og forsvareren at tilrettelægge deres virke således, at sagen kan gennemføres inden for rimelig tid.

Underrettingsforpligtelsen i retsplejelovens § 718 a, stk. 2, retter sig kun mod den sigtede. I straffesager mod politipersonale, hvor nogen påstår sig udsat for et strafbart forhold fra den myndighed, som skal håndhæve loven, kan der imidlertid efter udvalgets opfattelse være et særligt behov for, at også anmeldere og forurettede underrettes om sagens forløb.

Udvalget foreslår derfor, at der i retsplejelovens kapitel 93 c indsættes en særlig bestemmelse om, at en anmelder af et strafbart forhold mod en politimand, hvis der ikke inden for 1 år er truffet afgørelse om indstilling af efterforskningen, påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning i sagen, skriftligt skal underrettes om, hvorpå sagen beror, og hvornår det kan forventes, at der vil blive truffet afgørelse i sagen. I tilfælde, hvor der ikke er nogen anmelder, men hvor nogen er død eller kommet alvorlig til skade som følge af politiets indgriben eller i politiets varetægt, bør der gives en tilsvarende underretning til den forurettede eller til de efterladte.

Er en politimand sigtet i sagen, bør den pågældende ligeledes underrettes om sagens stilling, hvis der ikke er truffet afgørelse inden for 1 år fra det tidspunkt, hvor der er indgivet anmeldelse. Efter udvalgets opfattelse bør underretning til den sigtede i disse sager således gives 6 måneder tidligere end til sigtede i almindelige straffesager efter retsplejelovens § 718 a, stk. 1, jf. ovenfor.

Udvalget foreslår endvidere, at der bør gives underretning på ny, hvis der 6 måneder efter den seneste underretning fortsat ikke er truffet afgørelse.

Udvalget finder ikke grundlag for at foreslå, at der tillægges anmelderen mv. en særlig ret til at indbringe sagen for retten, hvis der ikke er truffet afgørelse inden rimelig tid. Noget sådant ville også være i modsætning til, hvad der gælder i andre straffesager. En sigtet poli-

timand kan derimod efter den almindelige bestemmelse i retsplejelovens § 718 b indbringe sagen for retten efter 1 år og 6 måneder, hvis der ikke er truffet afgørelse om påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning mv. med henblik på, at retten i givet fald kan fastsætte en frist for anklagemyndighedens afgørelse af tiltalespørgsmålet.

Udvalget foreslår, at underretningen gives af den myndighed, hvor sagen er under behandling. Er sagen under behandling hos Politiklagemyndigheden, bør det derfor være denne myndighed, der giver underretningen. Er sagen sendt til statsadvokaten med henblik på stillingen til tiltalespørgsmålet, bør statsadvokaten give underretningen. Fristen på 1 år og opfølgningerne hvert halve år bør tidsmæssigt ses under ét. Der løber altså ikke nogen ny frist fra sagens oversendelse fra Politiklagemyndigheden til anklagemyndigheden.

3.7.3. Da adfærdsklagesager ikke er straffesager, er de ikke omfattet af retsplejelovens almindelige straffeprocessuelle bestemmelser, herunder om sagernes fremme. Disse sager vil ofte i deres omfang og problemstilling være af mindre indgribende betydning for både klageren og indklagede.

Udvalget finder, at det bl.a. af hensyn til tilliden til klageordningen er vigtigt, at sagsbehandlingstiden også i adfærdsklagesager ikke bliver for lang. Udvalget foreslår derfor, at der i retsplejelovens kapitel 93 b om adfærdsklager indsættes en bestemmelse svarende til retsplejelovens § 718 a, stk. 1, så det kommer til at fremgå, at også adfærdsklagesager skal afgøres inden rimelig tid. Bestemmelsen er således ikke nogen absolut fristregel. Dertil er sagerne alt for forskellige, og der vil altid være klager, som det af forskellige grunde vil tage længere tid at behandle. Udvalget finder derfor heller ikke, at det direkte i lovteksten bør angives, at der »så vidt muligt« bør være truffet afgørelse inden en bestemt tidsfrist. En sådan lovbestemmelse vil efter udvalgets opfattelse ikke have noget reelt indhold, og den tilsigtede fremskyndelse af sagsbehandlingstiden vil bedre kunne opnås ved administrative målsætninger svarende til dem, som allerede er opstillet, og hvor der tages hensyn til, at der nødvendigvis er visse sager, der trækker ud.

Udvalget foreslår endvidere, at der også i adfærdsklagesager indføres en underretningspligt, således at der skal gives underretning til klageren og til den politimand, der er klaget over, hvis der ikke inden 6 måneder er taget stilling til klagen. Underretningen bør indeholde oplysning om, hvorpå sagen beror, og hvornår det kan forventes, at der vil blive truffet afgørelse.

Med hensyn til adfærdsklagesagerne foreslår udvalget for at fremme sagsbehandlingen endvidere, at der ind-

sættes en særskilt bestemmelse i retsplejelovens kapitel 93 b om klager, hvor det er åbenbart, at der ikke er grundlag for at fortsætte en undersøgelse. Bestemmelsen skal give Politiklagemyndigheden mulighed for i sager, hvor det efter en indledende undersøgelse er åbenbart, at der ikke kan gives klageren medhold, at træffe en hurtig afgørelse uden yderligere undersøgelser og med en kort sagsfremstilling i det skriftlige svar. Det bør af afgørelsen fremgå, at der er tale om en afgørelse, der er truffet efter denne særlige fremgangsmåde.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 138-150.

3.7.4. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed. Det er dog i lovforslaget præciseret, at underretning om sagsbehandlingstiden i straffesager og sager om personer, der er afgået ved døden eller kommet alvorligt til skade i politiets varetægt mv., skal gives til de personer, der skal underrettes om Politiklagemyndighedens eller anklagemyndighedens senere afgørelse. Det vil sige, at anmelder og de personer, der efter retsplejelovens almindelige regler skal underrettes om afgørelsen i straffesager (typisk forurettede og sigtede ved f.eks. påtaleopgivelser, jf. retsplejelovens § 724, stk. 1 (som ikke foreslås ændret)), skal underrettes i straffesager mod politipersonale mv., jf. forslaget til retsplejelovens § 1020 f. I adfærdsklagesager skal klager og indklagede underrettes, jf. forslaget til retsplejelovens § 1019 n.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 7 (forslag til retsplejelovens § 1019 d (om afvisning af åbenbart grundløse adfærdsklager og § 1019 n om afgørelser inden for rimelig tid og underretningspligt i adfærdsklagesager)), og lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 1020 f (om underretningspligten i straffesager)), og bemærkningerne hertil.

3.8. Erstatningskrav

3.8.1. I nogle tilfælde kan der ikke gennemføres en straffesag mod en bestemt politimand, selv om det må antages, at nogen har været udsat for en strafbar handling fra politiets side.

I sådanne situationer er det efter udvalgets opfattelse vigtigt at fremhæve, at det også i politiklagesager kan pålægges politiet at betale erstatning, hvis der efter almindelige erstatningsretlige regler foreligger et erstatningspådragende forhold. Som det nærmere er beskrevet i betænkningen side 58, er der flere eksempler på, at personer har fået medhold i et erstatningskrav, også selv om der ikke er fundet grundlag for en straffesag mod en bestemt polititjenestemand.

Det forskellige udfald af sagerne om henholdsvis erstatning og straf i anledning af det samme forhold skyldes, at betingelserne for at få medhold i et erstatningskrav adskiller sig fra betingelserne for at pålægge en person strafansvar. Forskellen mellem en sag om erstatningskrav og en straffesag kan efter udvalgets opfattelse sammenfattes i 3 punkter. For det første vil beviskravene for at give en person medhold i et erstatningskrav mod politiet almindeligvis være mindre end for at straffe en bestemt politimand. Der skal således normalt tilvejebringes en stærkere grad af sandsynliggørelse i straffesager end i erstatningssager. For det andet kræves der ikke forsæt for at pålægge erstatningsansvar, idet også uagtsom adfærd efter almindelige erstatningsretlige regler kan begrunde erstatning. Det kræves således ikke, at skadevolderen i en erstatningssag f.eks. skal have haft til hensigt at forvolde skade. For det tredje kan systemfejl og fejl begået af en ikke-identificeret politimand begrunde erstatning. Det kræves således ikke, at en bestemt politimand har begået fejlen, idet også fejl ved politiledelsens tilrettelæggelse af arbejdet eller en fejl, hvor den, der har begået fejlen, ikke kan identificeres, efter omstændighederne vil kunne medføre erstatningsansvar.

Udvalget finder ikke anledning til at foreslå, at alle erstatningskrav mod politiet, dvs. erstatningskrav vedrørende forhold uden for strafferetsplejen, med tilknytning til politiklageordningen skal behandles efter den særlige procedure i retsplejelovens kapitel 93 a. Efter denne procedure er der bl.a. en særlig let adgang til domstolsprøvelse i sager om erstatning i tilknytning til sager inden for strafferetsplejen, da statsadvokaten på begæring fra den erstatningssøgendes skal indbringe erstatningssagen for domstolene, og der beskikkes på begæring en advokat for den erstatningssøgende. Adgangen hertil bør efter udvalgets opfattelse begrænses til de alvorligste erstatningssager. Til gengæld finder udvalget, at der i de alvorligste sager bør gives en erstatningssøgende mulighed for at få sit krav behandlet efter de særlige regler i kapitel 93 a, således at han eller hun ikke er nødt til at anlægge en civil sag mod politiet.

Udvalget finder, at den lette adgang efter retsplejelovens kapitel 93 a til at få prøvet erstatningskrav mod politiet bør gælde i alle tilfælde, hvor nogen er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Afgrænsningen af personkredsen er den samme som i den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 1020 a, stk. 2 (som videreføres i forslaget til retsplejelovens § 1020 a, stk. 2, hvorefter der i disse sager skal iværksættes en efterforskning, uanset om der er mistanke om, at der er begået et strafbart forhold).

Erstatningskrav mod politiet vil allerede i dag i et vist omfang kunne behandles efter kapitel 93 a, jf. § 1018 h. Det kræver dog, at der er tale om krav i forbindelse med sager inden for strafferetsplejen, hvilket f.eks. omfatter erstatningskrav som følge af uberettiget varetægtsfængsling. Udvalgets forslag indebærer, at alle erstatningskrav i forbindelse med dødsfald eller alvorlig tilskadekomst, f.eks. i forbindelse med detentionsanbringelse eller andre politimæssige indgreb uden for strafferetsplejen, vil kunne behandles efter kapitel 93 a.

Den foreslåede bestemmelse herom bør af systematiske grunde indsættes i kapitel 93 c om straffesager mod politipersonale og ikke i kapitel 93 a (som ikke foreslås ændret), som alene vedrører erstatningskrav i forbindelse med sager inden for strafferetsplejen.

Forslaget medfører, at alle erstatnings- og godtgørelseskrav vedrørende personskade og tingsskade i forbindelse med dødsfald og alvorlig tilskadekomst som følge af politiets indgriben mv. kan behandles efter retsplejelovens kapitel 93 a. Det er kun fremgangsmåden i kapitel 93 a, der gøres anvendelig. Der er altså ikke tale om et objektivt ansvar som efter §§ 1018 a-1018 d om bl.a. erstatning i anledning af varetægtsfængsling i sager, hvor påtalen opgives, eller hvor tiltalte frifindes. Der vil fortsat være tale om et almindeligt erstatningsansvar efter dansk rets almindelige erstatningsregler (culpaansvar). Forslaget indebærer, at det bliver statsadvokaten og Rigsadvokaten, der skal tage stilling til et erstatningskravs berettigelse og størrelse, jf. retsplejelovens § 1018 e, og sørge for, at kravet bliver indbragt for retten, hvis den erstatningssøgende anmoder om det, jf. retsplejelovens § 1018 f.

Endvidere indebærer forslaget, at der på begæring skal beskikkes en advokat for den erstatningssøgende, jf. § 1018 f, stk. 2. Udvalget finder, at udgifterne til advokatbeskikkelse i alle tilfælde bør afholdes endeligt af statskassen for den, der vælger at lade en erstatningssag behandle efter kapitel 93 a.

Der henvises i øvrigt til betænkningen side 171-175.

3.8.2. Justitsministeriet kan tilslutte sig udvalgets overvejelser og forslag, og lovforslaget er i det væsentlige udformet i overensstemmelse hermed.

Efter retsplejelovens § 1018 e, stk. 1, skal krav fra en person, der har været sigtet, fremsættes inden to måneder efter meddelelse til sigtede om strafforfølgningens ophør eller efter afsigelse af en endelig dom. Krav fra andre skal fremsættes inden to måneder efter, at indgrebet er ophørt. Forslaget om, at retsplejelovens kapitel 93 a om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning skal finde tilsvarende anvendelse på sager om dødsfald eller alvorlig tilskadekomst som følge af politiets indgriben

mv., vil efter retsplejelovens § 1018 e, stk. 1, medføre, at erstatningskravet skal fremsættes inden to måneder efter, at indgrebet er ophørt. Fremsættes erstatningskrav inden for denne frist på 2 måneder, vil der imidlertid i princippet skulle ske en parallel sagsbehandling af erstatningskravet hos statsadvokaten og efterforskning af sagen hos Politiklagemyndigheden.

For at undgå dette foreslås det, at erstatningskrav i disse sager i stedet skal fremsættes inden to måneder efter endelig afgørelse i sager omfattet af § 1020 a, stk. 2, eller i en straffesag mod politipersonale i anledning af skader eller dødsfald nævnt i § 1020 a, stk. 2.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 1020 l) og bemærkningerne hertil.

4. De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget indebærer, at der oprettes en ny myndighed, Den Uafhængige Politiklagemyndighed (Politiklagemyndigheden), der overtager statsadvokaternes opgaver efter retsplejelovens kapitel 93 b med at undersøge og træffe afgørelse i sager om politipersonalets adfærd i tjenesten (adfærdsklager). Politiklagemyndigheden skal endvidere overtage statsadvokaternes opgave efter retsplejelovens kapitel 93 c med at efterforske strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten samt i sager om personer, der er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Efter lovforslaget vil et politiklageråd få det overordnede ansvar for myndighedens virksomhed. Politiklagenævne foreslås nedlagt.

Lovforslaget indebærer en omlægning af en eksisterende opgave og skønnes derfor ikke at have økonomiske konsekvenser af betydning for det offentlige. Udgifterne til driften af Politiklagemyndigheden og Politiklagerådet vil således blive finansieret af de mindreudgifter i politi og anklagemyndighed, der er en følge af, at de ovenfor nævnte opgaver foreslås overført til Politiklagemyndigheden, samt af de midler, der frigøres ved, at politiklagenævne nedlægges.

Lovforslaget skønnes ikke i øvrigt at have økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige af betydning.

5. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for erhvervslivet.

6. De administrative konsekvenser for borgere

Lovforslaget indebærer, at den forenkede procedure for behandling af erstatningskrav i retsplejelovens kapitel 93 a om erstatning i anledning af strafferetlig efterfølgning også skal kunne anvendes ved erstatningskrav i sager om personer, der er afgået ved døden eller kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Det indebærer bl.a., at der er en nem adgang til domstolsprøvelse af erstatningsspørgsmålet, og at der sker advokatbeskikkelse. Lovforslaget indebærer således en administrativ lettelse for borgere, der ønsker en domstolsprøvelse af anklagemyndighedens afgørelse om erstatningskrav i sager om personer, der er afgået ved døden eller kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben mv.

Lovforslaget har herudover ingen administrative konsekvenser for borgerne.

7. De miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder mv.

Betænkning nr. 1507/2009, som lovforslaget bygger på, har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, Samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Rigsadvokaten, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Statsadvokater, Rigspolitiet, Politidirektørforeningen, Politiforbundet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Advokatrådet, Landsforeningen af beskikkede advokater, Institut for Menneskerettigheder, Retssikkerhedsfonden, Retspolitisk Forening, Det Kriminalpræventive Råd, Amnesty International, Kommunernes Landsforening, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Danske Advokater, Landsforeningen af Politiklagenævn, Danske Regioner og Datatilsynet.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter

Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Lovforslaget indebærer en administrativ lettelse for borgere, der ønsker en domstolsprøvelse af anklagemyndighedens afgørelse om erstatningskrav i sager om personer, der er afgået ved døden eller kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Ingen	
Lovforslaget har herudover ingen administrative konsekvenser for borgerne.		
Forholdet til EU-retten	Ingen	Ingen

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

(Retsplejeloven)

Til nr. 1 (overskrift til første bog, femte afsnit)

Retsplejelovens femte afsnit har i dag overskriften »Politimyndigheden«, men i bestemmelserne i kapitel 11 anvendes betegnelsen »politiet«. Det foreslås på denne baggrund, at overskriften til femte afsnit ændres til »Politiet«, herunder for at undgå forveksling med den foreslåede overskrift til sjette afsnit om Den Uafhængige Politiklagemyndighed.

Til nr. 2 (første bog, sjette afsnit)

Det foreslås, at der indsættes et nyt afsnit om Den Uafhængige Politiklagemyndighed.

Til § 118

Den foreslåede bestemmelse er ny og indebærer, at der oprettes en ny statslig myndighed, der betegnes Den Uafhængige Politiklagemyndighed. I daglig tale kaldes myndigheden Politiklagemyndigheden.

Efter forslaget til *stk. 1* er myndigheden en selvstændig myndighed, der ledes af Politiklagerådet og en direktør. Myndighedens opgave er at undersøge og træffe afgø-

relse i adfærdsklagesager og efterforske straffesager mod politipersonale, jf. *stk. 2*.

I *stk. 3* fastslås det, at Politiklagemyndigheden udøver sine funktioner i fuld uafhængighed. Det indebærer, at myndigheden ikke er underlagt anklagemyndigheden eller Justitsministeriet i faglig henseende, og at myndighedens afgørelser ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Politiklagemyndigheden vil dog være undergivet anklagemyndigheden (Rigsadvokaten og statsadvokaterne) i relation til generelle instrukser i straffesager mod politipersonalet. Myndigheden skal således følge de generelle forskrifter og direktiver om efterforskningen i straffesager, der kommer fra navnlig Rigsadvokaten. Endvidere vil Politiklagemyndighedens afvisning af en anmeldelse kunne påklages til statsadvokaten, jf. forslaget til § 1020 d, *stk. 2*, og bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 118 a

Den foreslåede bestemmelse er ny og indebærer, at Politiklagerådet er Politiklagemyndighedens øverste ledelse og har det overordnede ansvar for myndighedens virksomhed. Den daglige ledelse varetages af direktøren, jf. forslaget til § 118 c.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 118 b

Den foreslåede bestemmelse er ny og indebærer, at rådets formand skal være landsdommer. Rådet skal derudover efter stk. 1 bestå af 4 medlemmer: En advokat, en universitetslærer i retsvidenskab og to repræsentanter for offentligheden.

Medlemmerne beskikkes efter *stk. 2* for en periode på 4 år, og genbeskikkelse kan kun ske en enkelt gang. Den maksimale periode for medlemskab af rådet er således 8 år.

Stk. 3-5 indeholder bestemmelser om, hvem der skal indstille medlemmerne af rådet. Det foreslås, at formanden beskikkes efter indstilling fra de to landsretter. Det forudsættes i den forbindelse, at formandskabet går på skift mellem de to landsretter for at sikre, at begge landsretter bliver repræsenteret. Endvidere bør suppleanten for formanden være en dommer fra Vestre Landsret, hvis formanden er fra Østre Landsret, og omvendt. Det foreslås endvidere, at advokaten beskikkes efter indstilling fra Advokatrådet, og at offentlighedsrepræsentanterne ligesom i Dommerudnævnelsesrådet beskikkes efter indstilling fra henholdsvis Kommunernes Landsforening og Dansk Folkeoplysnings Samråd. Det forudsættes, at justitsministeren i almindelighed vil følge indstillingerne. Universitetslæreren udpeges ligesom i Procesbevillingsnævnet af justitsministeren (uden indstilling), idet det forudsættes, at der peges på en universitetsjurist med viden om og interesse for politiklageområdet.

Stk. 6 fastslår for at sikre rådets uafhængighed af politiske interesser, at medlemmer af Folketinget, regionsråd og kommunalbestyrelser ikke kan være medlem af Politiklagerådet. Dette svarer til, hvad der i dag gælder for medlemmer af politiklagenævnene, jf. den gældende § 1021, stk. 5.

I *stk. 7* er det bestemt, at der skal beskikkes en suppleant for hvert af rådets medlemmer. Bestemmelserne i stk. 1-6 finder tilsvarende anvendelse ved beskikkelse af suppleanterne.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 118 c

Den foreslåede bestemmelse er ny og indebærer efter *stk. 1*, at Politiklagemyndighedens daglige ledelse forestås af en direktør, der er chef for myndighedens medarbejdere og ansvarlig for driften i forhold til Politiklagerådet. Direktøren skal i sit arbejde alene følge de anvisninger og retningslinjer, som gives af rådet. Direktøren bør være en fagligt velkvalificeret jurist med inte-

resse for politiets forhold og helst med en alsidig baggrund og bred erfaring.

Direktøren er ikke medlem af rådet og har ikke stemmeret ved afstemninger i rådet, men direktøren deltager i rådets møder, jf. *stk. 2*, medmindre rådet undtagelsesvis træffer anden bestemmelse. Det forudsættes, at denne adgang udnyttes snævert.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 118 d

Den foreslåede bestemmelse er ny og indebærer, at Politiklagerådet selv fastsætter sin forretningsorden, der bl.a. vil kunne indeholde bestemmelser om forberedelse af sager, der skal forelægges for rådet, om rådets møder og afstemninger.

Rådet vil endvidere kunne fastsætte nærmere retningslinjer for, hvilke sager der skal eller kan forelægges for rådet. Rådet vil have den endelige beslutning om indholdet af retningslinjer og vejledninger, som udarbejdes af Politiklagemyndigheden f.eks. om behandlingen af særlige sagskategorier, og om myndighedens årsberetning.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 118 e

Den foreslåede bestemmelse er ny og indebærer, at Politiklagemyndigheden overtager Rigsadvokatens opgave med at afgive en årlig beretning om politiklageområdet. Beretningen skal vedrøre både adfærdsklager og straffesager. Årsberetningen bør også indeholde nærmere oplysninger om de straffesager og disciplinærsager, der i årets løb har været rejst som følge af myndighedens arbejde. Det forudsættes, at beretningen udarbejdes under inddragelse af anklagemyndigheden, politidirektørerne og Rigspolitiet, og at disse myndigheder stiller materiale, herunder statistik og de øvrige nødvendige oplysninger, til rådighed for Politiklagemyndigheden.

Politiklagemyndigheden forudsættes også at informere offentligheden om myndighedens arbejde på andre måder end gennem årsberetningen. Politiklagemyndigheden forudsættes således bl.a. at have egen hjemmeside, hvor oplysninger om klager over og straffesager mod polititjenestemænd samles.

Medarbejdere fra Politiklagemyndigheden kan endvidere deltage som undervisere i forbindelse med uddannelse af politifolk og i øvrigt deltage i oplysende arbejde om klager over politiet.

Politiklagemyndigheden deltager desuden i det internationale samarbejde, der er under opbygning i forhold til tilsvarende myndigheder i andre europæiske lande.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3 (første bog, sjette afsnit)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af det foreslåede nye afsnit om Politiklagemyndigheden, jf. lovforslagets § 1, nr. 2.

Til nr. 4 (§ 722, stk. 1, nr. 2)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af den nye lov om social service, der trådte i kraft den 1. januar 2007 (lov nr. 573 af 24. juni 2005, jf. lovbekendtgørelse nr. 979 af 1. oktober 2008).

Til nr. 5 (§ 769, stk. 2, nr. 1)

Der er tale om redaktionel ændring, idet der rettelig skal stå »straffelovens« i stedet for »denne lovs«.

Til nr. 6 (§ 821 b, stk. 1, 2. pkt.)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af ændringen af retsplejelovens § 792 b, stk. 1, ved lov nr. 369 af 25. juni 2005.

Den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 821, stk. 1, 2. pkt., indeholder en henvisning til § 792 b, stk. 1, og en delvis gengivelse af ordlyden af § 792 b, stk. 1, før bestemmelsen blev ændret ved lov nr. 369 af 25. juni 2005.

Det foreslås, at ordlyden af § 821, stk. 1, 2. pkt., ændres, så den igen kommer til at svare til ordlyden af § 792 b, stk. 1.

Til nr. 7 (kapitel 93 b)

Det foreslås, at retsplejelovens kapitel 93 b om klager over politipersonalet erstattes af et nyt kapitel som følge af, at der foreslås oprettet en ny politiklagemyndighed. Kapitlets overskrift foreslås ikke ændret og vil således også fremover være »Klager over politipersonalet«.

Til § 1019

Den foreslåede bestemmelse svarer – bortset fra, at kompetencen til at undersøge og træffe afgørelse i adfærdsklagesager henlægges til Politiklagemyndigheden – i det hele til den gældende § 1019. Der foreslås således ikke ændringer i den typemæssige eller personmæssige afgrænsning af politiklageområdet, som er angivet i *stk. 1*. Klager over politipersonales adfærd uden for tje-

nesten er fortsat ikke omfattet af klageordningen, og klageordningen omfatter ikke politiets kontorphonale og civilmedhjælpere og medarbejderne i statsadvokaturerne og hos Rigsadvokaten.

Efter *stk. 2* skal rigspolitichefen yde Politiklagemyndigheden bistand til undersøgelsen. Det kan f.eks. være politiets tekniske afdelinger. Sådan bistand er alene tænkt at kunne blive aktuel i meget omfattende og komplicerede adfærdsklagesager. Undersøgelsen foretages i givet fald på Politiklagemyndighedens ansvar, og det er Politiklagemyndigheden, der træffer afgørelse i sagen.

Efter *stk. 3* kan politiet på egen hånd foretage uopsættelige undersøgelseskridt. Formålet med bestemmelsen, der har et snævert anvendelsesområde, er at undgå bevistab. Adgangen til at foretage uopsættelige skridt vil formentlig have noget større praktisk betydning i straffesager, jf. forslaget til § 1020 c, stk. 3. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse. Hvis politiet foretager undersøgelseskridt, skal Politiklagemyndigheden snarest underrettes herom.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2 (om assistance i forbindelse med Politiklagemyndighedens undersøgelser), pkt. 3.3 (om hvem der kan klages over, og hvilke typer klager der skal være omfattet af klageordningen) og pkt. 3.4 (om Politiklagemyndighedens kompetence i adfærdsklagesager) i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 a

Den foreslåede bestemmelse beskriver ligesom den gældende bestemmelse i § 1019 a, hvordan, hvornår og til hvem en adfærdsklage kan indgives. Bestemmelsen indeholder ligesom den gældende bestemmelse ikke en nærmere regulering af, hvem der kan klage. Typisk vil en klage blive indgivet af den, der anser sig for forulempet af politiet eller eventuelt af en advokat for den pågældende. Klagen vil imidlertid også kunne indgives f.eks. af den pågældendes forældre eller af forbipasserende.

Klagen skal efter *stk. 1* indgives til Politiklagemyndigheden. Indgives klagen til politiet eller en anden myndighed, skal den straks videresendes til Politiklagemyndigheden, uden at der iværksættes nogen sagsbehandling. Der er dog intet til hinder for, at politiet i forbindelse med videresendelsen fremkommer med oplysninger eller vedlægger relevant materiale, som kan være med til at belyse sagen. Skønner politiet, at en klage er egnet til notitssagsbehandling, kan politiet uden forelæggelse for Politiklagemyndigheden indkalde klageren til en samtale med henblik på at afslutte sagen som notitssag, jf. forslaget til § 1019 k. Politiet skal i så fald underrette Politiklagemyndigheden om sagen ved at sen-

de en kopi af klagen. Det forudsættes, at politiet sender kopi af klagen umiddelbart efter, at klagen er modtaget. Hvis Politiklagemyndigheden ikke er enig med politiet i, at sagen er egnet til notitssagsbehandling, kan Politiklagemyndigheden tage sagen op af egen drift, jf. forslaget til § 1019 b. Det forudsættes endvidere, at Politiklagemyndigheden underretter vedkommende politidirektør om, at sagen i givet fald ikke bør afgøres som notitssag.

Stk. 2 svarer til den gældende § 1019 a, stk. 1, 2. pkt., og indebærer, at klage over myndighedsmisbrug fra politiets side under behandlingen af en straffesag kan fremsættes mundtligt til retsbogen. Hvis der klages til retsbogen, skal retten sende en udskrift af retsbogen til Politiklagemyndigheden, der så behandler sagen på samme måde som andre klager.

Stk. 3 viderefører den gældende 6-måneders frist for klage i § 1019 a, stk. 2. Det foreslås dog, at bestemmelsen om afvisning på grund af for sen indgivet klage ændres, således at 6-måneders fristen bliver en egentlig klagefrist og ikke blot en »kan-regel«. Det betyder, at klagen skal afvises, hvis den ikke er indleveret inden 6 måneder. Politiklagemyndigheden kan dog i særlige tilfælde behandle sagen, hvis indleveringen sker senere, f.eks. hvis fristoverskridelsen skønnes undskyldelige omstændigheder, eller der er tale om en alvorlig sag, som ikke bør afsluttes alene som følge af fristoverskridelsen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 b

Den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende § 1019 k og indebærer, at Politiklagemyndigheden af egen drift kan iværksætte en undersøgelse efter kapitel 93 b, f.eks. hvis en offentlig interesse tilsiger, at omstændighederne i forbindelse med politiets virksomhed ved en bestemt lejlighed bør undersøges og vurderes. Der gælder i denne situation ikke nogen 6-måneders frist, jf. forslaget til § 1019 a, stk. 3.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 c

Den foreslåede bestemmelse er ny og omhandler Politiklagemyndighedens undersøgelse. Det er Politiklagemyndigheden, der skal sørge for at indhente det materiale, som er nødvendigt for at afgøre sagen. Myndigheden kan skriftligt eller telefonisk indhente oplysninger fra klageren, en indklaget politimand og andre. Klageren, indklagede og andre (f.eks. personer, der har overværet episoden) kan anmodes om at afgive forklaring til brug for sagen. Politiet stiller det skriftlige og

andet materiale til rådighed, som Politiklagemyndigheden anmoder om, og det forudsættes, at politiet også på anden måde bidrager til sagens oplysning, f.eks. ved at besvare forespørgsler fra Politiklagemyndigheden om bestemte aspekter i sagen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 d

Den foreslåede bestemmelse er ny og indebærer, at Politiklagemyndigheden får mulighed for at afvise klager, hvor det efter en indledende undersøgelse er åbenbart, at der ikke kan gives klageren medhold. Sagen kan afvises ved en hurtig afgørelse uden yderligere undersøgelser og med en kort sagsfremstilling i det skriftlige svar. Det skal af afgørelsen fremgå, at der er tale om en afgørelse, der er truffet efter denne særlige fremgangsmåde.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 e

Den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende bestemmelse i § 1019 b, 1. pkt., med den ændring, at det vil være tilstrækkeligt, at der - som det allerede i dag sker i nogle tilfælde - ikke på dette stadium af sagen udarbejdes en sagsfremstilling, men alene gives indklagede en kopi af klagen. Muligheden for alene at give indklagede en kopi af klagen vil navnlig have betydning i tilfælde, hvor Politiklagemyndigheden vurderer, at der ikke er behov for en egentlig sagsfremstilling. Er der tale om en kompliceret klage eller en klage f.eks. med påstand om hårdhændet behandling grænsende til en voldsanmeldelse, er det væsentligt for indklagede nøjagtigt at vide, hvad undersøgelsestemaet er. Der skal derfor i sådanne sager altid udarbejdes en sagsfremstilling, som udleveres til indklagede. Indklagede skal også i disse sager have en kopi af selve klagen.

Indklagede skal have adgang til at udtale sig om klagen. Som nærmere redegjort for i pkt. 3.6 i de almindelige bemærkninger forudsættes det, at indklagede har pligt til at udtale sig til Politiklagemyndigheden i samme omfang, som indklagede i dag har pligt til at udtale sig til statsadvokaten. Hvis indklagedes oplysninger kan udsætte ham eller hende for strafansvar eller disciplinæransvar, er der dog ingen oplysningspligt, jf. forslaget til § 1019 g, stk. 1.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 (om Politiklagemyndighedens kompetence i adfærdsklagesager) og pkt. 3.6 (om parternes pligt til at udtale sig samt advokatbeskikkelse) i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 f

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at den indklagede politimand som hidtil i forbindelse med afgivelse af forklaring har ret til at møde med en bisidder, jf. den gældende bestemmelse i § 1019 c, 1. pkt. Denne adgang udnyttes ofte i praksis. Det er ikke i bestemmelsen fastsat, hvem der kan være bisidder, men det vil ofte være en organisationsrepræsentant. Bisidderen kan også være en advokat. Det vil som hidtil kun helt undtagelsesvist være muligt for Politiklagemyndigheden at tilsidesætte valget af bisidder. Politiklagemyndigheden vil således kun kunne tilsidesætte valget af bisidder, når den indklagedes interesse i at kunne lade sig bistå af den pågældende findes at burde vige for væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, f.eks. i tilfælde, hvor parten under et møde med Politiklagemyndigheden ønsker sig bistået af flere personer og myndigheden af hensyn til sagsbehandlingen, ro og orden, finder at burde begrænse antallet af bisiddere eller helt udelukke andre end den indklagede selv fra at deltage i mødet. Hvis den ønskede bisidder er ganske uegnet til at varetage partens interesser eller måske direkte vil kunne skade parten, kan Politiklagemyndigheden i særlige tilfælde også tænkes at tilsidesætte valget af bisidder af hensyn til parten selv.

Det foreslås, at henvisningen i den gældende § 1019 c, 2. pkt., til tjenestemandslovens § 23 udgår. Det fremgår af tjenestemandslovens § 23, at udgiften til en bisidder godtgøres, hvis en undersøgelse afsluttes uden disciplinære sanktioner. I andre tilfælde afgør vedkommende minister, om udgiften til bisidder skal godtgøres helt eller delvist under hensyntagen til sagens udfald og omstændigheder i øvrigt. Det foreslås, at det i stedet bliver Politiklagemyndigheden, der bestemmer, om udgifterne til bisidder skal betales af statskassen. Politiklagemyndigheden skal normalt kun tage stilling hertil efter anmodning. Hvis der ikke udtales kritik af den indklagede politimand, bør det normalt bestemmes, at statskassen betaler udgifterne til bisidder, mens det i andre tilfælde må bero på en konkret vurdering, om udgifterne til bisidder bør betales af statskassen. Hvis retten har givet afslag på at beskikke en advokat, kan det indgå i Politiklagemyndighedens vurdering af, om der er anledning til at lade statskassen afholde udgifterne til en advokat som bisidder.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 g

Som nærmere beskrevet i pkt. 3.6 lovforslagets almindelige bemærkninger forudsættes indklagede at have pligt til at udtale sig i samme omfang som efter gældende ret. Den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende

§ 1019 d og fastslår i *stk. 1*, at en indklaget politimand ikke har pligt til at udtale sig, hvis forklaringen antages at ville udsætte den pågældende for strafansvar eller disciplinæransvar. Som hidtil er det kun risiko for formelt disciplinært ansvar, dvs. en formel irrettesættelse eller advarsel, en bøde, overførelse til andet arbejde, andet arbejdssted eller stilling, degradering eller afsked, jf. tjenestemandslovens § 24, som kan begrunde, at politimanden ikke har pligt til at udtale sig. En risiko for, at et forhold uden for det disciplinære område kan give anledning til en tjenstlig tilkendegivelse fra ledelsen vil ikke medføre, at pligten til at udtale sig bortfalder.

I *stk. 2* videreføres den gældende vejledningspligt i § 1019 d, *stk. 2*, der nu vil påhvile Politiklagemyndigheden.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 h

Politiklagemyndigheden kan efter forslaget til *stk. 1* på samme måde som statsadvokaten efter den gældende bestemmelse i § 1019 f, *stk. 1*, bestemme, at forklaring skal afgives i retten. Forklaringen afgives i så fald efter de almindelige regler for vidneforklaringer, jf. i retsplejelovens kapitel 12.

Stk. 2 indeholder værnetingsbestemmelsen for retsmøderne. Det foreslås, at værnetingsbestemmelsen i den gældende § 1019 f, *stk. 2*, forenkles, således at indenretlig afhøring ligesom retsmøder under efterforskningen i straffesager, jf. § 694, *stk. 1*, kan finde sted i den retskreds, hvor det er mest hensigtsmæssigt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 (om Politiklagemyndighedens kompetence i adfærdsklagesager) og pkt. 3.6 (om parternes pligt til at udtale sig samt advokatbeskikkelse) i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 i

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* viderefører de gældende regler i § 1019 g om sagens behandling i retten, dog således at det er Politiklagemyndigheden og ikke statsadvokaten, der møder i retsmøder, hvor der skal afgives forklaring efter § 1019 h, *stk. 1*.

Efter *stk. 2* skal klager og indklagede så vidt muligt underrettes om retsmøder. Hvis en part ikke har oplyst en adresse eller i øvrigt ikke kan findes, kan det dog ikke hindre, at retsmødet gennemføres. Det er ikke et krav, at indkaldelsen skal ske ved anbefalet brev eller lignende. Efter den gældende bestemmelse i § 1019 g, *stk. 2*, er det kun indklagede, der skal underrettes om retsmøder, men det foreslås, at også klageren som part i sagen bliver underrettet og får lejlighed til at være til stede.

Stk. 3 handler om indklagedes pligt til at afgive forklaring. Indklagede har ikke pligt hertil, hvis forklaringen antages at kunne udsætte den pågældende for strafansvar eller disciplinæransvar.

Sagen skal efter *stk. 4* som hidtil behandles i straffetsplejens former uden domsmænd. Det betyder bl.a., at retsmøderne vil være offentlige i samme omfang som i straffesager, og at dørene kun kan lukkes, hvis betingelserne herfor efter retsplejelovens § 29 a, stk. 1 eller 3, er opfyldt. Ved sin retsledelse og tilrettelæggelse af sagen skal dommeren anvende bestemmelserne i retsplejelovens fjerde bog om strafferetsplejen og ikke tredje bog om den borgerlige retspleje.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 (om Politiklagemyndighedens kompetence i adfærdsklagesager) og pkt. 3.6 (om parternes pligt til at udtale sig, advokatbeskikkelse mv.) i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 j

Den foreslåede bestemmelse indeholder reglerne om advokatbeskikkelse i adfærdsklagesager som i dag findes i § 1019 e. Klage over politiets adfærd vil kunne indgives også af f.eks. tilfældigt forbigående eller andre vidner til et påstået politiovergreb, men i relation til advokatbeskikkelse er det ligesom i dag kun den, der mener sig forulempet af politiet, der er part i sagen og vil kunne få en advokat beskikket.

Efter *stk. 1* skal der – som også efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 1019 e, stk. 1 – altid beskikkes en advokat for både klageren og indklagede, hvis der skal afholdes retsmøde, idet begge parter vil kunne have brug for advokatbistand, når det skønnes, at det er nødvendigt med indenretlig forklaring. Der skal således beskikkes en advokat for klager og indklagede i de tilfælde, hvor det enten er indklagede eller klager, der skal afgive forklaring. Der skal endvidere beskikkes en advokat for indklagede og klager i de tilfælde, hvor andre end indklagede eller klager skal afgive forklaring. Det kan f.eks. være i, hvor en forbigående, som har overværet episoden, skal afgive forklaring i retten.

Der kan efter *stk. 2* også i andre tilfælde ske advokatbeskikkelse i forbindelse med en adfærdsklagesag for enten klageren eller indklagede eller for begge parter. Advokatbeskikkelse skal efter forslaget ske, når særlige grunde taler derfor, og ikke som efter den gældende § 1019, stk. 3, når forholdene taler derfor. Der er ikke hermed tilsigtet en ændring i den nuværende praksis for advokatbeskikkelse, men det slås fast, at advokatbeskikkelse bør være en undtagelse udover de tilfælde, hvor der skal holdes retsmøde.

Det er som hidtil retten, der beskikker advokat for den pågældende og tager stilling til størrelsen af advokatens salær. Beskikkelsen sker efter *stk. 3* uden udgift for den pågældende.

Stk. 4-6 indeholder regler om den beskikkede advokats beføjelser.

Stk. 4 svarer til den gældende bestemmelse i § 1019 e, stk. 4, og indebærer, at advokaten løbende skal have tilsendt kopi af alt det materiale, som Politiklagemyndigheden indsamler eller modtager til brug for sagen. Advokaten kan gennemgå materialet med klienten, men må ikke uden tilladelse fra Politiklagemyndigheden overlevere det modtagne materiale til klienten eller til andre. Bestemmelsen er ikke til hinder for, at parterne af Politiklagemyndigheden meddeles aktindsigt efter de almindelige regler i forvaltningslovens kapitel 4 om aktindsigt. Undtagelsesbestemmelsen i forvaltningslovens § 9, stk. 3 (om straffesager), finder ikke anvendelse på adfærdsklagesager.

Stk. 5 vedrører den beskikkede advokats rettigheder i forbindelse med, at klienten skal afgive forklaring til Politiklagemyndigheden. Som efter den gældende bestemmelse i § 1019 e, stk. 5, har advokaten adgang til at være til stede og stille supplerende spørgsmål til klienten. Dette er af helt afgørende betydning for tilliden mellem advokat og klient og for, at den pågældende kan føle sig tryk under afhøringen. Advokaten skal derfor ligesom i dag underrettes om tidspunktet for afgivelse af forklaring. Som noget nyt i forhold til den gældende bestemmelse skal Politiklagemyndigheden så vidt muligt aftale tidspunktet med advokaten. Ordene »så vidt muligt« indebærer, at afgivelse af forklaring kun kan gennemføres, hvis det ikke er muligt inden for rimelig tid at få aftalt et tidspunkt med den beskikkede advokat. Kriteriet svarer til det kriterium, der gælder for indkaldelse af bistandsadvokater til afhøring af forurettede i retten, jf. retsplejelovens § 741 c, stk. 1, 4. pkt. Der er ikke noget til hinder for, at advokaten aftaler med klienten, at afgivelse af forklaring kan ske, uden at advokaten er til stede.

Stk. 6 indebærer en udvidelse af den beskikkede advokats beføjelser i forbindelse med retsmøder i forhold til i dag. Advokaten skal ikke blot indkaldes til retsmøder, hvor klienten skal afgive forklaring, men også til retsmøder, hvor andre skal afgive forklaring til brug for sagen. Det gælder såvel klagerens som indklagedes beskikkede advokat. Det foreslås, at den beskikkede advokat skal have mulighed for under retsmødet ikke blot at stille spørgsmål til sin klient, men også til andre, der skal afgive forklaring i retten. Det foreslås endvidere, at det i lovtæksten udtrykkeligt angives, at også tidspunktet for afholdelse af retsmøder så vidt muligt skal aftales med en beskikket advokat.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 k

Den foreslåede bestemmelse er ny og har til formål at lovfæste og udvide den notitssagsbehandling, der allerede finder sted i visse sager.

Det fremgår af *stk. 1*, at en sag kan afsluttes ved en samtale mellem en overordnet politimand og klageren (notitssagsbehandling), hvis klageren er indstillet på at medvirke hertil.

Notitssagsbehandling vil navnlig være aktuel i de mindre adfærdsklagesager om f.eks. ukorrekt fremgangsmåde i tjenesten og uhøflig tiltale eller anden ukorrekt personlig optræden, hvilket svarer til praksis i dag. Det bør imidlertid på forhånd ikke være udelukket at anvende notitssagsbehandling i andre adfærdsklagesager, f.eks. i forbindelse med en klage over hårdhændet behandling i forbindelse med en anholdelse. Det bør derfor ved enhver adfærdsklage konkret overvejes, om sagen skønnes egnet til notitssagsbehandlingen. Sagen bør ikke sluttes som notitssag, hvis der er tale om en adfærd, der nærmer sig vold, og som derfor muligvis bør ende med en alvorlig disciplinær sanktion i forhold til den indklagede politimand. Sagen bør heller ikke sluttes som notitssag, hvis der er mistanke om et strafbart forhold.

Endvidere forudsættes det, at den foreslåede notitssagsbehandling ikke vil blive gennemført, hvis det er tvivlsomt, om sagen er egnet til at blive søgt behandlet som notitssag, f.eks. fordi der i den konkrete sag er tvivl om, hvorvidt politimandens adfærd eventuelt vil kunne give anledning til en alvorligere disciplinær sanktion. Det forudsættes herunder, at der ikke indhentes en udtalelse fra indklagede, før det i givet fald står klart, at klageren er indforstået med notitssagsbehandlingen.

Hvis en klage indgives til politiet, vil der efter *stk. 2* kunne træffes beslutning om, at klageren skal tilbydes, at sagen behandles som notitssag. Hvis klageren ønsker det, kan samtalen herefter gennemføres. Modtages klagen af Politiklagemyndigheden, vil myndigheden kunne oversende klagen til politiet med henblik på behandling som notitssag. Samtalen skal som hidtil gennemføres af en overordnet politimand.

Af *stk. 3* fremgår, at der ikke kan pålægges en politimand en disciplinær sanktion, hvis han eller hun som led i notitssagsbehandlingen er fremkommet med en udtalelse. Udelukkelsen af disciplinæransvar gælder alene, hvis politimanden kommer med en udtalelse. Politimandens adgang til at afgive forklaring uden at risikere disciplinæransvar gælder alene forhold, der vedrører den konkrete klage, som kan behandles som notitssag. Poli-

timanden kan således f.eks. ikke undgå disciplinæransvar i forbindelse med anden kritisabel adfærd ved at fortælle om dette i forbindelse med notitssagsbehandlingen af en klage over f.eks. uhøflig tiltale.

Stk. 4 fastslår, at den politimand, der gennemfører samtalen med klageren, skal udarbejde en notits om samtalen og dens udfald. Af notitsen skal det fremgå, at klageren er vejledt om, at han eller hun kan få en formel afgørelse i sagen, og om den pågældende ønsker dette.

Politiet skal efter *stk. 5* efter samtalen med klageren sende en kopi af notitsen til Politiklagemyndigheden, som vil være den myndighed, der har ansvaret for, at notitssagsbehandlingen i politikredsene finder sted på forsvarlig måde, således at befolkningens tillid til denne måde at behandle en adfærdsklagesag på bevares. Notitsen sendes endvidere til den regionale statsadvokat og Rigspolitiet.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 l

Den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende § 1019 i om tilfælde, hvor en adfærdsklagesag skal sluttes, fordi sagen overgår til behandling efter andre regler.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 m

Den foreslåede bestemmelse er ny og indebærer, at Politiklagemyndigheden træffer afgørelse i sagen, når undersøgelsen af en adfærdsklage er tilendebragt. Afgørelsen skal i overensstemmelse med forvaltningslovens regler begrundes, jf. denne lovs kapitel 6 om begrundelse. Det skal ikke fremgå af afgørelsen, om den har været drøftet i Politiklagerådet, men der er ikke noget til hinder herfor. Nærmere bestemmelser herom vil eventuelt kunne optages i Politiklagerådets forretningsorden. Politiklagerådet vil, som det i den gældende ordning er sket ved Rigsadvokatens cirkulæreskrivelse af 30. maj 2000, kunne bestemme, at en adfærdsklage som udgangspunkt skal munde ud i nogle bestemte formuleringer, der beskriver graden af den kritisable adfærd.

Afgørelsen vil kunne indeholde kritik af en indklaget politimand og bør ledsages af oplysninger om, at en afgørelse er sendt til Rigspolitiet til vurdering af et eventuelt disciplinært ansvar. Politiklagemyndigheden skal ikke komme med en indstilling af disciplinær karakter. Denne vurdering tilkommer ansættelsesmyndigheden i overensstemmelse med bl.a. tjenestemandslovens regler.

Det forudsættes, at sagens parter (typisk forurettede og den politiansatte) underrettes om afgørelsen, og at klager underrettes om afgørelsen, uanset om vedkommende kan betragtes som part i sagen.

Den foreslåede bestemmelse indebærer endvidere, at afgørelsen ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Afgørelsen kan heller ikke forlanges indbragt for Politiklagerådet.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.3 (om generelle spørgsmål om Politiklagemyndighedens kompetence) og pkt. 3.4 (Politiklagemyndighedens kompetence i adfærdsklagesager) i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 n

Den foreslåede bestemmelse er ny og indeholder regler, der har til formål at fremme sagsbehandlingen og undgå urimeligt lange sagsbehandlingstider.

Det foreslås, at der som *stk. 1* indsættes en bestemmelse i lighed med retsplejelovens § 718 a, stk. 1, om, at også adfærdsklagesager skal afgøres inden rimelig tid. Ved fastsættelsen af, hvad der forstås ved rimelig tid, kan der f.eks. tages hensyn til interne målsætninger for sagsbehandlingstiden, om det er en sag, der kræver tidskrævende undersøgelser, og forholdet mellem Politiklagemyndighedens ressourcer og arbejdsopgaver.

Stk. 2 indebærer en pligt til at underrette klager og indklagede, hvis der ikke inden 6 måneder er taget stilling til klagen. Underretningen skal indeholde oplysning om, hvorpå sagen beror, og hvornår det kan forventes, at der vil blive truffet afgørelse. Der skal gives underretning på ny, hvis der 6 måneder efter den seneste underretning fortsat ikke er truffet afgørelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 o

Den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende § 1019 j, idet det dog ikke er fundet nødvendigt at medtage § 1019 j, stk. 3, om den indklagede politimands eventuelle suspendering eller midlertidige overførelse til andet arbejde. Det er således ansættelsesmyndigheden, der tager stilling til, om en klage bør medføre, at en politimand skal suspenderes eller midlertidigt overføres til andet arbejde.

Bestemmelsen i *stk. 1, 1. pkt.*, har til formål at sikre, at ansættelsesmyndigheden, mens sagen verserer, kan få lejlighed til at vurdere, om der er grundlag for foreløbige tjenstlige skridt i form af suspension eller midlertidig overførelse til andet arbejde. *Stk. 1, 2. pkt.*, skal sikre, at ansættelsesmyndigheden får underretning om afgørelsen i sagen og dermed får mulighed for at vurdere

spørgsmålet om eventuelle disciplinære sanktioner. Endvidere skal den regionale statsadvokat underrettes om sagens udfald af hensyn til statsadvokaternes generelle tilsynsforpligtelse i forhold til politikredsens behandling af straffesager, jf. retsplejelovens § 101, stk. 2, 1. pkt.

Politiklagemyndigheden skal ikke fremkomme med nogen vurdering af eller indstilling om, hvorvidt der bør indledes en disciplinærsag. Denne vurdering skal foretages af ansættelsesmyndigheden, der efter *stk. 2* ikke kan indlede nogen disciplinærundersøgelse, før Politiklagemyndighedens afgørelse foreligger.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 p

Den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende § 1019 m, hvorefter justitsministeren kan bestemme, at en undersøgelse ikke skal foretages efter de gældende regler om behandling af klager over politipersonalet, hvis hensynet til statens sikkerhed eller fremmede magter kræver det.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1019 q

Den foreslåede bestemmelse er ny og giver mulighed for, at Politiklagemyndigheden i visse tilfælde kan behandle og afgøre klager over politipersonales dispositioner. Det kan dog kun ske, hvis der er en nær sammenhæng mellem dispositionsklagen og en adfærdsklage, som Politiklagemyndigheden behandler. Det vil f.eks. være tilfældet i de situationer, hvor der i forbindelse med en adfærdsklage tillige klages over en disposition, som en politimand har truffet i forbindelse med den pågældende politiforretning. De rent ledelsesmæssige dispositioner kan derimod ikke være omfattet af politiklageordningen, f.eks. beslutninger om hvordan politiets ressourcer skal anvendes eller generelle overvejelser af operationel/polititaktisk karakter.

Som eksempel, hvor der kan være en sådan nær sammenhæng, kan f.eks. nævnes beslutningen om at indsætte politihunde. Beslutningen om at indsætte hunde i forbindelse med en politiforretning vil i almindelighed være en politimæssig disposition. Må det antages, at klagen går på, at brugen af hunde er sket i chikanøst øjemed eller som led i magtmisbrug fra politiets side, kan klagen dog være omfattet af kapitel 93 b om klager over politipersonalet (eller eventuelt kapitel 93 c om straffesager mod politipersonale). Situationer, hvor politiet yder bistand i forbindelse med tvangsendlæggelser efter psykiatriloven, og hvor der klages over en politimands

adfærd i forbindelse med tvangsindlæggelsen, kan også nævnes. I disse tilfælde kan Politiklagemyndigheden også vurdere politiets dispositioner, hvis der er en nær sammenhæng med undersøgelsen af politimandens adfærd i øvrigt.

Det forudsættes, at Politiklagemyndigheden i forbindelse med behandlingen af en dispositionsklage forelægger sagen for den pågældende politimands foresatte, typisk en politidirektør eller rigspolitichefen, således at politiledelsen kan få lejlighed til at komme med bemærkninger om dispositionen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 8 (kapitel 93 c)

Det foreslås, at retsplejelovens kapitel 93 c om straffesager mod politipersonale erstattes af et nyt kapitel som følge af, at der foreslås oprettet en ny politiklagemyndighed. Kapitlets overskrift foreslås ikke ændret og vil også fremover være »Straffesager mod politipersonale«.

Til § 1020

Anmeldelser om strafbare forhold indgives normalt til politiet, jf. retsplejelovens § 742, stk. 1. Den foreslåede bestemmelse 1. pkt. svarer til den gældende bestemmelse i § 1020, bortset fra at anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten skal indgives til Politiklagemyndigheden og ikke til statsadvokaten. Den typemæssige og personmæssige afgrænsning af sager omfattet af kapitel 93 d foreslås ikke ændret.

Det foreslåede 2. pkt. er nyt og indebærer, at anmeldelser indgivet til politiet eller anklagemyndigheden straks skal videresendes til Politiklagemyndigheden, uden at der iværksættes nogen sagsbehandling. Der er dog intet til hinder for, at politiet i forbindelse med videresendelsen fremkommer med oplysninger eller vedlægger relevant materiale, som kan være med til at belyse sagen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1020 a

Den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende bestemmelse i § 1020 a med de ændringer, der følger af, at det efter forslaget er Politiklagemyndigheden i stedet for statsadvokaterne, der efterforsker sagerne. Den gældende bestemmelse i § 1020 a, stk. 2, 2. pkt., er flyttet til stk. 3.

Det foreslås, at Politiklagemyndigheden ikke kun kan indlede efterforskning, hvis der indgives en anmeldelse,

men også af egen drift kan indlede en efterforskning, hvis det på grund af oplysninger i medierne eller af andre grunde skønnes nødvendigt at efterforske et hændelsesforløb, hvor politipersonale kan have gjort sig skyldig i strafbare forhold.

Det er dog efter *stk. 1* en betingelse for at indlede en efterforskning, at der er rimelig formodning om, at der er begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige. Denne betingelse svarer til, hvad der i øvrigt gælder i straffesager, jf. retsplejelovens § 742, stk. 2.

Efter *stk. 2* fraviges betingelsen om en rimelig formodning om et strafbart forhold dog i de meget alvorlige sager, hvor nogen er kommet alvorligt til skade eller er død som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Som nærmere beskrevet i pkt. 3.5.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger forudsættes det, at bestemmelsen ligesom i dag i praksis anvendes således, at alle sager, hvor en person er blevet ramt af skud fra politiet, undersøges af Politiklagemyndigheden, uanset om personen er kommet alvorligt til skade.

Der skal i sådanne tilfælde altid indledes en efterforskning i strafferetsplejens former for at sikre, at der gennemføres en tilbundsgående undersøgelse. Det gælder også, selv om der ikke er en rimelig formodning om, at nogen har begået et strafbart forhold. Efterforskningen har i disse tilfælde et noget videre sigte, end det normalt er tilfældet efter retsplejelovens § 743, hvorefter efterforskningen har til formål at klarlægge, om betingelserne for at pålægge strafansvar eller anden strafferetlig retsfølge er til stede, og at tilvejebringe oplysninger til brug for sagens afgørelse samt forberede sagens behandling ved retten. Begivenhedsforløbet f.eks. i forbindelse med en skudafgivelse, hvor nogen bliver dræbt eller kommer alvorligt til skade, skal oplyses så grundigt som muligt ikke blot for at vurdere, om der er grundlag for et strafferetligt eller disciplinært ansvar, men også for at politiet og andre kan lære af hændelsesforløbet, herunder om forløbet kan give anledning til at ændre procedurer, indskærpe regler eller lignende.

Forslaget til stk. 2 svarer til den gældende bestemmelse i § 1020 a, stk. 2, dog således at det efter forslaget vil være Politiklagemyndigheden, der skal forestå efterforskningen.

Hvis der er rimelig formodning om, at en politimand har begået et strafbart forhold, eller der er tale om dødsfald eller alvorlig tilskadecomst, skal politiet straks underrette Politiklagemyndigheden. Det forudsættes i den forbindelse, at der etableres en vagtordning, så det altid er muligt at få kontakt til Politiklagemyndigheden, der hurtigst muligt sørger for at komme til stede. Indtil med-

arbejdere fra Politiklagemyndigheden er kommet til stede, kan politiet f.eks. foretage afspærring, iværksætte lægeundersøgelse og sikre vidners identitet, jf. forslaget til § 1020 c, stk. 3. Politiet bør derimod almindeligvis ikke påbegynde egentlig afhøring af de involverede eller vidner.

Bestemmelsen i *stk. 3* svarer til sidste punktum i den gældende § 1020 a, stk. 2. Det forudsættes således, at Politiklagemyndigheden underretter vedkommende politidirektør og Rigspolitiet, når der indledes en sag omfattet af retsplejelovens kapitel 93 c. Endvidere forudsættes det, at statsadvokaten underretter vedkommende politidirektør, Rigspolitiet og Politiklagemyndigheden om sine afgørelser, og at Politiklagemyndigheden underretter vedkommende politidirektør, Rigspolitiet og den regionale statsadvokat om Politiklagemyndighedens afgørelser. Endelig forudsættes det, at disciplinærundersøgelse i anledning af en anmeldelse ikke indledes, før behandlingen af straffesagen er afsluttet.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1020 b

Den foreslåede bestemmelse er ny og vedrører hastighedsovertrædelser, der begås af politipersonale i tjenesten.

Efter *stk. 1* efterforsker Politiklagemyndigheden ikke politipersonales overtrædelser af færdselslovens hastighedsbestemmelser i tilfælde, hvor den pågældende politimand erkender sig skyldig, og hastighedsovertrædelserne alene skønnes at ville medføre bøde eller betinget frakendelse af førerretten og ikke berører tredjemand. Baggrunden herfor er, at der er tale om sager, hvor der ved sanktionsfastsættelsen ikke udøves et skøn. Politidirektøren kan uden forelæggelse for Politiklagemyndigheden udarbejde bødeforlæg og lade den pågældende tjenestemand vedtage en bøde og betinget frakendelse.

Stk. 2 vedrører udrykningskørsel. Når et politikøretøj overtræder færdselslovens hastighedsgrænser, kan føreren gøre gældende, at der var tale om udrykningskørsel. Det foreslås, at der skelnes mellem, om der var tale om et civilt køretøj, altså et køretøj uden særlige politikedegn, og et »uniformeret« køretøj, dvs. et køretøj, der er mærket med politiets kendetegn eller særlige udrykningssignaler. Er der tale om et »uniformeret« køretøj, vil der ofte kunne være tale om udrykningskørsel, og det foreslås derfor at overlade det til politidirektøren at vurdere, om dette er tilfældet. Sagen forelægges alene for Politiklagemyndigheden, hvis Politidirektøren vurderer, at der ikke har været tale om udrykningskørsel.

Er der derimod tale om et »civilt« køretøj, skal sagen overgives til Politiklagemyndigheden, der forestår efterforskningen og vurderer, om der er tale om udrykningskørsel. Politidirektøren kan således i disse tilfælde ikke fastslå, at der var tale om udrykningskørsel med den følge, at den pågældende politimand ikke pålægges nogen sanktion. Er det også Politiklagemyndighedens opfattelse, at der var tale om udrykningskørsel, slutter sagen dermed. Har Politiklagemyndigheden en anden opfattelse, skal sagen efter de almindelige regler om afgørelse af spørgsmålet om tiltalerejsning sendes til statsadvokaten til afgørelse af, om der er tale om udrykningskørsel og dermed, om der skal rejses tiltale for hastighedsoverskridelsen, jf. forslaget til § 1020 e.

Efter *stk. 3* skal politidirektøren underrette Politiklagemyndigheden og Rigspolitiet om udenretligt vedtagne bøder og betingede frakendelser af kørekortet i sager omfattet af *stk. 1*.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1020 c

Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 1020 b, dog således at det efter den foreslåede ordning vil være Politiklagemyndigheden i stedet for statsadvokaterne, der udøver beføjelserne i straffesager mod politipersonale.

Efter *stk. 1* har Politiklagemyndigheden under efterforskningen de beføjelser, der ellers tilkommer politiet. Det indebærer bl.a., at Politiklagemyndigheden kan foretage straffeprocessuelle tvangsindgreb, som normalt er omfattet af politiets kompetence, og fremsætte begæring til retten om de indgreb, som kræver retskendelse (f.eks. telefonaflytning og ransagning).

Det fremgår af retsplejelovens kapitel 70 om varetægtsfængsling, at det er anklagemyndigheden, der anmoder retten om varetægtsfængsling mv. Det forudsættes i den forbindelse, at Politiklagemyndigheden ligeledes varetager anklagemyndighedens opgaver i relation til varetægtsfængsling under efterforskningen af sagen. Når sagen er overgivet til anklagemyndigheden med henblik på stillingtagen til tiltalerspørgsmålet, varetager anklagemyndigheden som i andre straffesager opgaverne i relation til varetægtsfængsling. Begæring om varetægtsfængsling under sagens efterforskning indgives således til retten af Politiklagemyndigheden, mens begæring om opretholdelse af en varetægtsfængsling, når sagen er overgivet til statsadvokaten eller under en eventuel appel, som i andre sager indgives af anklagemyndigheden.

Politiklagemyndigheden vil ikke helt kunne undvære bistand fra politiet i efterforskningen. I lighed med den gældende ordning kan Politiklagemyndigheden derfor efter *stk. 2* drage nytte af politiets særlige ekspertise, f.eks. i relation til analyse af fingeraftryk og andre tekniske spor. Hvis der er behov herfor f.eks. af ressourcemæssige grunde, kan Politiklagemyndigheden også anmode om bistand fra Rigspolitiet. Det er Politiklagemyndigheden, der også ved en sådan efterforskningsmæssig bistand leder efterforskningen, og de pågældende medarbejdere fra Rigspolitiet udfører deres arbejde på myndighedens ansvar. Det er op til Politiklagemyndigheden at vurdere, i hvilket omfang der kan være behov for anden ekstern specialfaglig ekspertise, herunder i stedet for eller som supplement til politiets ekspertise.

Efter *stk. 3* kan politiet på egen hånd foretage uopsættelige efterforskningsskridt. Formålet med bestemmelsen, der har et snævert anvendelsesområde, er at undgå bevistab i den (korte) tid, der kan gå, indtil Politiklagemyndigheden kan tage sig af sagen. Bestemmelsen giver ikke politiet særskilt hjemmel til i øvrigt at foretage efterforskningsskridt. Hvis politiet foretager indledende efterforskningsskridt, skal Politiklagemyndigheden snarest underrettes herom. Når repræsentanter for Politiklagemyndigheden er kommet til stede, overtager de med det samme ansvaret for efterforskningen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1020 d

Den foreslåede bestemmelse regulerer ligesom den gældende bestemmelse i § 1020 c, hvem der har påtalekompetencen i straffesager mod politipersonale, idet bestemmelsen dog er ændret som følge af forslaget til den nye politiklageordning.

Det foreslås, at påtalekompetencen stadig skal tilkomme de regionale statsadvokater. I det omfang påtalekompetencen efter de almindelige regler tilkommer Rigsadvokaten eller justitsministeren (f.eks. i sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12, hvor det er en forudsætning, at justitsministeren træffer beslutning om tiltalerejsning, jf. straffelovens § 110 f), vil det også gælde straffesager mod politipersonale. Politiklagemyndigheden skal dog i alle tilfælde sende sagen til statsadvokaten, når efterforskningen er tilendebragt.

Statsadvokaterne har efter *stk. 1* ikke blot den påtalekompetence, der efter retsplejelovens § 719, stk. 2, tilkommer dem i andre straffesager, men også den kompetence, der efter § 719, stk. 1, normalt er hos politidirektørerne. Det er også statsadvokaten, der har kom-

petencen til at opgive påtale, jf. § 721, og til eventuelt at meddele tiltalefrafald efter § 722.

Efter § 749, der er placeret i kapitel 67 om efterforskning, har politiet mulighed for at afvise en anmeldelse, jf. stk. 1, eller for at indstille en påbegyndt efterforskning, jf. stk. 2.

Det foreslås i *stk. 2, 1. pkt.*, at Politiklagemyndigheden i straffesager mod politipersonale udøver de beføjelser, der ellers tilkommer politiet efter § 749, stk. 1. Det vil som følge heraf ikke være nødvendigt at inddrage statsadvokaten i forbindelse med en afvisning af at indlede efterforskning. Bestemmelsen om afvisning vil ligesom forslaget til § 1019 d i adfærdsklagesager kunne bruges til at afvise åbenbart grundløse anmeldelser.

Da der er tale om en straffeprocessuel afgørelse om at slutte sagen, vil Politiklagemyndighedens afgørelse efter *stk. 2, 2. pkt.*, kunne påklages til statsadvokaten, men ikke til Rigsadvokaten, jf. retsplejelovens § 99, stk. 3. Klage skal i overensstemmelse med den almindelige regel i retsplejelovens § 102, stk. 1, indgives inden 4 uger. Politiklagemyndighedens afgørelse skal indeholde oplysning om klageadgangen og fristen herfor.

I forbindelse med modtagelse af en klage foretager statsadvokaterne i dag en visitation af sagerne, dvs. en stillingtagen til, om sagen skal behandles som en adfærdsklage eller en straffesag. Politiklagemyndigheden vil skulle foretage en tilsvarende visitation. En sådan visitation vil efter omstændighederne kunne betragtes som en afgørelse efter § 749, stk. 1, og vil derfor kunne påklages til statsadvokaten. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis det i en klage klart er angivet, at en navngiven politimand ønskes straffet, men Politiklagemyndigheden mener, at der ikke er tale om noget strafbart, men derimod en adfærdsklage.

Politiklagemyndigheden har derimod efter *stk. 3* ikke kompetence til at indstille en efterforskning, hvor der ikke er grundlag for at fortsætte efterforskningen, jf. retsplejelovens § 749, stk. 2. Hvis Politiklagemyndigheden mener, at en påbegyndt efterforskning bør indstilles, skal sagen derfor sendes til statsadvokaten, jf. forslaget til § 1020 e. Politiklagemyndighedens redegørelse til statsadvokaten behøver ikke indeholde mere end det, der er nødvendigt for at tage stilling til, om efterforskningen skal indstilles. Det bør ved fremsendelsen af sagen fremgå, at Politiklagemyndigheden ikke mener, at der er grundlag for at fortsætte efterforskningen.

Det afgøres efter retsplejelovens almindelige regler, hvem der skal underrettes om statsadvokatens eller Politiklagemyndighedens afgørelse efter *stk. 1-3*. Det fremgår således f.eks. af retsplejelovens § 749, stk. 3, at forurettede eller, hvis den forurettede er afgået ved dø-

den, den forurettedes nære pårørende skal underrettes, hvis en anmeldelse afvises eller en efterforskning indstilles. Det samme gælder andre, der må antages at have en rimelig interesse heri. Det følger endvidere af § 724, stk. 1, at ved afgørelse om påtaleopgivelse eller tiltalefrafald underrettes sigtede, forurettede eller, hvis forurettede er afgået ved døden, forurettede nære pårørende. Det samme gælder andre, der må antages at have en rimelig interesse heri.

Herudover forudsættes anmelder ligesom i dag at blive underrettet om statsadvokatens afgørelse, selv om den pågældende ikke måtte være part i sagen.

Efter *stk. 4* er det statsadvokaten, der møder i retten i forbindelse med straffesager mod politipersonale (både i byretten og landsretten). Under efterforskningen er det en repræsentant for Politiklagemyndigheden, der møder i retsmøder i sagen, f.eks. ved anmodning om telefonaflytning og varetægtsfængsling. Indbringes en sag med Procesbevillingsnævnets tilladelse for Højesteret, er det som i andre straffesager Rigsadvokaten, der møder for anklagemyndigheden.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1020 e

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* er ny og indebærer, at Politiklagemyndigheden bestemmer, hvornår en efterforskning skal sluttes. Politiklagemyndigheden sender herefter sagen til den regionale statsadvokat til afgørelse af tiltaleopgørelsen. Det forudsættes, at Politiklagemyndigheden underretter anmelderen, mistænkte og sigtede politimænd og eventuelt andre involverede (f.eks. forurettede, hvis denne ikke er anmelderen) om sagens fremsendelse til statsadvokaten. Politiklagemyndigheden bør ikke underrette om indholdet af redegørelsen til statsadvokaten, men oplyse, at redegørelsen, herunder myndighedens eventuelle vurdering af bevisernes vægt, vil komme til at fremgå af statsadvokatens afgørelse. Når statsadvokaten træffer sin afgørelse, bør der henvises til Politiklagemyndighedens redegørelse, og statsadvokatens afgørelse bør også indeholde oplysning om Politiklagemyndighedens eventuelle vurdering af bevisernes vægt.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 2* er ny og indebærer, at Politiklagemyndigheden skal udarbejde en redegørelse om efterforskningen i forbindelse med fremsendelsen af sagen til statsadvokaten. Redegørelsen skal indeholde en gennemgang af forløbet af efterforskningen og oplysning om de faktiske omstændigheder, der er af betydning for sagens afgørelse. Politiklagemyndigheden kan herudover i forbindelse med redegørelsen til statsadvokaten komme med en vurdering af de frem-

komne beviser. Der er ikke noget til hinder for, at Politiklagemyndigheden i sin redegørelse også kommer ind på sagens juridiske aspekter, men myndigheden har ikke nogen pligt hertil. Spørgsmålet om, hvorvidt der skal rejses tiltale, afgøres herefter af anklagemyndigheden på samme måde som i enhver anden straffesag.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 3* er ny og indebærer, at statsadvokaten kan bede Politiklagemyndigheden om at foretage yderligere efterforskning f.eks. i form af supplerende afhøring af allerede afhørte vidner eller afhøring af yderligere vidner, hvis statsadvokaten finder, at der er behov for flere oplysninger, før tiltaleopgørelsen kan afgøres.

Efter *stk. 4* kan Politiklagemyndigheden påklage statsadvokatens afgørelser efter stk. 1 og 3 til Rigsadvokaten. Det kan navnlig være statsadvokatens afgørelser om påtaleopgivelse, tiltalefrafald og tiltalerejsning.

Bestemmelsen svarer som udgangspunkt til den gældende bestemmelse i § 1021 f, hvorefter politiklagenævnet kan påklage statsadvokatens afgørelser, idet statsadvokaten dog ikke længere træffer afgørelse i adfærdsklagesager, men alene i straffesager mod politipersonale.

Politiklagemyndigheden skal klage inden for 4 uger efter, at myndigheden har fået meddelelse om statsadvokatens afgørelse. Det forudsættes i den forbindelse, at statsadvokaten orienterer Politiklagemyndigheden om sine afgørelser i straffesager mod politipersonale.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1020 f

Den foreslåede bestemmelse er ny og har til formål at undgå urimelig lang sagsbehandlingstid i straffesager mod politipersonale.

Ved lov nr. 493 af 17. juni 2008 om begrænsning af langvarige sigtelser og varetægtsfængslinger blev der bl.a. indført nye regler i retsplejelovens §§ 718 a og 718 b med det formål at begrænse langvarige sigtelser. Efter § 718 a, stk. 1, skal der træffes afgørelse om påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning inden rimelig tid efter det tidspunkt, hvor politiet har gjort sigtede bekendt med sigtelsen. Efter § 718 a, stk. 2, skal anklagemyndigheden underrette sigtede om, hvorpå sagen beror, og hvornår afgørelse i sagen kan forventes truffet, hvis afgørelse om påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning ikke er truffet, eller der ikke er anmodet om retsmøde med henblik på sagens behandling som tilståelsessag i medfør af § 831 inden 1 år og 6 måneder efter det tidspunkt, hvor politiet har gjort sigtede bekendt med sigtelsen. Efter retsplejelovens § 718 b har sigtede mulighed for at indbringe sagen for retten, hvis afgørelse

om påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning ikke er truffet, eller der ikke er anmodet om retsmøde med henblik på sagens behandling som tilståelsessag i medfør af § 831 inden 1 år og 6 måneder efter det tidspunkt, hvor politiet har gjort sigtede bekendt med sigtelsen. Disse bestemmelser gælder også i straffesager mod politipersonale.

Endvidere vil det efter § 733, stk. 2, være muligt at nægte beskikkelse af en bestemt forsvarer, hvis dennes medvirken vil medføre en forsinkelse af sagen.

Underretningsforpligtelsen i retsplejelovens § 718 a, stk. 2, retter sig kun mod den sigtede.

Efter forslaget til *stk. 1* skal der ske skriftlig underretning om, hvorpå sagen beror, og hvornår der kan forventes at blive truffet afgørelse, hvis ikke der inden 1 år efter anmeldelsen er truffet afgørelse om afvisning af anmeldelsen, indstilling af efterforskningen, påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning, eller der ikke er anmodet om retsmøde med henblik på sagens behandling som tilståelsessag i medfør af § 831.

Underretningen skal gives til anmelder og de personer, der skal underrettes om Politiklagemyndighedens eller anklagemyndighedens afgørelse efter de almindelige regler i retsplejeloven, jf. herom bemærkningerne til forslaget til § 1020 e, stk. 3.

Efter *stk. 2* gælder bestemmelserne om underretning i stk. 1 tilsvarende i sager, hvor nogen er død eller kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben eller i politiets varetægt. Den første underretning skal således foretages, hvis ikke der inden 1 år efter, at Politiklagemyndigheden har indledt efterforskningen, er truffet afgørelse.

Efter *stk. 3* skal underretning gives på ny, hvis der efter yderligere 6 måneder fortsat ikke er truffet afgørelse.

Underretningen efter stk. 1-3 skal gives af den myndighed, hvor sagen er under behandling. Under efterforskningen er det således Politiklagemyndigheden, der skal foretage underretningen. Har Politiklagemyndigheden sendt sagen til statsadvokaten til afgørelse af tiltalerspørgsmålet, er det statsadvokaten, der skal give underretningen. Fristen på 1 år og opfølgningerne hvert halve år bør tidsmæssigt ses under ét. Der løber altså ikke nogen ny frist fra sagens oversendelse fra Politiklagemyndigheden til anklagemyndigheden.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1020 g

Den foreslåede bestemmelse indeholder regler om forsvarerbeskikkelse for den politimand, som en sag retter sig mod. Der skal beskikkes en forsvarer for den pågæl-

dende, hvis det følger af de almindelige bestemmelser herom i retsplejelovens §§ 731, 731 a og 732. Det kan f.eks. være, når der er rejst tiltale i sager, i hvilke der bliver spørgsmål om højere straf end bøde. Der kan herudover beskikkes en forsvarer, hvis særlige grunde taler derfor. Det kan også komme på tale at beskikke en forsvarer, selv om der ikke rejst sigtelse.

Bestemmelsen svarer til den gældende § 1020 d bortset fra en ændring af »når forholdene taler derfor« til »særlige grunde taler derfor«. Der er ikke hermed tilsigtet nogen ændring i praksis for advokatbeskikkelse, men det er hensigten at markere, at advokatbeskikkelse skal ske efter en konkret vurdering, når særlige grunde taler derfor.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1020 h

Den foreslåede bestemmelse indeholder regler om beskikkelse af advokat for forurettede og nære pårørende til forurettede afgået ved døden og om advokatens beføjelser. Bestemmelsen svarer til den gældende § 1020 e, idet det dog som ved de andre bestemmelser om forsvarer- og advokatbeskikkelse foreslås, at kriteriet »når forholdene taler derfor« ændres til »særlige grunde taler derfor«. Der er ikke hermed tilsigtet nogen ændring af praksis om advokatbeskikkelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1020 i

Det foreslåede *stk. 1* indebærer, at statsadvokaten får mulighed for at bestemme, at en straffesag, der omfatter flere forhold eller flere sigtede, i sin helhed skal efterforskes af Politiklagemyndigheden. Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 1020 f, hvorefter Rigsadvokaten i dag kan bestemme, at en straffesag, der omfatter flere forhold eller flere sigtede, i sin helhed skal behandles af statsadvokaten, og bestemmelsen kan f.eks. anvendes, hvor det vil være hensigtsmæssigt, at en straffesag mod en politimand, hvor der er forhold, der er begået både i og uden for tjenesten, i sin helhed skal efterforskes af Politiklagemyndigheden. Statsadvokaten kan også bestemme, at en sag, hvor der både er en eller flere sigtede politimænd, men også andre sigtede uden tilknytning til politiet, i sin helhed skal efterforskes af Politiklagemyndigheden.

Stk. 2 er ny og giver Politiklagemyndigheden mulighed for i visse tilfælde at behandle klager over politipersonales dispositioner, herunder f.eks. politiets beslutning om at anbringe en person til fare for sig selv eller andre i detentionen, i forbindelse med efterforsk-

ningen af en straffesag. Det gælder både dispositioner inden for og uden for strafferetsplejen. Det kan dog kun ske, hvis der er en nær sammenhæng mellem dispositionsklagen og en igangværende efterforskning i Politiklagemyndigheden.

Det vil f.eks. være tilfældet i de situationer, hvor der i forbindelse med en anmeldelse af et strafbart forhold tillige klages over en disposition, som en politimand har truffet i forbindelse med den pågældende politiforretning. De rent ledelsesmæssige dispositioner kan derimod ikke være omfattet af politiklageordningen, f.eks. en beslutning om, hvordan politiets ressourcer skal anvendes eller generelle overvejelser af operationel/polititaktisk karakter.

Som eksempel på en nær sammenhæng mellem en straffesag og en dispositionsklage kan nævnes en anmeldelse af en politimands udøvelse af vold i forbindelse med bortvisning af en person fra offentligt tilgængeligt område. Politiklagemyndigheden kan under efterforskningen af anmeldelsen af politimandens vold inddrage lovligheden af beslutningen om at bortvise den pågældende.

Det forudsættes, at Politiklagemyndigheden i forbindelse med behandlingen af en dispositionsklage forelægger sagen for den pågældende politimands foresatte, typisk en politidirektør eller rigspolitichefen, således at politiledelsen kan få lejlighed til at komme med bemærkninger om dispositionen.

Efter *stk. 3* træffer statsadvokaten afgørelse om klager over politiets dispositioner i forbindelse med, at der tages stilling til tildalespørgsmålet i straffesagen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 1020 j

Den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende § 1020 g og har til formål at fastslå, at det i det hele er strafferetsplejens bestemmelser, der gælder i forbindelse med efterforskning mv. i sager mod politipersonale om strafbare forhold og ved efterforskning i sager om personer afgang ved døden, eller som er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Det indebærer f.eks., at spørgsmålet om en forsvarers beføjelser må afgøres efter bestemmelserne herom i kapitel 66, og at uenighed mellem Politiklagemyndigheden og en forsvarer eller en beskikket advokat må afgøres af retten, jf. § 746, stk. 1.

Til § 1020 k

Den foreslåede bestemmelse svarer til den gældende § 1020 i, hvorefter justitsministeren kan bestemme, at en sag ikke skal behandles efter de gældende regler om straffesager mod politipersonalet, hvis hensynet til statens sikkerhed eller fremmede magter kræver det.

Til § 1020 l

Den foreslåede bestemmelse er ny. Efter retsplejelovens kapitel 93 a er der adgang til at få behandlet krav om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning efter en særlig procedure. Det foreslåede *stk. 1* indebærer, at visse erstatningskrav uden for strafferetsplejen også kan behandles efter reglerne i kapitel 93 a.

Adgangen efter *stk. 1* til at få behandlet erstatningskrav efter proceduren i kapitel 93 a er begrænset til krav i anledning af dødsfald eller alvorlig tilskadecomst som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Afgrænsningen svarer således til den foreslåede § 1020 a, stk. 2, om efterforskning af sager om personer, der er afgang ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Som nærmere beskrevet i pkt. 3.5.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger forudsættes det, at § 1020 a, stk. 2, ligesom i dag i praksis anvendes således, at alle sager, hvor en person er blevet ramt af skud fra politiet, undersøges af Politiklagemyndigheden, uanset om personen er kommet alvorligt til skade. Adgangen til at få behandlet erstatningskrav efter proceduren i kapitel 93 a er begrænset til de sager, som er omfattet af ordlyden af § 1020 a, stk. 2, og omfatter således ikke sager, hvor personer er blevet ramt af skud, uden at dette har medført alvorlig skade eller dødsfald.

Bestemmelsen kan f.eks. anvendes i sager om dødsfald eller alvorlig tilskadecomst i forbindelse med detentionsanbringelse.

Den foreslåede bestemmelse om, at visse erstatningskrav uden for strafferetsplejen også kan behandles efter reglerne i kapitel 93 a, bør af systematiske grunde ind sættes i kapitel 93 c om straffesager mod politipersonale og ikke i kapitel 93 a (som ikke foreslås ændret), som alene vedrører erstatningskrav inden for strafferetsplejen.

Forslaget medfører, at alle erstatnings- og godtgørelseskrav vedrørende personskade og tingsskade i forbindelse med dødsfald og alvorlig tilskadecomst som følge af politiets indgriben mv. kan behandles efter retsplejelovens kapitel 93 a. Det er kun fremgangsmåden i kapitel 93 a, der gøres anvendelig. Der er altså ikke tale om et objektivt ansvar som efter §§ 1018 a-1018 d om bl.a.

erstatning i anledning af varetægtsfængsling i sager, hvor påtalen opgives, eller hvor tiltalte frifindes. Der vil fortsat være tale om et almindeligt erstatningsansvar efter dansk rets almindelige erstatningsregler (culpaansvar). Forslaget indebærer, at det bliver statsadvokaten og Rigsadvokaten, der skal tage stilling til et erstatningskravs berettigelse og størrelse, jf. retsplejelovens § 1018 e, og sørge for, at kravet bliver indbragt for retten, hvis den erstatningssøgende anmoder om det, jf. retsplejelovens § 1018 f.

Det foreslås, at erstatningskrav i disse sager skal fremsættes inden to måneder efter endelig afgørelse i sager omfattet af § 1020 a, stk. 2, eller i en straffesag mod politipersonale i anledning af skader eller dødsfald nævnt i § 1020 l, stk. 1, 1. pkt.

Det foreslås i *stk. 2*, at udgifterne til advokatbeskikkelse i alle tilfælde afholdes endeligt af statskassen for den, der vælger at lade en erstatningssag afgøre efter kapitel 93 a.

Der er ikke tilsigtet ændringer med hensyn til reglerne i retsplejelovens kapitel 93 a om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 9 (kapitel 93 d)

Det foreslås, at retsplejelovens kapitel 93 d om politiklagenævn ophæves som følge af den foreslåede nye Politiklagemyndighed.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

(Lov nr. 415 af 10. juni 1997 om gennemførelse af Europolkonventionen)

Til nr. 1 (§ 5 a)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af den foreslåede politiklageordning.

Ved lov nr. 1435 af 22. december 2004 om ændring af lov om gennemførelse af Europolkonventionen og lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet og lov om international fuldbyrdelse af straf m.v. (Gennemførelse af tillægsprotokoller til Europolkonventionen mv.) blev der indsat en ny bestemmelse i § 5 a i lov nr. 415 af 10. juni 1997 om gennemførelse af Europolkonventionen. Efter bestemmelsens stk. 3 skal klager over Europolansattes adfærd under udførelse af opgaver i Dan-

mark efter Europolkonventionens artikel 3 a behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b om klager over politipersonalet og kapitel 93 d om politiklagenævn.

Henvisningen til reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b og d foreslås ændret til en henvisning til retsplejelovens kapitel 11 a om Den Uafhængige Politiklagemyndighed og kapitel 93 b om klager over politipersonalet.

Det fremgår af § 3 i lov nr. 1435 af 22. december 2004, at justitsministeren fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden. Dette omfatter også § 5 a, som skal indsættes i lov nr. 415 af 10. juni 1997 om gennemførelse af Europolkonventionen. Bestemmelsen er endnu ikke sat i kraft.

Det fremgår af lovforslag nr. 27 af 7. oktober 2009 om Den Europæiske Politienhed (Europol), at lov nr. 415 af 10. juni 1997 om gennemførelse af Europolkonventionen forslås ophævet. Justitsministeriet vil fremsætte et ændringsforslag, der tager højde for denne ændring, hvis lovforslag nr. 27 af 7. oktober 2009 vedtages og stadfæstes.

Til § 3

(Lov nr. 1435 af 22. december 2004 om ændring af lov om gennemførelse af Europolkonventionen og lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet og lov om international fuldbyrdelse af straf m.v. (Gennemførelse af tillægsprotokoller til Europolkonvention m.v.))

Til nr. 1 (§ 1, nr. 5)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af lovforslagets § 2.

Til § 4

(Lov nr. 479 af 17. juni 2008 om ændring af lov om Det Centrale Dna-profil-register, retsplejeloven, lov om registrering af køretøjer og lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet (Gennemførelse af Prüm-afgørelsen om udveksling af oplysninger om dna-profiler, fingeraftryk og køretøjer m.v.))

Til nr. 1 (§ 5, stk. 2)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af den foreslåede politiklageordning.

Klager over adfærd, der er udvist af en embedsmand fra et andet land under udførelse af opgaver i Danmark efter Prüm-afgørelsen eller Rådets afgørelse om forbed-

ring af samarbejdet mellem EU-medlemsstaternes særlige indsatsenheder i krisesituationer, behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b og 93 d, jf. § 5, stk. 2, i lov nr. 479 af 17. juni 2008 om ændring af lov om Det Centrale Dna-profil-register, retsplejeloven, lov om registrering af køretøjer og lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet (Gennemførelse af Prüm-afgørelsen om udveksling af oplysninger om dna-profiler, fingeraftryk og køretøjer m.v.).

Henvisningen til reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b og d foreslås ændret til en henvisning til retsplejelovens kapitel 11 a om Den Uafhængige Politiklagemyndighed og kapitel 93 b om klager over politipersonalet.

Det fremgår af § 6, stk. 1, i lov nr. 479 af 17. juni 2008, at justitsministeren fastsætter for lovens ikrafttræden. Lovens § 5 er trådt i kraft den 15. november 2009, jf. bekendtgørelse nr. 1050 af 6. november 2009 om ikrafttræden af § 5 i lov om ændring af lov om Det Centrale Dna-profil-register, retsplejeloven, lov om registrering af køretøjer og lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet (Gennemførelse af Prüm-afgørelsen om udveksling af oplysninger om dna-profiler, fingeraftryk og køretøjer m.v.).

Til § 5

(Ikrafttrædelse)

Efter *stk. 1* foreslås det, at lovens § 1, nr. 4-6, og §§ 3 og 4 træder i kraft den 1. juli 2010.

Det foreslås i *stk. 2*, at lovens § 1, nr. 1-3 og 7-9, som alle vedrører den nye politiklageordning, træder i kraft den 1. januar 2012, jf. dog de foreslåede overgangsregler i § 6.

Den foreslåede ikrafttrædelsesdato er fastsat med henblik på at sikre mulighed for, at etableringen af Politiklagemyndigheden kan samordnes med overvejelserne om eventuelle ændringer i statsadvokaturenes opgavevaretagelse og organisatoriske struktur. Justitsministeriets arbejdsgruppe om en fremtidig statsadvokatorordning forventes at afgive betænkning sommeren 2010 med henblik på, at der i givet fald fremsættes et lovforslag herom i folketingsåret 2010-11. Ikrafttrædelsesdatoen er endvidere fastsat med henblik på at sikre tilstrækkelig tid til at få etableret den nye Politiklagemyndighed.

Efter *stk. 3* foreslås det, at justitsministeren fastsætter tidspunktet for, hvornår lovens § 2 skal træde i kraft.

Til § 6

(Overgangsbestemmelser)

Bestemmelsen indeholder overgangsbestemmelser vedrørende den foreslåede nye politiklageordning.

Stk. 1 indebærer, at klager og anmeldelser modtaget inden den 1. januar 2012, jf. forslaget til § 5, stk. 2, som udgangspunkt overtages og færdigbehandles af Politiklagemyndigheden (og statsadvokaten for så vidt angår spørgsmål om tiltalerejsning) efter de nye regler. Efter drøftelser mellem vedkommende statsadvokat og Politiklagemyndigheden kan en sag dog færdigbehandles og afgøres af statsadvokaten efter de hidtil gældende regler. Det vil navnlig være relevant i sager, hvor statsadvokaten er meget tæt på at kunne træffe afgørelse i sagen, og hvor det af ressourcemæssige grunde ikke vil være hensigtsmæssigt, at Politiklagemyndigheden skal overtage sagen. Hvis statsadvokaten og Politiklagemyndigheden ikke kan nå til enighed, færdigbehandles sagen efter de nye regler.

Statsadvokaterne vil således efter den 1. januar 2012 i visse tilfælde skulle færdiggøre verserende sager efter de hidtil gældende regler, hvilket indebærer, at politiklagenævnens funktion ikke ophører ved lovens ikrafttræden.

Reglerne i *stk. 1* gælder efter *stk. 2* også for undersøgelse og efterforskning, der af egen drift eller efter den hidtil gældende bestemmelse i § 1020 a, stk. 2, er iværksat inden den 1. januar 2012.

Efter *stk. 3* vil klager over afgørelser, der er truffet inden den 1. januar 2012, og klager over afgørelser, der efter *stk. 1* og *2* er truffet efter de hidtil gældende regler, skulle behandles efter de hidtil gældende regler. Det indebærer, at afgørelser, der i første instans er truffet efter de hidtil gældende regler, også under klagesagsbehandlingen skal behandles efter disse regler. Rigsadvokaten vil således i en periode efter ikrafttræden af den nye politiklageordning fortsat kunne behandle klager over afgørelser, der er truffet efter de hidtil gældende regler.

Efter *stk. 4* foreslås en overgangsregel for medlemmer af politiklagenævnene.

De nuværende medlemmer af politiklagenævnene er udpeget indtil den 31. december 2011. Det følger imidlertid af de foreslåede bestemmelser i *stk. 1* og *2*, at statsadvokaterne efter den 1. januar 2012 i visse tilfælde vil skulle færdiggøre verserende sager efter de hidtil gældende regler, hvilket også indebærer, at politiklagenævnens funktion i givet fald ikke ophører ved lovens ikrafttræden. Ligeledes følger det af den foreslåede bestemmelse i *stk. 3*, at klager over afgørelser, der er truffet inden den 1. januar 2012, og klager over afgørel-

ser, der efter stk. 1 og 2 er truffet efter de hidtil gældende regler, vil skulle behandles efter de hidtil gældende regler.

På denne baggrund foreslås det, at nuværende medlemmer af politiklagenævnene kan færdiggøre sager, der efter stk. 1-3 behandles efter de hidtidige regler.

For at sikre, at ikke alle medlemmer af det foreslåede Politiklageråd skal udskiftes på samme tid, foreslås det i *stk. 5*, at advokaten og repræsentanten udpeget af Kommunernes Landsforening ved den første beskikkelse af

medlemmer af Politiklagerådet alene beskikkes for en periode på 2 år.

Til § 7

Bestemmelsen angår lovens territoriale gyldighed. Det foreslås, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland, men §§ 2-4 ved kongelig anordning kan sættes helt eller delvist i kraft for disse landsdele med de ændringer, som de særlige færøske og grønlandske forhold.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

*Gældende formulering**Lovforslaget***§ 1**

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1053 af 29. oktober 2009, som ændret ved § 3 i lov nr. 526 af 7. juni 2006, foretages følgende ændringer:

1. *Overskriften til første bog, femte afsnit, affattes således:*

»**Femte afsnit.**

Politiet«.

Femte afsnit.

Politimyndigheden

§ 117. Sognefogeder bistår politiet efter de hidtil gældende regler.

2. Efter § 117 indsættes:

»**Sjette afsnit.**

Den Uafhængige Politiklagemyndighed

Kapitel 11 a

§ 118. Den Uafhængige Politiklagemyndighed (Politiklagemyndigheden) er en selvstændig myndighed, der ledes af Politiklagerådet og en direktør.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden behandler klager over politiet, jf. kapitel 93 b, og efterforsker strafesager mod politipersonale, jf. kapitel 93 c.

Stk. 3. Politiklagemyndigheden udøver sine funktioner i fuld uafhængighed.

§ 118 a. Politiklagerådet er Politiklagemyndighedens øverste ledelse og har det overordnede ansvar for myndighedens virksomhed.

§ 118 b. Politiklagerådet består af en formand, som skal være landsdommer, en advokat, en universitetslærer i retsvidenskab og to repræsentanter for offentligheden.

Stk. 2. Medlemmerne beskikkes af justitsministeren for 4 år ad gangen. Genbeskikkelse kan finde sted én gang.

Stk. 3. Formanden beskikkes efter indstilling fra landsretterne.

Stk. 4. Advokaten beskikkes efter indstilling fra Advokatrådet.

Stk. 5. Offentlighedsrepræsentanterne beskikkes efter indstilling fra henholdsvis KL (Kommunernes Landsforening) og Dansk Folkeoplysnings Samråd.

Stk. 6. Medlemmer af Folketinget, regionsråd og kommunalbestyrelser kan ikke være medlemmer af Politiklagerrådet.

Stk. 7. Der beskikkes en suppleant for hvert af rådets medlemmer. Stk. 1-6 finder tilsvarende anvendelse på beskikkelse af suppleanter.

§ 118 c. Politiklagemyndighedens daglige ledelse varetages af direktøren, der udnævnes og afskedis af justitsministeren efter indstilling fra Politiklagerrådet. Direktøren skal følge de anvisninger og retningslinjer, som gives af rådet.

Stk. 2. Direktøren deltager i Politiklagerrådets møder, medmindre rådet undtagelsesvis bestemmer andet.

§ 118 d. Politiklagerrådet fastsætter selv sin forretningsorden og de nærmere regler om arbejdets fordeling mellem rådet og direktøren.

§ 118 e. Politiklagemyndigheden afgiver en årlig beretning om sin virksomhed til Folketinget og justitsministeren. Beretningen offentliggøres.«

Sjette afsnit.

Advokater

§ 722. Tiltale i en sag kan helt eller delvis frafalde i tilfælde,

1) (Udelades)

2) hvor det i medfør af § 723, stk. 1, fastsættes som vilkår, at sigtede undergives hjælpeforanstaltninger efter § 40 i lov om social service,

3)- 7) (Udelades)

Stk. 2. og 3. (Udelades)

§ 769. (Udelades)

Stk. 2. Er der afsagt dom i sagen, hvorved den tiltalte er idømt ubetinget fængsel i mere end 30 dage for en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, kan den tiltalte endvidere varetægtsfængsles, når hensynet til retshåndhævelsen skønnes at kræve, at den tiltalte ikke er på fri fod, under hensyntagen til, at

3. I *første bog* ændres »Sjette afsnit. Advokater« til: »Syvende afsnit. Advokater«.

4. I § 722, *stk. 1, nr. 2*, ændres »§ 40 i lov om social service« til: »§ 52 i lov om social service«.

1) der foregår et gensidigt opgør mellem grupper af personer, hvor der flere gange som led i opgøret enten er anvendt skydevåben eller anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller begået brandstiftelse omfattet af denne lovs § 180, og

2) (Udelades)

Stk. 3. (Udelades)

§ 821 b. Indgreb, som efter denne lovs kapitel 71 om indgreb i meddelelseshemmeligheden, observation og dataaflysning, kapitel 72 om legemsindgreb, kapitel 73 om ransagning, kapitel 74 om beslaglæggelse og edition og kapitel 75 a om andre efterforskningsskridt kan foretages mod personer, der er sigtede eller mistænkte, finder tilsvarende anvendelse over for mistænkte personer under 15 år. Dette gælder dog ikke med hensyn til optagelse af fingeraftryk og personfotografi med henblik på senere identifikation, jf. § 792 b, stk. 1. Politiet må endvidere ikke opbevare personfotografi, fingeraftryk eller andet materiale og andre oplysninger, der er tilvejebragt ved legemsindgreb, og som vedrører mistænkte personer under 15 år, med henblik på senere identifikation.

Stk. 2.-3. (Udelades)

Kapitel 93 b

Behandling af klager over politipersonalet

§ 1019. Statsadvokaterne behandler klager over politipersonalets adfærd i tjenesten (adfærdsklager).

Stk. 2. Rigspolitichefen yder efter anmodning statsadvokaterne bistand til undersøgelsen.

Stk. 3. Politiet kan på egen hånd foretage uopsættelige undersøgelsesskridt. Politiet skal snarest muligt efter, at sådanne undersøgelsesskridt er foretaget, underrette vedkommende statsadvokat herom.

§ 1019 a. Klage indgives til vedkommende statsadvokat. Klage over myndighedsmisbrug fra politiets side under behandlingen af en straffesag kan endvidere fremsættes mundtligt til retsbogen under straffesagens behandling.

5. I § 769, stk. 2, nr. 1, ændres »denne lovs« til: »straffelovens«.

6. I § 821 b, stk. 1, 2. pkt., indsættes efter »personfotografi«: »samt udtagelse af spyt- eller blodprøve«.

7. Kapitel 93 b affattes således:

»Kapitel 93 b

Behandling af klager over politipersonalet

§ 1019. Den Uafhængige Politiklagemyndighed undersøger og træffer afgørelse vedrørende klager over politipersonalets adfærd i tjenesten (adfærdsklager).

Stk. 2. Rigspolitichefen yder efter anmodning fra Politiklagemyndigheden bistand til undersøgelsen.

Stk. 3. Politiet kan på egen hånd foretage uopsættelige undersøgelsesskridt. Politiet skal snarest muligt efter, at sådanne undersøgelsesskridt er foretaget, underrette Politiklagemyndigheden herom.

§ 1019 a. Klage indgives til Politiklagemyndigheden. Indgives klagen til politiet eller anklagemyndigheden, skal den straks videresendes til Politiklagemyndigheden, medmindre klagen er egnet til notitssagsbehandling efter § 1019 k. I så fald

Stk. 2. Statsadvokaten kan afvise at behandle en klage, hvis klagen indgives mere end 6 måneder efter, at det forhold, som klagen angår, har fundet sted.

§ 1019 b. Den, klagen angår (indklagede), skal have udleveret en fremstilling af sagens faktiske omstændigheder og have adgang til at udtale sig om fremstillingen. Indklagede har ikke pligt til at udtale sig om fremstillingen.

§ 1019 c. Indklagede har ret til at møde med en bisidder. § 23 i lov om tjenestemænd finder tilsvarende anvendelse med hensyn til godtgørelse af indklagedes udgift til bisidder.

§ 1019 d. Indklagede har ikke pligt til at afgive forklaring til statsadvokaten, såfremt forklaringen antages at ville udsætte indklagede for strafansvar eller disciplinæransvar.

Stk. 2. Statsadvokaten vejleder indklagede om bestemmelsen i stk. 1 samt om bestemmelserne i § 1019 b, § 1019 c, og § 1019 i, stk. 1, nr. 2. Vejledningen skal gives snarest muligt og senest, inden indklagede afhøres første gang. Det skal af rapporten fremgå, at indklagede har modtaget behørig vejledning.

§ 1019 e. Afgives forklaring i retten, jf. § 1019 f, beskikker retten en advokat for klageren og indklagede.

Stk. 2. I andre tilfælde kan retten, når forholdene taler derfor, på klagerens eller indklagedes begæring beskikke en advokat for den pågældende. Statsadvokaten vejleder de pågældende om adgangen til at begære en advokat beskikket og drager omsorg for, at en begæring herom indbringes for retten. § 1019 f, stk. 2, finder herved tilsvarende anvendelse. Vejledningen skal gives snarest muligt og senest, inden den pågældende afhøres første

sender politiet en kopi af klagen til Politiklagemyndigheden.

Stk. 2. Klage over myndighedsmisbrug fra politiets side under behandlingen af en straffesag kan endvidere fremsættes mundtligt til retsbogen under straffesagens behandling.

Stk. 3. Klage skal indgives senest 6 måneder efter, at det forhold, som klagen angår, har fundet sted. Politiklagemyndigheden kan i særlige tilfælde se bort fra fristen.

§ 1019 b. Politiklagemyndigheden kan af egen drift iværksætte en undersøgelse efter reglerne i dette kapitel.

§ 1019 c. Politiklagemyndigheden undersøger sagen og sørger for, at alt relevant materiale tilvejebringes. Politiet stiller det materiale og de oplysninger til rådighed, som Politiklagemyndigheden anmoder om. Politiklagemyndigheden kan indhente oplysninger fra klageren, indklagede og andre.

§ 1019 d. Politiklagemyndigheden kan afvise en adfærdsklage, hvis det findes åbenbart, at der ikke er grundlag for at indlede eller fortsætte en undersøgelse. Det skal fremgå af afgørelsen, at den er truffet på dette grundlag.

§ 1019 e. Indklagede skal have udleveret en kopi af klagen eller en fremstilling af sagens omstændigheder og have adgang til at udtale sig herom.

gang. Det skal af rapporten fremgå, at den pågældende har modtaget behørig vejledning.

Stk. 3. Advokatbeskikkelsen sker uden udgift for de pågældende.

Stk. 4. Den beskikkede advokat skal løbende have tilsendt genpart af det materiale, statsadvokaten tilvejebringer som led i undersøgelsen. Advokaten må ikke uden statsadvokatens tilladelse overlevere det modtagne materiale til sin klient eller andre.

Stk. 5. Advokaten har adgang til at overvære afhøringer af sin klient såvel hos statsadvokaten som i retten og har ret til at stille yderligere spørgsmål til sin klient. Advokaten underrettes om tidspunktet for afhøringer og retsmøder.

§ 1019 f. Statsadvokaten kan bestemme, at forklaring skal afgives i retten.

Stk. 2. Såfremt klagen vedrører myndighedsmisbrug fra politiets side under behandlingen af en straffesag eller under fuldbyrdelse af en strafferetlig afgørelse, afgives forklaring for den byret, som behandler eller har behandlet straffesagen, eller for hvilken straffesagen kan forventes indbragt. I andre tilfælde afgives forklaring ved byretten i den retskreds, hvor det forhold, klagen angår, har fundet sted.

§ 1019 g. Statsadvokaten giver møde i retsmøder, hvor sagen behandles.

Stk. 2. Indklagede skal så vidt muligt underrettes om berammede retsmøder og have lejlighed til at være til stede.

Stk. 3. Indklagede har ikke pligt til at afgive forklaring, såfremt forklaringen antages at ville udsætte indklagede for strafansvar eller disciplinæransvar. Retten vejleder indklagede herom.

Stk. 4. Sagen behandles i strafferetsplejens former uden medvirken af domsmænd.

§ 1019 h. Rigsadvokaten behandler klager over afgørelser truffet af statsadvokaterne vedrørende adfærdsklager. Rigsadvokatens afgørelse i en klagesag kan ikke påklages til justitsministeren.

Stk. 2. Fristen for klager over afgørelser i adfærdsklagesager er 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen. Fremkommer klagen efter udløbet af denne frist, skal den behandles, såfremt fristoverskridelsen må anses for undskyldelig.

§ 1019 f. Indklagede har ret til at møde med en bisidder. Politiklagemyndigheden kan bestemme, at udgifterne til bisidder betales af statskassen.

§ 1019 g. Indklagede har ikke pligt til at afgive forklaring til Politiklagemyndigheden, hvis forklaringen må antages at ville udsætte den pågældende for strafansvar eller disciplinæransvar.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden vejleder indklagede om indholdet af stk. 1 og § 1019 e, § 1019 f og § 1019 l, stk. 1, nr. 2. Vejledningen skal gives snarest muligt og senest, inden indklagede afgiver forklaring første gang. Det skal af sagens materiale fremgå, at indklagede har modtaget behørig vejledning.

§ 1019 h. Politiklagemyndigheden kan bestemme, at forklaring skal afgives i retten.

Stk. 2. Retsmøder kan afholdes ved byretten i enhver retskreds, hvor oplysning i sagen må antages at kunne tilvejebringes.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse på afgørelser om aktindsigt.

§ 1019 i. Behandlingen af en adfærdsklagesag slutes, hvis

- 1) der er grundlag for at rejse sigtelse mod indklagede,
- 2) indklagede er mistænkt for et strafbart forhold og forlanger sagen behandlet som straffesag, eller
- 3) der træffes bestemmelse om, at sagen skal undersøges efter reglerne i lov om undersøgelseskommissioner.

Stk. 2. I de i stk. 1, nr. 1 og 2, nævnte tilfælde behandles straffesagen af statsadvokaten, jf. kapitel 93 c. Behandlingen af adfærdsklagesagen genoptages, hvis tiltale ikke rejses eller gennemføres til fældende dom.

§ 1019 j. Statsadvokaten underretter vedkommende politidirektør og rigspolitichefen, når der indledes en adfærdsklagesag. Statsadvokaten underretter endvidere vedkommende politidirektør og rigspolitichefen om afgørelsen i adfærdsklagesager.

Stk. 2. Disciplinærundersøgelse i anledning af en klage indledes ikke, før behandlingen af adfærdsklagesagen er afsluttet.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 2 er ikke til hinder for, at den pågældende suspenderes eller midlertidigt overføres til andet arbejde efter de almindelige regler for tjenesten.

§ 1019 i. Politiklagemyndigheden giver møde i retsmøder, hvor der skal afgives forklaring efter § 1019 h, stk. 1.

Stk. 2. Indklagede og klager skal så vidt muligt underrettes om retsmøder i sagen og have lejlighed til at være til stede.

Stk. 3. Indklagede har ikke pligt til at afgive forklaring, såfremt forklaringen antages at ville udsætte den pågældende for strafansvar eller disciplinæransvar. Retten vejleder indklagede herom.

Stk. 4. Sagen behandles i strafferetsplejens former uden medvirken af domsmænd.

§ 1019 j. Afgives forklaring i retten, jf. § 1019 h, beskikker retten en advokat for klageren og indklagede.

Stk. 2. I andre tilfælde kan retten, når særlige grunde taler derfor, efter begæring fra klageren eller indklagede beskikke en advokat for den pågældende. Politiklagemyndigheden vejleder om adgangen til at begære en advokat beskikket, og Politiklagemyndigheden sørger for, at en anmodning herom indbringes for retten. § 1019 h, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse. Vejledningen skal gives snarest muligt og senest, inden den pågældende afgiver forklaring første gang. Det skal af sagens materiale fremgå, at den pågældende har modtaget behørig vejledning.

Stk. 3. Advokatbeskikkelse efter stk. 1 og 2 sker uden udgifter for klageren og indklagede.

Stk. 4. Den beskikkede advokat skal løbende have tilsendt kopi af det materiale, som Politiklagemyndigheden tilvejebringer som led i undersøgelsen. Advokaten må ikke uden tilladelse fra Politiklagemyndigheden overlevere det modtagne materiale til sin klient eller andre.

Stk. 5. Den beskikkede advokat har adgang til at overvære forklaringer, der afgives af klienten hos Politiklagemyndigheden, og har ret til at stille yderligere spørgsmål til sin klient. Advokaten underrettes om tidspunktet for afgivelse af forklaring, der så vidt muligt skal aftales med advokaten.

Stk. 6. Den beskikkede advokat har adgang til at overvære forklaringer, der afgives i retten, og har ret til at stille yderligere spørgsmål. Advokaten underrettes om tidspunktet for afholdelse af retsmøde, der så vidt muligt skal aftales med advokaten.

§ 1019 k. Statsadvokaten kan af egen drift iværksætte en undersøgelse efter reglerne i dette kapitel.

§ 1019 k. En adfærdsklagesag kan slutes ved en samtale mellem en overordnet polititjenestemand og klageren (notitssagsbehandling). Notitssagsbehandling kan kun gennemføres, hvis klageren er indforstået hermed. Samtalen skal gennemføres hurtigst muligt efter klagens modtagelse.

Stk. 2. Indgives en adfærdsklage til politiet, kan politiet tilbyde klageren en notitssagsbehandling. I en sag, der er under behandling i Politiklagemyndigheden, kan denne myndighed bestemme, at sagen skal sendes til politiet med henblik på notitssagsbehandling, hvis det skønnes hensigtsmæssigt.

Stk. 3. Indhentes der som led i notitssagsbehandling en udtalelse fra indklagede, kan der ikke efterfølgende pålægges den pågældende disciplinæransvar for det eller de forhold, som indgår i notitssagsbehandlingen.

Stk. 4. Den overordnede polititjenestemand, der gennemfører samtalen efter stk. 1, skal udarbejde en notits om det passerede. Det skal fremgå af notitsen, at klageren er vejledt om betydningen af notitssagsbehandling, og at sagen kan forlanges afgjort af Politiklagemyndigheden. Det skal af notitsen endvidere fremgå, om klageren ønsker klagen afgjort af Politiklagemyndigheden.

Stk. 5. Politiet sender kopi af notitsen til Politiklagemyndigheden, den regionale statsadvokat og rigspolitichefen.

§ 1019 l. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om behandlingen af adfærdsklager.

§ 1019 l. Behandlingen af en adfærdsklagesag slutes, hvis

- 1) der er grundlag for at rejse sigtelse mod indklagede,
- 2) indklagede er mistænkt for et strafbart forhold og forlanger sagen behandlet som straffesag, eller
- 3) det bestemmes, at sagen skal undersøges efter reglerne i lov om undersøgelseskommissioner.

Stk. 2. I tilfælde, der er nævnt i stk. 1, nr. 1 og 2, behandles straffesagen efter reglerne i kapitel 93 c. Behandlingen af adfærdsklagesagen genoptages, hvis tiltale ikke rejses eller gennemføres til fældende dom.

§ 1019 m. Justitsministeren kan bestemme, at en undersøgelse ikke skal foretages efter reglerne i dette kapitel, hvis hensynet til statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter kræver det.

§ 1019 m. Politiklagemyndigheden træffer afgørelse i klagesagen. Afgørelsen kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

§ 1019 n. Politiklagemyndighedens afgørelse i klagesagen skal træffes inden rimelig tid efter, at myndigheden har modtaget klagen.

Stk. 2. Er afgørelsen ikke truffet inden 6 måneder efter modtagelse af klagen, skal Politiklagemyndigheden skriftligt underrette klageren og indklagede om, hvorpå sagen beror, og hvornår der kan forventes en afgørelse. Der skal gives underretning på ny, hvis der 6 måneder efter den seneste underretning fortsat ikke er truffet afgørelse.

§ 1019 o. Politiklagemyndigheden underretter vedkommende politidirektør og rigspolitichefen, når der indledes en adfærdsklagesag. Politiklagemyndigheden underretter endvidere vedkommende politidirektør, statsadvokat og rigspolitichefen om afgørelsen i adfærdsklagesager.

Stk. 2. Disciplinærundersøgelse i anledning af en klage indledes ikke, før behandlingen af adfærdsklagesagen er afsluttet.

§ 1019 p. Justitsministeren kan bestemme, at en undersøgelse ikke skal foretages efter reglerne i dette kapitel, hvis hensynet til statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter kræver det.

§ 1019 q. Politiklagemyndigheden kan behandle og afgøre en klage over en disposition, som politipersonale har truffet, hvis der er en nær sammenhæng mellem dispositionsklagen og en adfærdsklage, som Politiklagemyndigheden behandler.«

Kapitel 93 c

Straffesager mod politipersonale

§ 1020. Anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten indgives til vedkommende statsadvokat.

8. Kapitel 93 c affattes således:

»Kapitel 93 c

Straffesager mod politipersonale

§ 1020. Anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale i tjenesten indgives til Den Uafhængige Politiklagemyndighed. Indgives anmeldelsen til politiet eller anklagemyndigheden, viderendes den straks til Politiklagemyndigheden.

§ 1020 a. Statsadvokaterne iværksætter efter anmeldelse eller af egen drift efterforskning, når der er rimelig formodning om, at politipersonale i tjenesten har begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige.

Stk. 2. Statsadvokaterne iværksætter endvidere efterforskning, når en person er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt. Bestemmelserne i § 1019 j finder herved tilsvarende anvendelse.

§ 1020 b. Ved behandlingen af de i §§ 1020 og 1020 a nævnte sager kan statsadvokaterne udøve de beføjelser, som ellers tilkommer politiet.

Stk. 2. Rigspolitechefen yder efter anmodning statsadvokaterne bistand under efterforskningen.

Stk. 3. Politiet kan på egen hånd foretage uopsættelige efterforskningsskridt. Politiet skal snarest muligt efter, at sådanne efterforskningsskridt er foretaget, underrette vedkommende statsadvokat herom.

§ 1020 c. Offentlig påtale i de i §§ 1020 og 1020 a nævnte sager tilkommer statsadvokaterne, medmindre påtalen efter denne lov eller regler fastsat i medfør af denne lov tilkommer rigsadvokaten eller justitsministeren. Adgangen til at opgive påtale tilkommer påtalemyndigheden.

Stk. 2. Statsadvokaterne varetager udførelsen af de i §§ 1020 og 1020 a nævnte sager ved byretterne og landsretterne.

§ 1020 a. Politiklagemyndigheden iværksætter efter anmeldelse eller af egen drift efterforskning, når der er rimelig formodning om, at politipersonale i tjenesten har begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden iværksætter endvidere efterforskning, når en person er afgået ved døden eller er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt.

Stk. 3. Bestemmelserne i § 1019 o finder tilsvarende anvendelse.

§ 1020 b. Sager om overtrædelse af færdselslovens hastighedsbestemmelser, der er begået af politipersonale, efterforskes ikke af Politiklagemyndigheden, hvis

- 1) den pågældende erkender sig skyldig,
- 2) hastighedsovertrædelsen ikke skønnes at ville medføre anden sanktion end bøde eller betinget frakendelse af førerretten, og
- 3) hastighedsovertrædelsen ikke involverer tredje-mand.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden efterforsker ikke sager, hvor politidirektøren har vurderet, at der i forbindelse med politipersonales overtrædelse af færdselslovens hastighedsbestemmelser er tale om udrykningskørsel i et køretøj mærket med politiets kendetegn eller med synlige udrykningssignaler.

Stk. 3. Politidirektøren underretter Politiklagemyndigheden og rigspolitechefen om udenretligt vedtagne bøder og betingede frakendelser af førerretten i sager omfattet af stk. 1.

§ 1020 c. Ved behandlingen af de sager, der er nævnt i §§ 1020 og 1020 a, udøver Politiklagemyndigheden under efterforskningen de beføjelser, der ellers tilkommer politiet, jf. dog § 1020 d, stk. 3.

Stk. 2. Rigspolitechefen yder efter anmodning fra Politiklagemyndigheden bistand under efterforskningen.

Stk. 3. Politiet kan på egen hånd foretage uopsættelige efterforskningsskridt. Politiet skal snarest muligt efter, at sådanne efterforskningsskridt er foretaget, underrette Politiklagemyndigheden herom.

§ 1020 d. Retten beskikker en forsvarer, når forholdene taler derfor, eller såfremt det følger af bestemmelserne i kapitel 66.

§ 1020 e. Retten beskikker på den forurettedes begæring en advokat for den pågældende, når forholdene taler derfor, eller såfremt det følger af bestemmelserne i kapitel 66 a.

Stk. 2. Er forurettede afgået ved døden, beskikker retten på begæring af den forurettedes nære pårørende en advokat for de pårørende, når forholdene taler derfor.

Stk. 3. Den for forurettede beskikkede advokat eller den for de nære pårørende beskikkede advokat har adgang til det i § 741 c, stk. 2, 2. pkt., nævnte materiale, uanset om der er rejst tiltale i sagen.

Stk. 4. Bestemmelserne i kapitel 66 a finder i øvrigt tilsvarende anvendelse.

§ 1020 f. Rigsadvokaten kan bestemme, at en straffesag, der omfatter flere forhold eller flere sigtede, i sin helhed skal behandles af statsadvokaten efter reglerne i dette kapitel, hvis en sådan behandling er påkrævet med hensyn til et af forholdene eller en af de sigtede.

§ 1020 d. Offentlig påtale i de sager, der er nævnt i §§ 1020 og 1020 a, tilkommer statsadvokaten, medmindre påtale efter denne lov eller regler fastsat i medfør af loven tilkommer rigsadvokaten eller justitsministeren. Adgangen til at opgive påtale tilkommer påtalemyndigheden.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden udøver ved behandlingen af de sager, der er nævnt i §§ 1020 og 1020 a, de beføjelser, der ellers tilkommer politiet efter § 749, stk. 1. Politiklagemyndighedens afgørelser efter 1. pkt. kan påklages til statsadvokaten.

Stk. 3. Statsadvokaten udøver ved behandlingen af de sager, der er nævnt i §§ 1020 og 1020 a, de beføjelser, der ellers tilkommer politiet efter § 749, stk. 2.

Stk. 4. Statsadvokaten varetager udførelsen af de sager, der er nævnt i §§ 1020 og 1020 a, ved byretterne og landsretterne.

§ 1020 e. Når efterforskningen er afsluttet, sender Politiklagemyndigheden sagen til statsadvokaten med henblik på afgørelse af tiltalespørgsmålet.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden udarbejder en redegørelse til statsadvokaten om efterforskningen. Redegørelsen skal indeholde en gennemgang af efterforskningen og oplysning om de faktiske omstændigheder af betydning for sagens afgørelse. Redegørelsen kan indeholde en vurdering af vægten af de fremkomne beviser.

Stk. 3. Statsadvokaten kan anmode Politiklagemyndigheden om at foretage yderligere efterforskning.

Stk. 4. Politiklagemyndigheden kan påklage statsadvokatens afgørelser efter § 1020 d, stk. 1 og 3, til rigsadvokaten. Rigsadvokatens afgørelse i en klagesag kan ikke påklages til justitsministeren. Fristen for at klage er 4 uger efter, at Politiklagemyndigheden har fået meddelelse om afgørelsen. Fremkommer klagen efter udløbet af denne frist, skal den behandles, såfremt fristoverskridelsen må anses for undskyldelig.

§ 1020 f. Er der ikke inden 1 år fra modtagelsen af en anmeldelse om et strafbart forhold, der er omfattet af dette kapitel, truffet afgørelse om afvisning af anmeldelse, indstilling af efterforskningen, påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning, eller er der ikke anmodet om retsmøde med henblik

på sagens behandling som tilståelsessag i medfør af § 831, skal der gives skriftlig underretning til anmelder og de personer, der skal underrettes om statsadvokatens afgørelse efter § 1020 d, stk. 1 og 3, eller Politiklagemyndighedens afgørelse efter § 1020 d, stk. 2.

Stk. 2. Underretning efter stk. 1 skal ligeledes gives, hvis der ikke inden 1 år efter, at Politiklagemyndigheden har indledt efterforskning i sager omfattet af § 1020 a, stk. 2, er truffet afgørelse om indstilling af efterforskningen, påtaleopgivelse, tiltalefrafald eller tiltalerejsning eller anmodet om retsmøde med henblik på sagens behandling som tilståelsessag i medfør af § 831.

Stk. 3. Der skal gives underretning på ny, hvis der 6 måneder efter den seneste underretning fortsat ikke er truffet afgørelse.

§ 1020 g. Bestemmelserne i denne lov om behandlingen af straffesager finder i øvrigt tilsvarende anvendelse.

§ 1020 h. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om behandlingen af de i §§ 1020 og 1020 a nævnte sager.

§ 1020 i. Justitsministeren kan bestemme, at en sag ikke skal behandles efter reglerne i dette kapitel, hvis hensynet til statens sikkerhed eller dens forhold til fremmede magter kræver det.

§ 1020 g. Retten beskikker en forsvarer, hvis det følger af bestemmelserne i kapitel 66, eller særlige grunde taler derfor.

§ 1020 h. Retten beskikker en advokat for den forurettede, hvis det følger af bestemmelserne i kapitel 66 a, eller efter anmodning fra den pågældende, hvis særlige grunde taler derfor.

Stk. 2. Er forurettede afgået ved døden, beskikker retten efter anmodning fra forurettedes nære pårørende en advokat for de pårørende, når forholdene taler derfor.

Stk. 3. Den advokat, der er beskikket efter stk. 1 eller 2, har adgang til det materiale, der er nævnt i § 741 c, stk. 2, 2. pkt., uanset om der er rejst tiltale i sagen.

Stk. 4. Bestemmelserne i kapitel 66 a finder i øvrigt tilsvarende anvendelse.

§ 1020 i. Statsadvokaten kan bestemme, at en straffesag, der omfatter flere forhold eller flere sigtede, i sin helhed skal efterforskes af Politiklagemyndigheden efter bestemmelserne i dette kapitel, hvis en sådan behandling er påkrævet med hensyn til et af forholdene eller en af de sigtede, og en samlet efterforskning skønnes hensigtsmæssig.

Stk. 2. Politiklagemyndigheden kan behandle en klage over en disposition, som politipersonale har truffet, hvis der er en nær sammenhæng mellem dispositionsklagen og en igangværende efterforskning i Politiklagemyndigheden.

Stk. 3. Statsadvokaten træffer afgørelse i dispositionsklager omfattet af stk. 2.

§ 1020 j. Bestemmelserne i denne lov om behandlingen af straffesager finder i øvrigt tilsvarende anvendelse.

§ 1020 k. Justitsministeren kan bestemme, at en sag ikke skal behandles efter reglerne i dette kapitel, hvis hensynet til statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter kræver det.

§ 1020 l. Erstatningskrav, der rejses af en person, der er kommet alvorligt til skade som følge af politiets indgriben, eller mens den pågældende var i politiets varetægt, eller af nære pårørende til en person, der er afgået ved døden som følge af politiets indgriben, eller mens afdøde var i politiets varetægt, behandles på begæring efter fremgangsmåden i kapitel 93 a. Erstatningskrav skal dog fremsættes inden to måneder efter endelig afgørelse i en sag omfattet af § 1020 a, stk. 2, eller i en straffesag mod politipersonale i anledning af skade eller dødsfald som nævnt i 1. pkt.

Stk. 2. Udgifter til advokatbeskikkelse i sager, der er omfattet af stk. 1, afholdes af statskassen.«

Kapitel 93 d

Politiklagenævn

§ 1021. Politiklagenævn består af en advokat som formand og to lægmænd, der udpeges af justitsministeren for et tidsrum af 4 år regnet fra en 1. januar. Genudpegning kan finde sted én gang.

Stk. 2. Medlemmer af politiklagenævn kan fortsætte behandlingen af en verserende sag efter udløbet af det tidsrum, for hvilket de pågældende medlemmer er udpeget, hvis hensynet til en hensigtsmæssig ressourceudnyttelse i nævnet taler for det og sagen forventes afgjort inden for kortere tid.

Stk. 3. Advokaten udpeges efter indstilling fra Advokatrådet, idet der til hvert af hvervene indstilles fire personer, heraf to kvinder og to mænd.

Stk. 4. Lægmændene udpeges efter indstilling fra KL (Kommunernes Landsforening), der for hvert politiklagenævn indstiller otte personer, heraf fire kvinder og fire mænd, som har bopæl inden for det pågældende politiklagenævns område.

9. Kapitel 93 d ophæves.

Stk. 5. Lægmændene kan ikke samtidig med hvervet som medlem af politiklagenævnet være medlem af en kommunalbestyrelse, et regionsråd eller Folketinget. Bestemmelsen i § 70 finder i øvrigt tilsvarende anvendelse.

Stk. 6. Advokaten skal have kontor, og lægmændene skal have bopæl, i det område, der hører under vedkommende politiklagenævn.

Stk. 7. For hvert medlem udpeger justitsministeren efter tilsvarende regler som for vedkommende medlem en suppleant blandt dem, der er indstillet i medfør af stk. 3 og 4.

Stk. 8. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om antallet af politiklagenævn og om sagernes fordeling mellem dem samt om indstillingen af medlemmer, herunder om indstilling fra kommuner, der ikke er medlemmer af KL (Kommunernes Landsforening), og disses vederlag.

§ 1021 a. Statsadvokaten underretter straks politiklagenævnet om klager og anmeldelser, der skal behandles efter kapitel 93 b eller kapitel 93 c.

Stk. 2. Politiklagenævnet kan over for statsadvokaten tilkendegive, at der efter nævnets opfattelse bør indledes en undersøgelse efter reglerne i kapitel 93 b eller efterforskning efter reglerne i kapitel 93 c.

§ 1021 b. Politiklagenævnet skal løbende have tilsendt genpart af det materiale, statsadvokaten tilvejebringer i forbindelse med undersøgelsen af de i kapitel 93 b nævnte sager og efterforskningen i de i kapitel 93 c nævnte sager. Politiklagenævnet må ikke uden statsadvokatens samtykke overlevere det modtagne materiale til andre.

Stk. 2. Statsadvokaten orienterer i øvrigt løbende politiklagenævnet om alle væsentlige beslutninger, der træffes i forbindelse med undersøgelsen eller efterforskningen.

§ 1021 c. Politiklagenævnet kan anmode statsadvokaten om at foretage bestemte yderligere undersøgelses- eller efterforskningsskridt.

Stk. 2. Hvis sigtede eller statsadvokaten i en sag, der behandles efter kapitel 93 c, modsætter sig nævnets anmodning om foretagelse af bestemte yderligere efterforskningsskridt, forelægges spørgsmålet for retten til afgørelse. § 694, stk. 2, finder herved

tilsvarende anvendelse. Rettens afgørelse træffes på begæring ved kendelse.

§ 1021 d. Statsadvokaten udfærdiger en redegørelse til politiklagenævnet om resultatet af undersøgelsen efter kapitel 93 b eller efterforskningen efter kapitel 93 c. Redegørelsen skal indeholde en gennemgang af forløbet af undersøgelsen eller efterforskningen og de faktiske omstændigheder af betydning for sagens afgørelse samt en vurdering af vægten af de fremkomne beviser. Det skal fremgå af redegørelsen, hvorledes statsadvokaten finder sagen bør afgøres.

§ 1021 e. Politiklagenævnet meddeler statsadvokaten, hvordan sager, der behandles efter kapitel 93 b eller kapitel 93 c, efter nævnets opfattelse bør afgøres.

Stk. 2. Det skal fremgå af afgørelsen, om den er i overensstemmelse med politiklagenævnets opfattelse.

Stk. 3. Afgørelsen skal sendes til den, der har indgivet klage eller anmeldelse.

§ 1021 f. Politiklagenævnet kan påklage statsadvokatens afgørelser til rigsadvokaten. Rigsadvokatens afgørelse i en klagesag kan ikke påklages til justitsministeren.

Stk. 2. Fristen for klage efter stk. 1 er 4 uger efter, at politiklagenævnet har fået meddelelse om afgørelsen. Fremkommer klagen efter udløbet af denne frist, skal den behandles, såfremt fristoverskridelsen må anses for undskyldelig.

§ 1021 g. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om politiklagenævnenes virksomhed, herunder om statsadvokaternes samvirke med politiklagenævnene.

§ 1021 h. Rigsadvokaten afgiver en årlig beretning om behandlingen af de i kapitel 93 b og kapitel 93 c nævnte sager til Folketinget og justitsministeren. Beretningen skal offentliggøres.

§ 2

I lov nr. 415 af 10. juni 1997 om gennemførelse af Europakonventionen, som ændret ved lov nr. 1435 af 22. december 2004, foretages følgende ændring:

§ 5. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler til gennemførelse af de aftaler m.v., der indgås i medfør af konventionens artikel 41.

1. Efter § 5 indsættes:

»§ 5 a. Bestemmelserne i straffelovens kapitel 14 om forbrydelser mod den offentlige myndighed og kapitel 16 om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv finder også anvendelse, når forholdet er begået mod eller af Europolansatte under udførelse af opgaver i Danmark efter konventionens artikel 3 a.

Stk. 2. Forvolder Europolansatte under udførelse af opgaver i Danmark efter konventionens artikel 3 a skader, som efter dansk ret medfører erstatningspligt, udbetales erstatningen af justitsministeren.

Stk. 3. Klager over Europolansattes adfærd under udførelse af opgaver i Danmark efter konventionens artikel 3 a behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 11 a og 93 b.«

§ 3

I lov nr. 1435 af 22. december 2004 om ændring af lov om gennemførelse af Europolkonventionen og lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet og lov om international fuldbyrdelse af straf m.v. (Gennemførelse af tillægsprotokoller til Europolkonventionen m.v.) foretages følgende ændring:

1. § 1, nr. 5., ophæves

5. Efter § 5 indsættes som ny paragraf:

»§ 5 a. Bestemmelserne i straffelovens kapitel 14 om forbrydelser mod den offentlige myndighed og kapitel 16 om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv finder også anvendelse, når forholdet er begået mod eller af Europolansatte under udførelse af opgaver i Danmark efter konventionens artikel 3 a.

Stk. 2. Forvolder Europolansatte under udførelse af opgaver i Danmark efter konventionens artikel 3 a skader, som efter dansk ret medfører erstatningspligt, udbetales erstatningen af justitsministeren.

Stk. 3. Klager over Europolansattes adfærd under udførelse af opgaver i Danmark efter konventionens artikel 3 a behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b og d.«

§ 4

I lov nr. 479 af 17. juni 2008 om ændring af lov om Det Centrale Dna-profil-register, retsplejeloven,

lov om registrering af køretøjer og lov om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet (Gennemførelse af Prüm-afgørelsen om udveksling af oplysninger om dna-profiler, fingeraftryk og køretøjer) foretages følgende ændring:

§ 5. (Udelades)

Stk. 2. Klager over adfærd, der er udvist af en embedsmand fra et andet land under udførelse af opgaver i Danmark efter Prüm-afgørelsen eller Rådets afgørelse om forbedring af samarbejdet mellem EU-medlemsstaternes særlige indsatsenheder i krisituationer, behandles efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 b og 93 d.

Stk. 3.-4. (Udelades)

1. I § 5, *stk. 2.*, ændres »93 b og 93 d« til »11 a og 93 b«.

§ 5

Stk. 1. Lovens § 1, nr. 4-6, og §§ 3 og 4 træder i kraft den 1. juli 2010.

Stk. 2. Lovens § 1, nr. 1-3 og 7-9, træder i kraft den 1. januar 2012.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter tidspunktet for ikrafttrædelse af lovens § 2.

§ 6

Stk. 1. Verserende sager den 1. januar 2012 om klager over politipersonale og anmeldelser om strafbare forhold begået af politipersonale færdigbehandles efter reglerne i denne lov. Verserende sager kan dog efter drøftelse mellem vedkommende statsadvokat og Politiklagemyndigheden færdigbehandles og afgøres af statsadvokaten efter de hidtil gældende regler.

Stk. 2. Bestemmelsen i *stk. 1* finder tilsvarende anvendelse på verserende undersøgelse og efterforskning, der af egen drift eller efter den hidtil gældende bestemmelse i retsplejelovens § 1020 a, *stk. 2.*, er iværksat inden den 1. januar 2012.

Stk. 3. Klager over afgørelser, der er truffet inden den 1. januar 2012, og klager over afgørelser, der efter *stk. 1* og *2* er truffet efter de hidtil gældende regler, behandles efter de hidtil gældende regler.

Stk. 4. De hidtidige medlemmer af politiklagnævnene kan færdiggøre sager, der efter *stk. 1-3* behandles efter de hidtil gældende regler.

Stk. 5. Ved den første beskikkelse af medlemmer af Politiklagerådet beskikkes advokaten og repræ-

sentanten udpeget af Kommunernes Landsforening for en periode på 2 år.

§ 7

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland

Stk. 2. §§ 2-4 kan ved kongelig anordning sættes helt eller delvist i kraft for Færøerne og Grønland med de afvigelser, som de grønlandske eller færøske forhold tilsiger.